

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะ
การเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

นุชนางค์ พุสามปอก

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต

สาขาสังคมศึกษา

ปีการศึกษา 2567

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะ
การเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยา มหาวิทยาลัยนเรศวร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต
สาขาสังคมศึกษา
ปีการศึกษา 2567
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยนเรศวร

การค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ
เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์
ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่”
นุชนางค์ พุสามปือก
ได้รับพิจารณาให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา

(รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุฒตระกูล)

อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัจฉรา ศรีพันธ์)

หัวหน้าภาควิชาบริหาร วิจัย และพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา

ชื่อเรื่อง	กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่
ผู้วิจัย	นุชนางค์ พุสามป็อก
ประธานที่ปรึกษา	รศ.ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล
ประเภทสารนิพนธ์	การค้นคว้าอิสระ กศ.ม. สังคมศึกษา, มหาวิทยาลัยเรศวร, 2567
คำสำคัญ	การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ สิทธิและเสรีภาพ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ และ 2) เพื่อพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก จำนวน 3 โรงเรียน พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย กลุ่มนักเรียน จำนวน 27 คน และกลุ่มครูผู้สอนวิชาสังคมศึกษา จำนวน 2 คน รวม 29 คน ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลแบบสามเส้า และวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายเชิงพรรณนา ซึ่งผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ มีดังนี้ หลักสูตรการสอนมีเนื้อหามากเกินไป จึงควรปรับให้เหมาะสมกับบริบทปัจจุบันและการใช้งานในชีวิตจริง โดยครูยังคงการสอนแบบบรรยายและเน้นทฤษฎี โรงเรียนขนาดเล็กยังประสบปัญหาครูไม่เพียงพอ และสอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่เรียนมา ทำให้คุณภาพการสอนอาจลดลง ในขณะที่การวัดผลมีความหลากหลาย เช่น การประเมินตามสภาพจริง การทดสอบก่อน-หลังเรียน การนำเสนอ และคะแนนจากชิ้นงาน

2. ผลการพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้ พบว่านักเรียนสามารถอธิบายประเด็นเรื่องสิทธิได้อย่างถูกต้องและชัดเจน สามารถตอบคำถามและวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องได้อย่าง

ถูกต้องและมีเหตุผล นักเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้จากการเรียนรู้ทั้งหมดผ่าน Infographic ได้อย่างครบถ้วนและสร้างสรรค์ อีกทั้งยังสามารถนำเสนอองค์ความรู้ได้สำเร็จ 2) ด้านทักษะ ผลการดำเนินกิจกรรมชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ดังนั้นนักเรียนสามารถมองปัญหาในมุมมองเชิงบวก และส่งเสริมความมั่นใจในตัวเอง ทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการวางแผนอย่างเป็นระบบและการใช้ข้อมูลเหมาะสม ส่งเสริมทักษะการกล้าแสดงออกผ่านการออกแบบโปสเตอร์ และการนำเสนอผลงาน และสร้างความตระหนักถึงบทบาทของการช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์จำลอง รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายสังคมที่ส่งเสริมการสนับสนุนระหว่างกัน 3) ด้านเจตคติ จากการสนทนากลุ่ม นักเรียนแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเจตคติอย่างชัดเจน นักเรียนสามารถบอกได้ถึงการมีความเข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เห็นความสำคัญของการเคารพสิทธิ และเรียนรู้วิธีปฏิบัติเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะในโลกไซเบอร์ นักเรียนยังแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และพัฒนาวิธีการจัดการอารมณ์และความรู้สึกเชิงบวกเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก

Title PROBLEM BASED LEARNING ON RIGHTS AND FREEDOMS TO DEVELOP CYBERBULLYING COPING SKILLS OF PRIMARY 5 STUDENTS AT BAAN RAI NETWORKING SCHOOLS

Author Nuchnapang Fusampok

Advisor Associate Professor Wasin Punyawuttakul, Ph.D.

Academic Paper M.Ed. Independent Study in Social Studies - (Plan B), Naresuan University, 2024

Keyword Problem-Based Learning, Coping Skills for Cyberbullying, Rights and Freedoms

ABSTRACT

This research was conducted to 1) study the current teaching conditions and challenges related to rights and freedoms, and 2) develop problem-based learning to enhance skills in dealing with cyberbullying of primary 5 students. The study included three schools in Ban Rai district, Bang Krathum, Phitsanulok province. The teaching method was based on real-life problems in society to help students participate in solving these problems during class. New learning activities were created, and evaluations were carried out in real-life scenarios. The research took place at Prachasarn Wittaya School and involved 29 participants, including 27 students and 2 social studies teachers. Data was collected through observation, interviews, and group discussions. The reliability of the data was checked through triangulation, and the results were analyzed descriptively.

1. Current status and problems of learning management on rights and freedoms of students in Primary 5 of Ban Rai Group School are as follows. The teaching curriculum has too much content, so it should be adjusted to suit the current context and real-life usage. Teachers still teach by lecturing and emphasizing theory. Small schools still have problems with insufficient teachers and do not teach in line with their major subjects, which may reduce the quality of teaching. Meanwhile, there are various

assessment methods, such as real-world assessments, pre- and post-tests, presentations, and scores from work pieces.

2. The results of the development of problem-based learning activities on rights and freedoms to develop skills in dealing with cyberbullying of Primary 5 students in Ban Rai Group School are divided into 3 areas as follows: 1) Knowledge: Students demonstrated a clear and accurate understanding of rights-related concepts. They effectively responded to questions, analyzed relevant situations logically, and synthesized their learning into comprehensive and creative infographics. Additionally, students successfully presented their acquired knowledge. 2) Skills: The activities fostered diverse skill development, enabling students to adopt a positive perspective on challenges and boost self-confidence. They practiced creative problem-solving with systematic planning and appropriate application of legal principles. The learning process enhanced students' ability to express themselves through poster design and presentation, raised awareness of supporting peers in simulated situations, and strengthened social networks for mutual support. 3) Attitudes: Group discussions revealed significant changes in students' attitudes. They gained a better understanding of their own rights and those of others, recognized the importance of respecting rights, and learned how to protect themselves from cyberbullying, especially in the online world. Students showed empathy towards victims of bullying and developed methods for managing emotions and maintaining positive feelings to handle challenging situations effectively.

ประกาศคุณูปการ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงในความกรุณาของ รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ามาเป็นທີ່ปรึกษา พร้อมทั้งให้คำแนะนำตลอดระยะเวลา ในการทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ และขอกราบขอบพระคุณ คณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสอบ การค้นคว้าอิสระ ประกอบไปด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ ดร.ประยงค์ จันทระแดง ประธานกรรมการสอบ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐเชษฐ์ พูลเจริญ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญญา ศรีพันธ์ กรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องของการค้นคว้าอิสระด้วยความ เอาใจใส่ จนทำให้การค้นคว้าอิสระ ฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้อย่างสมบูรณ์และทรงคุณค่า

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหาร ครูสัณคมศึกษา และนักเรียนทุกคน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ อำนวยความสะดวก และให้ความร่วมมือเป็นอย่างยิ่งในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ขอขอบคุณ ครอบครัวสัณคมศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ที่ให้การช่วยเหลือ เป็นกำลังใจ และให้การสนับสนุนผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้ง และระลึกถึงความกรุณาของทุกท่าน เป็นอย่างสูง ทั้งนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่าน ที่มีส่วนช่วยเหลือให้การทำการค้นคว้าอิสระครั้งนี้สำเร็จ ด้วยดี ซึ่งผู้วิจัยไม่สามารถจะกล่าวนามได้ทั้งหมด ณ ที่นี้

เหนือสิ่งอื่นใด ขอกราบขอบพระคุณครอบครัวของผู้วิจัย ที่ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุน ในทุกด้านอย่างดีที่สุดเสมอมา

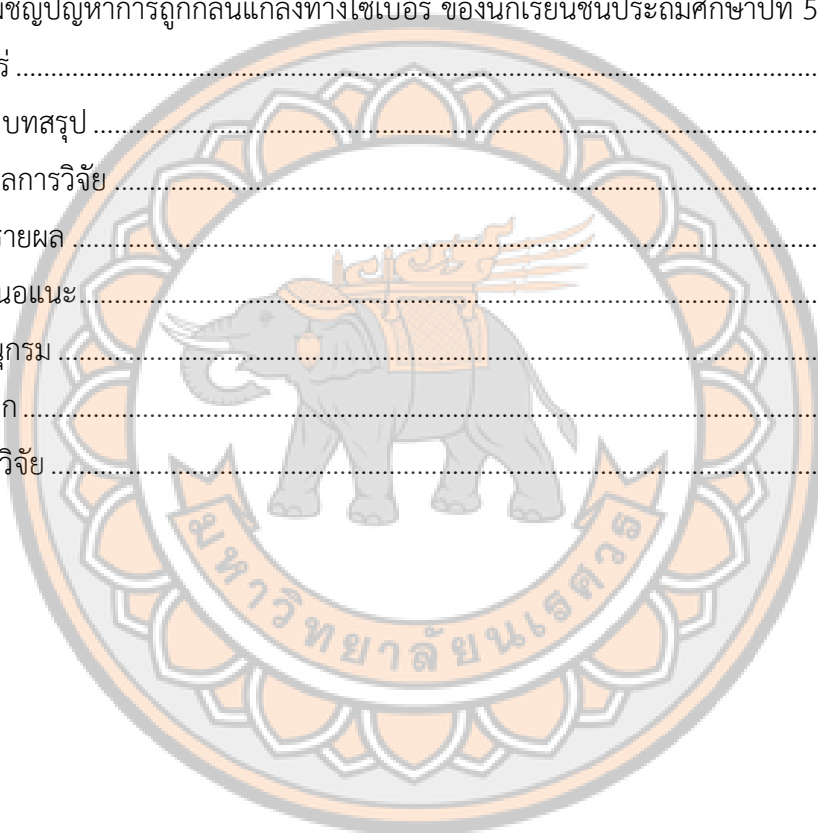
คุณค่าและคุณประโยชน์ใด ๆ อันพึงมีจากการค้นคว้าอิสระฉบับนี้ผู้วิจัยขอมอบแต่ครอบครัว คณาจารย์และสถาบันการศึกษาที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชา มีส่วนร่วมในการวางรากฐานการศึกษาอบรม และให้การสนับสนุนผู้วิจัยตลอดมาจนจัดทำการค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ค
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
ประกาศคุรุสภา	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาของปัญหา	1
คำถามงานวิจัย	5
วัตถุประสงค์งานวิจัย	6
ขอบเขตของงานวิจัย	6
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
ประโยชน์ของงานวิจัย	9
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	11
หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม	12
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	15
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน	20
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	30
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการเผชิญปัญหา	37
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	39
กรอบแนวคิดการวิจัย	41
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	42
วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่	42

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5	45
บทที่ 4 ผลการวิจัย	51
ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่	51
ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะ การเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่ม บ้านไร่	62
บทที่ 5 บทสรุป	96
สรุปผลการวิจัย	97
อภิปรายผล	100
ข้อเสนอแนะ	104
บรรณานุกรม	106
ภาคผนวก	114
ประวัติผู้วิจัย	147

สารบัญตาราง

หน้า

ตาราง 1 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย (สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ)	49
ตาราง 2 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย (กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพเพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์)	50
ตาราง 3 แสดงผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้	60

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน.....	28
ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย.....	41
ภาพ 3 คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying”	63
ภาพ 4 บรรยากาศกิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ	65
ภาพ 5 บรรยากาศกิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ	66
ภาพ 6 บรรยากาศกิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ	66
ภาพ 7 บรรยากาศกิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ	67
ภาพ 8 บรรยากาศกิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ	67
ภาพ 9 บรรยากาศกิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ	68
ภาพ 10 บรรยากาศกิจกรรม Cyberbully	69
ภาพ 11 บรรยากาศกิจกรรม Cyberbully	69
ภาพ 12 บรรยากาศกิจกรรม Cyberbully	70
ภาพ 13 บรรยากาศกิจกรรม We Strong	71
ภาพ 14 บรรยากาศกิจกรรม We Strong	71
ภาพ 15 บรรยากาศกิจกรรม We Strong	72
ภาพ 16 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม We Strong	72
ภาพ 17 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม We Strong	73
ภาพ 18 บรรยากาศกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์.....	74
ภาพ 19 บรรยากาศกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์.....	75
ภาพ 20 บรรยากาศกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์.....	75
ภาพ 21 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์.....	76
ภาพ 22 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์.....	76
ภาพ 23 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์.....	77
ภาพ 24 บรรยากาศกิจกรรม เครื่องมือทางกฎหมาย	78
ภาพ 25 บรรยากาศกิจกรรม เครื่องมือทางกฎหมาย	78
ภาพ 26 บรรยากาศกิจกรรม เครื่องมือทางกฎหมาย	79

ภาพ 27 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย	79
ภาพ 28 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย	80
ภาพ 29 บรรยายาศักยภาพ เสียงของฉัน	81
ภาพ 30 บรรยายาศักยภาพ เสียงของฉัน	81
ภาพ 31 บรรยายาศักยภาพ เสียงของฉัน	82
ภาพ 32 บรรยายาศักยภาพ เสียงของฉัน	82
ภาพ 33 บรรยายาศักยภาพ เสียงของฉัน	83
ภาพ 34 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรมเสียงของฉัน	84
ภาพ 35 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรมเสียงของฉัน	85
ภาพ 36 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรมเสียงของฉัน	86
ภาพ 37 บรรยายาศักยภาพ Social Support.....	87
ภาพ 38 บรรยายาศักยภาพ Social Support.....	88
ภาพ 39 บรรยายาศักยภาพ Social Support.....	88
ภาพ 40 บรรยายาศักยภาพ Social Support.....	89
ภาพ 41 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support	90
ภาพ 42 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support	91
ภาพ 43 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support	92
ภาพ 44 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support	93
ภาพ 45 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support	94

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นโลกไร้พรมแดน ผู้คนสามารถติดต่อสื่อสารกันได้อย่างไร้ขีดจำกัด ด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งข้อมูลต่าง ๆ ของแต่ละภูมิภาคในโลกถูกเชื่อมเข้าด้วยกัน ทำให้สามารถรับส่งข้อมูล แลกเปลี่ยนข้อมูล และความคิดเห็นได้ โดยปราศจากอุปสรรคในเรื่องของระยะทาง เวลา และสถานที่ ทำให้ โลกปัจจุบันเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสารและเข้าสู่สังคมดิจิทัล ความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัลไม่ได้เป็นเพียง เครื่องมือสนับสนุนการทำงานเท่านั้น หากแต่ยังหลอมรวมเข้ากับชีวิตของผู้คนอย่างแท้จริง ดังนั้นมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถในการรับรู้ ประเมิน พิจารณา ไตร่ตรอง และตัดสินใจอย่างถูกต้อง (กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร, 2559) อินเทอร์เน็ตเป็นเทคโนโลยีดิจิทัลที่คนไทยนิยมใช้มากในปัจจุบัน เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทในการใช้ชีวิตของประชาชนเป็นอย่างมาก ประเทศต่าง ๆ ได้เก็บสถิติเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของคนในประเทศ สำหรับประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.) รายงานว่า พ.ศ. 2564 มีผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงถึง 52.5 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 79.3 ของประชากรไทย ทั้งหมดจำนวน 66.2 ล้านคน ซึ่งจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในไทยนั้นมีสถิติเพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยปีละ 3.6 ล้านคน ระหว่าง พ.ศ. 2556-2564 แสดงให้เห็นว่า ปัจจุบันประชากรไทยมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตกันอย่างแพร่หลาย และมีแนวโน้มของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้น ทั้งนี้หากพิจารณาด้านระยะเวลาการใช้อินเทอร์เน็ตพบว่า พ.ศ. 2565 พฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ต โดยภาพรวมคนไทยใช้เวลาในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตเฉลี่ย อยู่ที่ 7 ชั่วโมง 4 นาที ต่อวัน (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2566) อีกทั้งสำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม ยังได้สรุปผลสำรวจการใช้ไอซีของเด็กและเยาวชนพบว่า ในปี 2565 มีเด็กและเยาวชนอายุ 6 -24 ปี เป็นผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 16.0 ล้านคน (ร้อยละ 98.0) ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวโน้มการใช้อินเทอร์เน็ต ในช่วง พ 2561 – 2565 พบว่า เด็กและเยาวชนมีการใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้น โดยผู้ใช้อินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 84.0 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 98.0 ในปี 2565 (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2565)

ปัจจุบันมีค่านิยมติดต่อสื่อสารกับสังคมออนไลน์ หรือสื่อสังคม (Social Media) โดยสื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมในปัจจุบัน ได้แก่ YouTube, LINE, Facebook, Instagram และ Twitter ในปัจจุบันได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก ส่วนอุปกรณ์ที่ใช้ในการติดต่อสื่อสารในสังคมออนไลน์ รวมถึงในการเข้าถึงข้อมูล การรับรู้ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ ใดอย่าง เช่น แท็บเล็ต (Tablet) แล็ปท็อป (Laptop) ส่วนที่นิยมมากที่สุดคือ สมาร์ทโฟน (Smartphone) ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกได้หลายด้าน รูปทรงมีความกะทัดรัด การใช้งานค่อนข้างครอบคลุม ภายในอุปกรณ์การติดต่อสื่อสารกันง่ายและรวดเร็วทำให้พกติดตัวได้ในชีวิตประจำวันได้ (พินวา แสนใหม่, 2563) การติดต่อสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในปัจจุบันพบว่าคนไทยนิยมใช้บริการ อินเทอร์เน็ตเคลื่อนที่มากผ่านผู้บริการเครือข่ายเพิ่มขึ้น โดยเยาวชนไทยที่อายุต่ำกว่า 20 ปีทั่วประเทศ จำนวน 1,495 คน ให้ความสำคัญกับกิจกรรมออนไลน์ผ่านโทรศัพท์มือถือเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง คือ 8.1 จาก 10 คะแนน (มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2560)

อย่างไรก็ตามแม้ว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะช่วยให้การติดต่อสื่อสารในปัจจุบันนั้นมีความรวดเร็วและเข้าถึงได้ง่ายมากเพียงใด แต่ความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสารก็ถือเป็นดาบสองคมหากใช้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์ก็จะส่งผลไปในทางบวก หากใช้ในทางที่ผิดก็จะเกิดผลทางลบ นอกจากเทคโนโลยีสารสนเทศจะทำให้การติดต่อสื่อสารนั้นง่ายขึ้นก็ส่งผลกระทบในด้านพฤติกรรม และอารมณ์ของบุคคลเปลี่ยนไปจากเดิมและมาพร้อมกับการกลั่นแกล้งในรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (Cyberbullying) โดยมีนักวิจัยหลายท่านที่ได้ให้คำนิยามปรากฏการณ์การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ไว้ โดยเทเลอร์ (Tailor, 2021) ให้คำนิยามปรากฏการณ์นี้ว่าเป็นการแสดงท่าทีที่ไม่เป็นมิตรต่อ ผู้อื่นโดยการส่งข้อความหรือโพสต์สิ่งที่เป็นภัยคุกคามต่อผู้อื่นหรือเข้าไปมีส่วนร่วม ในการแสดง ความก้าวร้าวทางสังคมในรูปแบบต่าง ๆ ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตหรือเทคโนโลยีดิจิทัลอื่น ๆ งานวิจัยของโทคุนากะ (Tokunaga, 2010) กล่าวถึงการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ไว้ว่าเป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นพฤติกรรมใด ๆ ที่ดำเนินการผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์หรือดิจิทัลโดยบุคคลหรือกลุ่มคนที่มีสื่อสารทางข้อความที่เป็นมิตรหรือมีความก้าวร้าวซ้ำ ๆ เพื่อก่อให้เกิดอันตรายทำให้บุคคลหรือกลุ่มคนเกิดความไม่สบายใจ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นการแสดงความก้าวร้าวผ่านคำพูดหรือตัวอักษรและ เป็นการแสดงพฤติกรรมคุกคามผู้อื่นที่เกิดขึ้นในบริบทของเทคโนโลยีสารสนเทศ (Wong, Chen, & Cheng, 2014) โดยอาจมีรูปแบบหรือวิธีการกลั่นแกล้งทางการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เช่น อีเมล โทรศัพท์มือถือ การส่งข้อความติดต่อในแอปพลิเคชัน ทั้งรูปถ่าย เว็บไซต์ เครือข่ายสังคมและหน้าเว็บส่วนบุคคลโดยมีเจตนาทำให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่นผ่านการกระทำที่ไม่เป็นมิตร (Larrañaga, Yubero, Navarro, & Ovejero, 2018)

โดยเราจะเห็นได้ว่าปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายใน นานาประเทศ และยังรวมไปถึงประเทศไทยด้วยเช่นกัน ในปี พ.ศ.2555 ดังการศึกษาของ พิมพวัลย์ บุญมงคล (2551) ได้ศึกษาเรื่องการรังแกในพื้นที่ไซเบอร์ของวัยรุ่นหญิงไทย ในปี 2555 ยัง พบว่า เยาวชนหญิงร้อยละ 45.4% เคยถูกรังแกในพื้นที่ไซเบอร์ ซึ่งแบ่งเป็นการรังแกในลักษณะ การโจมตี ข่มขู่ออนไลน์ 41.4% ถูกคุกคามทางเพศออนไลน์ 5.3% และถูกบันทึกและเผยแพร่ข้อมูลออนไลน์ใน ลักษณะให้ร้าย 16.3% จากสถิติของกรมสุขภาพจิต ชี้ว่าในปี 2563 เด็กไทยมีพฤติกรรมการกลั่นแกล้ง หรือบูลลี่กัน เป็นอันดับที่ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น หรือเด็กไทยโดนบูลลี่ปีละประมาณ 600,000 คน ซึ่งคิดเป็น 40% ของนักเรียนทั้งหมด และการบูลลี่ส่วนใหญ่มักเกิดขึ้นกับเด็กนักเรียนชั้น มัธยม (กรมสุขภาพจิต, 2563) เครือข่ายนักกฎหมายเพื่อเด็กและเยาวชน ได้ลงพื้นที่สำรวจความ คิดเห็นเรื่อง “บูลลี่ กลั่นแกล้ง ความรุนแรงในสถานศึกษา” ในกลุ่มเด็กอายุระหว่าง 10 - 15 ปี จาก ทั้งหมด 15 โรงเรียน พบว่า เด็กร้อยละ 91.97 เคยถูกบูลลี่ ซึ่งวิธีการที่ใช้บูลลี่มากที่สุดคือ การตบหัว (ร้อยละ 62.07) ล้อปุดการี (ร้อยละ 43.57) พุดจาเหยียดหยาม (ร้อยละ 41.78) และอื่น ๆ เช่น นินทา ต่ำทอ ชกต่อย ล้อปมด้อย พุดให้ร้าย เสียชื่อเสียง และกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ ซึ่งผลร้ายแรงประการ หนึ่งของการตกเป็นเหยื่อของการข่มขู่ในโลกไซเบอร์ของวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ทำให้เหยื่อรู้สึกวุ่นวายตนเองนั้น โดดเดี่ยวเมื่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ เหล่านี้เริ่มรู้สึกถึงความสิ้นหวังหรืออาจจะถึงขั้นฆ่าตัวตายในสถานการณ์ ของพวกเหยื่อการกลั่น แกล้งทางไซเบอร์พวกเขามักจะไม่ขอความช่วยเหลือจากพ่อแม่ เพื่อนหรือครู นักเรียนที่รู้สึกโดดเดี่ยวอาจมีประสบการณ์ในสิ่งที่พวกเขาถูกกดดันจนก่อเหตุฆ่าตัวตายในที่สุด ดังนั้น ผลกระทบ ทางจิตวิทยาที่เป็นอันตรายที่สุดของการกลั่นแกล้งที่อาจเกิดขึ้นได้คือการที่วัยรุ่นฆ่าตัวตาย (Slonje et al., 2013) จากผลการวิจัยดังกล่าวกำลังจะชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นในยุคปัจจุบันกำลังเผชิญกับ ปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และมีแนวโน้มที่จะถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มากขึ้นเป็นลำดับอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและการมีทัศนคติเชิงลบต่อสังคม ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของ สมิต และคณะ (Smith et al., 2008) ที่พบว่าส่วนใหญ่บุคคลที่จะตกเป็นเหยื่อในการ กลั่นแกล้งทางไซเบอร์นั้นส่วนมากล้วนแล้วแต่จะไม่ทราบที่มาของบุคคลที่เป็นคนลงมือกระทำว่า แท้จริงแล้วบุคคลที่เป็นคนกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นั้นคือใคร จึงทำให้เหยื่อนั้นไม่สามารถที่จะรับมือกับ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับตนเองได้

เมื่อเป็นเช่นนี้ในยุคปัจจุบันควรมีการเสริมสร้างทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทาง ไซเบอร์ เนื่องจากนักเรียนยังขาดในเรื่องของการจัดการกับปัญหา และแนวทางการรับมือเมื่อต้อง เผชิญกับปัญหาการถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ จนก่อให้เกิดผลกระทบด้านอื่น ๆ ตามมา จากการ สำรวจยังพบผลกระทบที่เกิดขึ้นหลังจากการพบกับปัญหาการถูกกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ได้หลาย อย่างโดยแบ่งได้ 6 ประเด็น ได้แก่ 1) รู้สึกโมโห โกรธ เบื่อ รำคาญ 2) รู้สึกคับข้องใจ วิตก กังวล 3)

รู้สึกเครียด 4) รู้สึกอับอายมีอาการซึมเศร้า 5) มีผลกระทบต่อจิตใจการใช้ชีวิต และ 6) กลายเป็นคนหนีปัญหาแยกตัวจากสังคม (ฉันทนา ปาปัดถา และนภาพร ภูเพ็ชร, 2562)

องค์การสหประชาชาติได้มีการร่างปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน (Universal Declaration Of Human Rights หรือ UDHR) หลังจากเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่สอง เพื่อให้กลายเป็นรากฐานไปสู่อิสรภาพ ความยุติธรรม และความสงบสุข ปฏิญญานี้ได้อธิบายสิทธิและเสรีภาพ 30 อย่างที่มนุษย์ทุกคนต้องมีและไม่มีใครพรากมันไปได้ ซึ่งสิทธิเหล่านี้ได้เป็นรากฐานสำคัญของกฎหมายระหว่างประเทศด้านสิทธิมนุษยชน ไม่ว่าจะเป็น สิทธิที่จะไม่ถูกทรมาน เสรีภาพการแสดงออก การเข้าถึงการศึกษา สิทธิในการขอลี้ภัย อีกทั้งยังรวมไปถึงสิทธิทางการเมืองและประชาสังคม เช่นสิทธิในการมีชีวิต อิสระเสรี และความเป็นส่วนตัว และยังมีสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น สิทธิประกันสังคม สุขภาพ และการมีที่อยู่อาศัย

วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ การปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย เกิดความเข้าใจต่อตนเองและผู้อื่น ยอมรับในความแตกต่าง การอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมโลก มีคุณธรรม และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ตามโครงสร้างหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 5 สาระการเรียนรู้ คือ สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ สาระที่ 4 ประวัติศาสตร์ และสาระที่ 5 ภูมิศาสตร์ โดยสาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม นับว่าเป็นสาระสำคัญสาระหนึ่งซึ่งช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีและเยาวชนของชาติควรเรียนรู้ เพื่อให้เกิดเจตคติและค่านิยมที่ดีที่จะช่วยเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยช่วยให้บุคคลดำรงชีวิตอย่างสงบสุขอันจะส่งผลไปสู่สังคมที่สงบสุขและน่าอยู่ (ดวงนภา ทาปลัด, 2565)

วิชาหน้าที่พลเมืองเป็นรายวิชาที่มุ่งฝึกการกระทำที่เกิดขึ้นกับนักเรียนเพื่อจะจะสามารถดำเนินชีวิตในสังคมอย่างสร้างสรรค์และสันติสุข ปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่จะทำให้วิชาหน้าที่พลเมืองบรรลุเป้าหมายคือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้น (วิภาดา พินลา, 2560) อีกทั้งยังมีความสำคัญอย่างมากในการสร้างพื้นฐานความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับการเป็นพลเมืองที่ดี มีความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ของตนเองในฐานะสมาชิกคนหนึ่งของสังคม รู้จักการเคารพกฎหมาย และตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นพลเมืองที่ดี

สาระหน้าที่พลเมือง จึงมีบทบาทอย่างยิ่งที่จะช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้ถึง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาการไซเบอร์บูลลี่ (Cyberbullying) ซึ่งเป็นปัญหาสังคมที่กำลังเกิดขึ้น และเติบโตเป็นวงกว้างในยุคดิจิทัล อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และเสรีภาพของ

บุคคลในการใช้อินเตอร์เน็ต รวมถึงการรับและเผชิญหน้ากับการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้อย่างชาญฉลาด

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีหลักการจัดการเรียนรู้โดยปัญหาที่ใช้นำเสนอจะต้องเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันและใกล้ตัวผู้เรียนเป็นเครื่องมือและสื่อการเรียนการสอน (วาสนา ภูมิ, 2555) เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ จากการใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นในโลกแห่งความเป็นจริง เป็นบริบท (Context) ของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์ และคิดแก้ปัญหา รวมทั้งได้ความรู้ตามศาสตร์ในสาขาวิชาที่ตนศึกษาด้วย การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานจึงเป็นผลมา จากกระบวนการทำงานที่ต้องอาศัยความเข้าใจและการแก้ปัญหาเป็นหลัก ซึ่งยุทธวิธีในการจัดการเรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นอกจากนี้การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมุ่งสร้างประสบการณ์ตรง จึงเน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ฝึกทักษะการคิด เผชิญสถานการณ์ปัญหา วางแผนการเรียนรู้ และตรวจสอบกำกับการเรียนรู้ และยังช่วยสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้กับผู้เรียนได้อีกด้วย (Wongsawan Sittijan, 2560)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ซึ่งเป็นกลุ่มนักเรียนที่พบพฤติกรรมการกลั่นแกล้งด้วยพฤติกรรมที่หลากหลาย เช่น การบูลลี่รูปร่าง หน้าตา และการล้อชื่อพ่อแม่ ทั้งต่อหน้า และในโลกออนไลน์ ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนสามารถรับมือจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ด้วยสันติวิธี ไม่มีความรุนแรง และเป็นการป้องกันได้อย่างเหมาะสม โดยตระหนักถึงสิทธิเสรีภาพของตนเอง และผู้อื่นในโลกออนไลน์ เข้าใจในการตอบสนองต่อการละเมิดสิทธิของตนเองและผู้อื่น เพื่อให้มีความมั่นใจในการรับมือจากการถูกกลั่นแกล้งที่อาจจะส่งผลกระทบต่อร่างกาย และจิตใจของนักเรียน อีกทั้งยังสามารถนำแนวคิดจากกรณีศึกษามาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกัน และเป็นการป้องกันและรับมือกับปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกลั่นแกล้งในโลกออนไลน์ได้อย่างเหมาะสม สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข

คำถามงานวิจัย

1. สภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ เป็นอย่างไร
2. กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้อย่างไร

วัตถุประสงค์งานวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่
2. เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตของงานวิจัย

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ จำนวน 3 โรงเรียน
2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา จำนวน 17 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ 6 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านหลักสูตร
 - 1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน
 - 1.3 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
 - 1.4 ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้
 - 1.5 ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้
 - 1.6 ด้านการวัดผลและประเมินผล
2. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กรณีศึกษา เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
 - 2.1 ด้านความรู้
 - 2.2 ด้านทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์
 - 2.3 ด้านเจตคติ

ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลหลัก

1. ศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

กลุ่มครูผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 โดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน เรื่อง

สิทธิและเสรีภาพ มีความรู้ความเชี่ยวชาญ สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถบอกถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนได้อย่างตรงจุด โดยมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หรือสอนในรายวิชาสังคมศึกษา
2. ต้องสอนอยู่ในโรงเรียนดังต่อไปนี้ โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส โรงเรียนวัดโคกสลุด และโรงเรียนประชาสรรค์วิทยา

กลุ่มผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ได้แก่

1. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส จำนวน 5 คน
 2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโคกสลุด จำนวน 5 คน
 3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา จำนวน 5 คน
2. พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2567 - เดือนมิถุนายน 2568

นิยามศัพท์เฉพาะ

การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning : PBL) เป็นวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาการกระบวนการคิดขั้นสูง ในการเรียนรู้แบบ case-based learning ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจสถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ รวมถึง การสะท้อนคิดจากผลของทางเลือก ในขณะที่ผู้สอนมีหน้าที่ในการเตรียมกรณีศึกษารวมถึงมุมมอง และ ทางแก้ไขปัญหาที่หลากหลายซึ่งมีพื้นฐานมาจากความรู้ทางทฤษฎีและตัวอย่างจริงที่เกี่ยวข้อง และมีข้อเสนอแนะต่อวิธีการแก้ปัญหา ลักษณะของกรณีศึกษาจะต้องประกอบไปด้วยปัญหา และวิธีการแก้ไขที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริง มีเทคนิคในการเล่าเรื่องและมุมมองที่แตกต่างรวมถึงประเด็นขัดแย้ง โดยมี 6 ขั้นตอนดังนี้

- ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา
- ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา
- ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า
- ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้
- ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน

การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ หมายถึง การกลั่นแกล้งกันโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้บนโซเชียลมีเดีย แอปแชท เกมออนไลน์ และข้อความทางโทรศัพท์มือถือ ไซเบอร์บูลลี่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรอยแผล ความโกรธ หรือความอับอายต่อผู้ที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่

1. การปะทะคารม (Flaming) คือ การโต้เถียงไปมาระหว่างบุคคล จนก่อให้เกิดความรุนแรง มีการใช้ถ้อยคำที่ก้าวร้าว และมีการดูถูกเหยียดหยาม มักเกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะ (เช่น ตามกระตู้บอร์ดสนทนา) มากกว่าพื้นที่ส่วนตัว (เช่น อีเมล)

2. การก่อกวน (Harassment) คือ การใช้ถ้อยคำหรือการกระทำใด ๆ ที่สร้างความรำคาญใจและความทุกข์ใจต่อบุคคลหนึ่งโดยเจตนา โดยกระทำซ้ำ ๆ ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนตัว เช่น ช่องสนทนาทาง Facebook

3. การใส่ร้ายป้ายสี (Denigration) คือ การส่งต่อข้อมูลของบุคคลที่ไม่เป็นความจริง ผู้ส่งอาจนำข้อมูลไปเผยแพร่ในพื้นที่สาธารณะตามเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมไปถึงพื้นที่ส่วนตัว

4. การปลอมตัวเป็นบุคคลอื่น (Impersonation) คือ การแอบอ้างเป็นบุคคลหนึ่งและกระทำการที่สร้างความเสียหายให้กับบุคคลนั้น เช่น ใช้ถ้อยคำหยาบคายด่าว่ากล่าวผู้อื่น เผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสมให้กับผู้อื่น ข่มเหงรังแกบุคคลอื่น เป็นต้น การปลอมตัวเป็นบุคคลอื่นสามารถทำได้โดยการสร้างตัวตนเลียนแบบบุคคลนั้นขึ้นมาใหม่ หรือขโมยรหัสผ่านของบุคคลนั้นเพื่อใช้ตัวตนบนโลกออนไลน์ของบุคคลนั้นทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม

5. การเผยแพร่รูปภาพหรือข้อมูลส่วนตัว (Outing and trickery) คือ การเผยแพร่รูปภาพหรือข้อมูลส่วนตัวที่โดยส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่ทำให้เกิดความอับอายของบุคคลหนึ่งแก่ผู้อื่น

6. การขับออกจากกลุ่มหรือการคว่ำบาตร (Exclusion / ostracism) คือ การขับบุคคลหนึ่งออกจากกลุ่มในโลกออนไลน์ เช่น การไม่ตอบสนองข้อความใดๆ ก็ตามที่บุคคลส่ง หรือลบบุคคลออกจากกลุ่มใน Facebook หรือ Line และกีดกันไม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือการพูดคุยต่าง ๆ ในโลกออนไลน์

7. การเฝ้าติดตามทางอินเทอร์เน็ต (Cyberstalking) คือ การกระทำที่มุ่งร้าย ก่อกวน สร้างความรำคาญให้กับบุคคลหนึ่งอย่างมาก ผ่านทางไซเบอร์ทั้งทางโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต จนทำให้เหยื่อรู้สึกกลัวว่าจะถูกทำร้ายหรือถูกทำอะไรมิติดกฎหมายทั้งต่อตัวเองและครอบครัว

8. การถ่ายคลิปวิดีโอและนำไปเผยแพร่ลงบนอินเทอร์เน็ต (Video recording of assaults) คือ การนำคลิปวิดีโอไปเผยแพร่ตามที่ต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างความอับอายให้บุคคลนั้น

9. การส่งสิ่งที่มีความล่อแหลมทางเพศ (Sexting) คือ การส่งข้อความ รูปเปลือยหรือรูปกึ่งเปลือยที่มีความล่อแหลมทางเพศให้กับผู้อื่น

ทักษะการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ หมายถึง ความสามารถในการรับมือหรือจัดการกับสถานการณ์ที่ถูกคุกคามในโลกไซเบอร์ ไม่ว่าจะเป็นการถูกโจมตีหรือทำร้ายจากบุคคลอื่นด้วยการถูกต่อว่า ดูถูก ล้อเลียน ส่อเสียด หรือมีการเผยแพร่ภาพ คลิปวิดีโอ หรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตลงบนพื้นที่สาธารณะ โดยการกระทำเหล่านี้อาจจะมาบุคคลจริง การปลอมตัวเป็นผู้อื่น หรือการไม่แสดงตัวตน โดยบุคคลจะมีการแสดงออกเพื่อให้สถานการณ์การถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นั้นคลี่คลายลงได้มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความคิดเชิงบวก หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ และคิดไปในทิศทางที่ดีต่อสิ่งที่เกิดจากการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ด้วยความเป็นเหตุเป็นผล ไม่หลีกเลี่ยงปัญหายอมรับความจริงที่เกิดขึ้น มองสิ่งต่าง ๆ อย่างเข้าใจ ยอมรับได้ในด้านลบ มองปัญหา ความทุกข์ ความไม่ราบรื่นในชีวิตเป็นเรื่องธรรมดา

2. ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการแสวงหาข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์ และหาแนวทางปฏิบัติเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ มีการวิเคราะห์เปรียบเทียบทางเลือกกับความต้องการของตนเองและเลือกวางแผนแก้ไขปัญหามาตรานำสิ่งที่เรียนรู้ไปแก้ไขในสถานการณ์การถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้อย่างเหมาะสม

3. ทักษะการกล้าแสดงออก หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกต่าง ๆ ออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านภาษา ท่าทางใบหน้า น้ำเสียง รวมไปถึงการประสานสายตากับผู้อื่นที่สนทนาด้วย อย่างเหมาะสม กล้าตัดสินใจและเป็นธรรมชาติโดยปราศจากความวิตกกังวล ความเสียใจ ความกลัว และสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์การถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

4. การสนับสนุนทางสังคม หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเปิดรับและเข้าถึงการสนับสนุนด้านจิตใจจากเพื่อน ครอบครัว คนใกล้ชิด แหล่งช่วยเหลือทางสังคม รวมทั้งมีความสามารถในการแสวงหาและเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง

ประโยชน์ของงานวิจัย

1. นักเรียน ได้นำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2. ครูผู้สอน ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา และวิชาอื่น ๆ ในสถานศึกษา

3. สถานศึกษา นำผลการวิจัยไปศึกษา และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะ
การเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 1.1 การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
 - 1.2 คุณภาพผู้เรียน
 - 1.3 มาตรฐานและตัวชี้วัด
 - 1.4 โครงสร้างรายวิชา
2. แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้
 - 2.1 แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)
 - 2.2 ทฤษฎีทักษะในศตวรรษที่ 21
 - 2.3 แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)
3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 3.1 ความเป็นมาของทฤษฎีการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 3.2 ความหมายการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 3.3 ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
 - 3.4 ขั้นตอนการจัดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน
4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์
 - 4.1 ความหมายของการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์
 - 4.2 ผลกระทบจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์
 - 4.3 แนวทางการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์
5. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการเผชิญปัญหา
 - 5.1 ความหมายของทักษะการเผชิญปัญหา
 - 5.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

เอกสารหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่น และสถานศึกษาได้นำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา และจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง และแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นได้กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดไว้ เพื่อช่วยให้ผู้ที่ใช้หลักสูตรเห็นผลคาดหวังที่ต้องการในการพัฒนาเยาวชนของชาติไปสู่คุณภาพ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551)

1. การจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างอย่างหลากหลาย เพื่อช่วยให้สามารถปรับตัวกับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคมไว้ ดังนี้

สาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิต ระบบการเมืองการปกครอง ระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ผลักดันค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทย และสังคมโลก

2. คุณภาพผู้เรียน

ได้กำหนดคุณภาพของผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ไว้ดังต่อไปนี้

1. มีความรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครอง และสภาพเศรษฐกิจโดยเน้น ความเป็นประเทศไทย
2. มีความรู้และความเข้าใจในเรื่องศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักคำสอน ของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น
3. ปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ หน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

4. สามารถเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์เกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจในภูมิภาค ชีวโลกตะวันออก และตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

3. สารและมาตรฐานการเรียนรู้

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบัน ยึดมั่น ศรัทธา และธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยได้ทำการเลือกเนื้อหาในสาระหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาตรฐาน ส 2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงาม และ ธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทย และสังคมโลก อย่างสันติสุข

ตาราง 1 แสดงตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางที่ใช้ในการวิจัย

ตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้แกนกลาง
ตัวชี้วัดปลายทาง	- สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ
1. ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตาม	- หน้าที่ของพลเมืองดี เช่น เคารพ เทิดทูน สถาบันชาติ
สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ	ศาสนา พระมหากษัตริย์ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ
และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี	อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ปฏิบัติตามกฎหมาย
	- คุณลักษณะของพลเมืองดี เช่น เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม
	มากกว่าประโยชน์ส่วนตน มีความรับผิดชอบ เสียสละ

4. โครงสร้างรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส 15101

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษาหลักการแนวทางปฏิบัติในเรื่อง ยกตัวอย่างและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก เห็นคุณค่าวัฒนธรรมไทยที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และเผยแพร่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน อธิบายโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และความสำคัญของการปกครองส่วนท้องถิ่น ระบุบทบาทหน้าที่และวิธีการเข้าดำรงตำแหน่งของผู้บริหารท้องถิ่น วิเคราะห์ประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

โดยใช้วิธีการสังเกต ตอบคำถามเชิงวิเคราะห์และสรุปความรู้ที่ได้เป็นแผนผังความคิด กระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นอย่างหลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนร่วมกันหาแนวทางปฏิบัติที่ถูกต้องเหมาะสม ส่งเสริมการทำงานกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม นำไปสู่การยอมรับและเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น

เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจและตระหนักถึงการปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมประชาธิปไตย ปฏิบัติตนตามหลักศาสนาที่ตนนับถือ มีแนวคิดที่เหมาะสมในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง และมีความเข้าใจสภาพภูมิศาสตร์รอบตัว เลือกใช้และอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ตัวชี้วัด

ส 2.1 ป.5/1 , ป.5/2 , ป.5/3 , ป.5/4

ส 2.2 ป.5/1 , ป.5/2 , ป.5/3

ตาราง 2 แสดงหน่วยการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส 15101

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้ และตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	ชั่วโมง
1	พลเมืองดีของสังคม	ส 2.1 ป.5/1	1. สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมือง 2. หน้าที่ของพลเมืองดี 3. คุณลักษณะของพลเมืองดี	4
2	สิทธิเด็กและการปกป้อง คุ้มครองสิทธิเด็กใน สังคมไทย	ส 2.1 ป.5/2	1. การปกป้องคุ้มครองสิทธิเด็ก ในสังคมไทย 2. สิทธิเด็ก	3

ลำดับ ที่	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	มาตรฐาน การเรียนรู้ และตัวชี้วัด	สาระการเรียนรู้	ชั่วโมง
3	การปกครองส่วนท้องถิ่น ของไทย	ส 2.2 ป.5/1, ป.5/2, ป.5/3	1. การปกครองส่วนท้องถิ่น อำนาจหน้าที่และความสำคัญ ของการปกครองส่วนท้องถิ่น 2. องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น กับบริการสาธารณะประโยชน์ในชุมชน	5
4	วัฒนธรรมและภูมิปัญญา ท้องถิ่น	ส 2.1 ป.5/3, ป.5/4	1. วัฒนธรรมไทย 2. ภูมิปัญญาท้องถิ่น	3

จากการศึกษาสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญหน้าการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ใน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ได้นำเอาหลักสูตรแกนกลางกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม พุทธศักราช 2551 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม โดยใช้มาตรฐาน การเรียนรู้และตัวชี้วัดระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมการเรียนการสอน หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียน การสอน เพื่อให้การสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและการเรียนรู้ของนักเรียนบรรลุจุดประสงค์ การสอนที่กำหนดไว้ โดยได้สรุปว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมอย่าง ค่อนข้างถาวร อันเนื่องมาจาก ประสบการณ์และการฝึกหัด (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2553)

กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติต่าง ๆ ของนักเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ อย่างมี ประสิทธิภาพ ตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ผลการเรียนรู้หรือมาตรฐานตัวชี้วัด ที่กำหนดไว้ ในหลักสูตร สถานศึกษา (วรารณ ศรีวิโรจน์, 2560)

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง กิจกรรมการสอนที่มี ขั้นตอนและกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดทักษะและสามารถเรียนรู้ได้ตาม ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

1. แนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

แนวคิดพื้นฐานของทฤษฎีคอนสตรัคติวิซึมที่เป็นรากฐานสำคัญซึ่งปรากฏจากรายงานของนักจิตวิทยาและนักการศึกษา คือ Jean Piaget ชาวสวิส และ Lev Vygotsky ชาวรัสเซีย ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ Cognitive Constructivism และ Social Constructivism (สุมาลีชัยเจริญ, 2551) มีรายละเอียดดังนี้

1. Cognitive Constructivism มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของ Piaget แนวคิดของ ทฤษฎีนี้ เน้นผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้ โดยเป็นผู้สร้างความรู้ โดยการลงมือกระทำ Piaget เชื่อว่าถ้าผู้เรียนถูกกระตุ้นด้วยปัญหาที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive conflict) หรือเรียกว่าเกิดการเสียสมดุลทางปัญญา (Disequilibrium) ผู้เรียนต้องพยายามปรับโครงสร้างทางปัญญา (Cognitive structuring) ให้เข้าสู่ภาวะสมดุล (Equilibrium) โดยวิธีการดูดซึม (Assimilation) ได้แก่ การรับข้อมูลใหม่จากสิ่งแวดล้อมเข้าไปไว้ในโครงสร้างทางปัญญา และการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางปัญญา (Accommodation) คือ การเชื่อมโยงโครงสร้างทางปัญญาเดิม หรือความรู้เดิมที่มีมาก่อนกับข้อมูลข่าวสารใหม่ จนกระทั่งผู้เรียนสามารถปรับโครงสร้างทางปัญญาเข้าสู่สภาพสมดุล หรือสามารถที่จะสร้างความรู้ใหม่ขึ้นมาได้หรือเกิดการเรียนรู้ขึ้นเอง

2. Social Constructivism เป็นทฤษฎีที่มีรากฐานมาจาก Vygotsky ซึ่งมีแนวคิดที่สำคัญที่ว่า "ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญา" รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพในการพัฒนาด้านพุทธิปัญญาที่อาจมีข้อจำกัดเกี่ยวกับช่วงของการพัฒนาที่เรียกว่า Zone of Proximal Development ถ้าผู้เรียนอยู่ต่ำกว่า Zone of Proximal Development จำเป็นที่จะต้องได้รับการช่วยเหลือในการเรียนรู้ ที่เรียกว่า Scaffolding และ Vygotsky เชื่อว่าผู้เรียนสร้างความรู้โดยผ่านทางการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น ได้แก่ เด็ก กับ ผู้ใหญ่ พ่อแม่ ครูและเพื่อน ในขณะที่ได้กอยู่ในบริบทของสังคมและวัฒนธรรม (Sociocultural context)

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างองค์ความรู้มีลักษณะเด่น คือ การให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนและความสำคัญของความรู้เดิม ผู้สอนเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงความรู้และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสังเกตสิ่งที่ตนอยากเรียนรู้แล้วค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติมเชื่อมโยงกับความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม ผนวกกับความรู้ใหม่ จนสร้างสรรค์เกิดเป็นองค์ความรู้และประสบการณ์ใหม่ กล่าวโดยสรุปเป็นการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาคำรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริง รู้ลึกซึ้งว่า สิ่งนั้นคืออะไรมีความสำคัญมากน้อยเพียงไร การเรียนรู้แบบนี้จะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะทางสังคมที่ดีได้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2550)

ความหมายการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism)

การสร้างความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) จากการศึกษาพบว่าการให้ความหมายของการสร้างความรู้ด้วยตนเอง ดังนี้

สุดใจ สุดชาติ (2549) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับความรู้ และการเรียนรู้โดยมีรากฐานมาจากปรัชญาจิตวิทยา และมานุษยวิทยา ซึ่งเชื่อว่าความรู้เป็นสิ่งที่บุคคลสร้างขึ้น และบุคคลจะเรียนรู้ได้โดยมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ จึงต้องอาศัยความรู้ประสบการณ์เดิมและโครงสร้างทางปัญญา เป็นพื้นฐานในการเรียนรู้

รุจิรา ธนสีลังกูร (2549) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นแนวคิดในการจัดการศึกษาแนวหนึ่งที่เน้นตรงการสร้างความรู้ใหม่โดยผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง อาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ เชื่อมโยงกับความรู้ใหม่เข้าด้วยกัน โดยครูผู้สอนต้องเป็นผู้จัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสม

อุทัยทิพย์ ศิรินารถ (2546) กล่าวว่า ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านรูปแบบกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวตลอดเวลา และมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ในเนื้อหาวิชากับชีวิตจริง ผู้เรียนต้องเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นเจ้าของการเรียนรู้และลงมือปฏิบัติจริง ไม่ใช่การเรียนรู้ด้วยการบอกเล่า แต่ต้องเรียนด้วยความเข้าใจ ซึ่งแหล่งความรู้เกิดจากที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติ และความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนในห้องเรียน

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การสร้างความรู้ด้วยตนเอง(Constructivism) เป็นแนวคิดทางการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ใหม่โดยบุคคล ผ่านกระบวนการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งทฤษฎีนี้เน้นให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง และมีบทบาทเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างแท้จริงและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. แนวคิดการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ในปัจจุบันมีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิตและการทำงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์ (2556) ได้กล่าวถึงความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนรู้จักคิด เรียนรู้ ทำงาน แก้ปัญหา สื่อสารและ ร่วมมือทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพไปตลอดชีวิต มีเหตุผลอยู่สามประการด้วยกัน คือ ประการแรก ทักษะเหล่านี้ ไม่ได้ถูกบรรจุในหลักสูตร หรือถูกประเมินเลย บางคนอาจจะเกิดทักษะนี้โดยบังเอิญจากชีวิตประจำวันหรือประสบการณ์ในการทำงาน ประการที่สอง ทักษะเหล่านี้มีความสำคัญต่อนักเรียนทุกคน องค์กรมีการปรับโครงสร้างการบริหารให้เป็นแนวราบ เพิ่มการใช้

เทคโนโลยี สร้างระบบงานที่ยืดหยุ่นและกระจายความรับผิดชอบให้พนักงานระดับปฏิบัติการมากขึ้น ประการที่สาม สำหรับผู้ที่เริ่มทำงานใหม่ ๆ ก็ถูกคาดหวังว่าจะสามารถใช้ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 อธิบายทักษะหลายอย่างที่เป็นของใหม่ ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัว ความเป็นผู้นำและการเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์และคณะ (2556) ได้กล่าวถึงความสำคัญโดยสรุปไว้ว่า วรรณกรรม ด้านการศึกษาพร้อมสมัยชี้ไปในทิศทางเดียวกันว่า ทักษะและความรู้ที่จำเป็นต่อการเป็นพลเมืองและการทำงานในศตวรรษที่ 21 นั้นค่อนข้างแตกต่างจากศตวรรษที่ 20 บางทักษะแม้จะมีลักษณะถาวร กล่าวคือ มีความสำคัญมาในทุกยุคทุกสมัย ไม่ใช่เฉพาะในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะ 4C คือ ความคิดสร้างสรรค์ การคิด อย่างมีวิจารณญาณ การสื่อสาร และการทำงานเป็นทีม แต่ทักษะเหล่านี้มีลักษณะเปลี่ยนไปในโลกยุคดิจิทัล รวมถึงทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นจนกลายเป็นสิ่งที่ “ต้อง” มีมากกว่า “น่าจะ” มี ขณะที่บางทักษะถือเป็นทักษะชุดใหม่ที่จำเป็นในบริบทของศตวรรษใหม่ เช่น ทักษะด้านสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technologies-ICTs) ได้ส่งผลกระทบต่อรูปแบบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรมอย่างรอบด้าน สามารถสรุปเหตุผล 3 ประการ ว่าเหตุใดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ คือ รูปแบบเศรษฐกิจที่เปลี่ยนไป การพึ่งพาอาศัยในระดับ โลกที่เพิ่มมากขึ้นและภูมิทัศน์ในการเรียนรู้ที่เปลี่ยนไป

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญต่อผู้เรียนเป็นอย่างมากในการเสริมทักษะการทำงาน รวมถึงการดำเนินชีวิตต่อไปในอนาคต เพื่อเป็นแนวทางในการปรับตัวให้กับสังคมในยุคปัจจุบัน

ความหมายการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในยุคปัจจุบัน จึงมีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไว้ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2556) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะเพื่อการดำรงชีวิตผ่านสาระวิชาสำคัญ เนื่องจากสาระวิชานั้นไม่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้เพื่อมีชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 ปัจจุบันนั้น การเรียนรู้สาระวิชาควรจะเป็นจากการค้นคว้าของนักเรียนเป็นหลัก โดยมีครูเป็นผู้แนะนำวิชาแกนหลักเหล่านี้จะนำมาสู่การกำหนดเป็นกรอบแนวคิดยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาในเชิงสหวิทยาการ และวิชาแกนหลักจะต้องสอดแทรกทักษะในศตวรรษที่ 21 เข้าไปในทุกวิชาแกนหลัก

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.ป.ป.) ได้มีการให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 หมายถึง การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่สำคัญ และจำเป็นต่อตัวนักเรียนอย่างแท้จริง โดยมุ่งหวังให้นักเรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้เพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยที่มีการกำหนดหน้าที่ของครูผู้สอนไว้ว่า ไม่จำเป็นต้องทำหน้าที่ในการสอนหนังสือและเน้นเนื้อหาสาระ แต่ครูต้องสอน ในเรื่องของการใช้ทักษะต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 โดยการสร้างแรงบันดาลใจให้กับนักเรียน และคอยให้ความร่วมมือและสนับสนุน ได้มีการมุ่งเน้นไปที่ทักษะที่สำคัญ เช่น พื้นฐานการเรียนรู้สาระวิชาหลักความรู้เชิงบูรณาการสำหรับศตวรรษที่ 21 ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและงานอาชีพ ทักษะด้านการสื่อสาร สื่อ และเทคโนโลยี เป็นต้น

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 มุ่งพัฒนาทักษะการดำรงชีวิต โดยเน้นการค้นคว้าด้วยตนเองและให้ครูแนะนำและสนับสนุนผ่านวิชาแกนหลัก เช่น การเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและงานอาชีพ และทักษะการสื่อสาร สื่อ และเทคโนโลยี เป้าหมายคือให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองและนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง โดยครูสอนทักษะสำคัญสำหรับชีวิตในศตวรรษที่ 21 และสร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน

3. แนวคิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

Silberman (1996) ได้กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้ว่า การเรียนรู้เชิงรุก ทำให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ มีการพูดคุยกับเพื่อนร่วมชั้นเรียน และยังเป็นการทำงานร่วมกัน และมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติโดยมีครู เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความเข้าใจในตนเอง ใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน มีปฏิสัมพันธ์กัน เพื่อสร้างองค์ความรู้โดยใช้สติปัญญา คิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ประสบการณ์ในการเรียนรู้ โดยมีครูคอยเป็นที่ปรึกษา

ความหมายการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)

Bonwell, & Eison (1991) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนทำบางสิ่งบางอย่างและการคิดเกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่พวกเขากำลังลงมือ ปฏิบัติเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่

Meyers, & Jones (1993) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แสดงออกเกี่ยวกับการพูด การฟัง การอ่าน การเขียน และการไตร่ตรอง แนวคิด และความรู้ที่ได้รับจะเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

บุหงา วัฒนะ (2546) กระบวนการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยการ ร่วมมือระหว่างนักเรียนด้วยกัน ในการนี้ผู้สอนต้องลดบทบาทในการสอน และการให้ข้อความรู้แก่ผู้เรียนโดยตรง แต่ไปเพิ่มกระบวนการและ กิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการที่จะ ทำกิจกรรม ต่าง ๆ มากขึ้นอย่างหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ โดยการพูด การเขียน หรือการอภิปรายกับเพื่อน ๆ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) คือ การเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการ เรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถามอภิปรายร่วมกัน ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิม และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

จากข้อความข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า กระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในชั้นเรียน โดยการทำกิจกรรมที่มีปฏิสัมพันธ์กับครูผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้น ผู้เรียนจะต้องลงมือปฏิบัติจริง สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

1. ความเป็นมาของทฤษฎีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

ประวัติความเป็นมาของการจัดการเรียนรู้ แบบใช้ปัญหาเป็นฐานว่าในศตวรรษที่ 20 John Dewey นักการศึกษาชาวอเมริกันซึ่งเป็นผู้ค้นคิด วิธีสอนแบบแก้ปัญหาเสนอแนวคิดว่าการเรียนรู้เกิดจากการลงมือทำด้วยตนเอง จากแนวคิดของ John Dewey ได้นำไปสู่แนวคิดใน

การสอนรูปแบบต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน (มณฑรา ธรรมบุศย์, 2545) การจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานนี้มีการพัฒนาขึ้นเป็นครั้งแรกในช่วงปลายค.ศ. 1969 โดยคณะวิทยาศาสตร์สุขภาพ (Faculty of Health Sciences) ของมหาวิทยาลัยแมคมาสเตอร์ (McMaster University) ที่ประเทศแคนาดาโดยเริ่มใช้กับนักศึกษาแพทย์ฝึกหัด หลังจากนั้นได้ขยายไปสู่มหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาหลายแห่ง ส่วนใหญ่นำไปใช้กับหลักสูตรของนักศึกษาแพทย์ เนื่องจากผู้เรียนสาขาการแพทย์นั้นต้องใช้ทักษะ วิเคราะห์ปัญหาทางการรักษาสูง ต่อมาในปี ค.ศ. 1980 การจัดการเรียนรู้แบบนี้ได้ขยายไปสู่สาขาอื่น อาทิ สาขาวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์และได้มีการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในหลักสูตรสาขาต่าง ๆ อีกด้วย (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2548) สำหรับในประเทศไทยนั้น ปัจจุบันการสอนโดยใช้รูปแบบปัญหาเป็นฐาน ในการสอนทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษาเป็นที่นิยมนำมากขึ้น มีงานวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ที่เรียกว่าการวิจัยในชั้นเรียนที่ใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมากมาย มหาวิทยาลัยหลายแห่งที่ส่งเสริมและได้ทดลองนำไปใช้แล้ว เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ รวมถึงมหาวิทยาลัยเอกชนหลายแห่ง โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเชียงใหม่มีการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนร่วมกับผู้สอนจากมหาวิทยาลัย Stanford และ Vanderbilt สำหรับผู้เขียนเองได้ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการสอนนักศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น พบว่า ผู้เรียนมีพัฒนาการทางความคิดอย่างหลากหลาย ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม เป็นที่พึงประสงค์ตามหลักสูตรผลิตครูวิทยาศาสตร์ (ไพศาล สุวรรณน้อย, 2559)

2. ความหมายการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL) เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จากการศึกษาพบว่าการให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ดังนี้

Barrows, & Tamblyn (1980) ให้ความหมายไว้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นวิธีการเรียนรู้ที่มุ่งสร้างความเข้าใจหรือหนทางการแก้ปัญหาในสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงเป็นตัวกระตุ้นในการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล การสืบค้นข้อมูลที่ต้องการเพื่อสร้างความเข้าใจในตัวปัญหาและวิธีการแก้ไขปัญหา

ฟินเคิล และทอร์ป (Finkle, & Torp, 1995) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะและความรู้พื้นฐานของผู้เรียนในการเลือกใช้กลยุทธ์ในการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอนและมีเหตุผล โดยการให้ผู้เรียนได้เผชิญกับปัญหาในชีวิตจริง

Gallagher (1997) ได้นิยามว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่มของนักเรียน เพื่อศึกษาทำความเข้าใจในปัญหา และแสวงหาวิธีการแก้ปัญหา โดยปัญหาที่ใช้มีลักษณะเป็นปัญหาที่ใกล้ตัวผู้เรียน เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มุ่งพัฒนานักเรียนด้านทักษะการเรียนรู้มากกว่าความรู้ที่นักเรียนจะได้มา ซึ่งเป็นการพัฒนานักเรียนให้เป็นผู้ที่เรียนรู้โดยการชี้นำตนเอง

Arends (2001) ได้ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้สอนนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาให้ผู้เรียนใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในปัญหา และหาทางแก้ปัญหาด้วยเหตุผล

Rasool (2011) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งนำเสนอ สถานการณ์ที่เป็นปัญหาใกล้ตัวและเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวันเป็นตัวกระตุ้นให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนหาวิธีการที่จะเข้าใจในปัญหา ศึกษาหาแนวทางแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล จนเกิดภูมิคุ้มกันที่จะไม่สร้างปัญหานั้น ๆ ให้เกิดขึ้น

ทิตนา แคมมณี (2551) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดสภาพการณ์ เรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมาย โดยผู้สอนอาจนำผู้เรียนไปเผชิญกับสถานการณ์จริง หรือผู้สอนอาจจัดสถานการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญกับปัญหาและฝึกกระบวนการวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหา ซึ่งทำให้ผู้เรียนได้ความรู้หลักการ และยังช่วยให้ผู้เรียนได้ทราบถึงเทคนิควิธีการเรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีทักษะการติดต่อสื่อสารที่ดีและเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม ทักษะการสืบค้นข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในปัญหาอย่างชัดเจน ได้เห็นทางเลือกและวิธีการที่หลากหลายในการแก้ปัญหานั้น ๆ

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2551) ระบุว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นรูปแบบการเรียนการสอนโดยปัญหาเป็นจุดเริ่มต้น ในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะแสวงหาความรู้เพื่อแก้ปัญหา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการแสวงหาความรู้โดยผ่านการจัดกิจกรรมกลุ่ม

นฤมล หน่อนิล (2554) ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นเครื่องกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความต้องการในการแสวงหาความรู้เพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหา โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกกระบวนการคิดและการแก้ปัญหาร่วมกันเป็นกลุ่ม

พรณพร นามโนรินทร์(2554) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดสภาพการณ์การเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นเครื่องมือเป็นตัวกระตุ้นที่จะนำผู้เรียนไปสู่การแสวงหาความรู้ ซึ่งผู้เรียนจะได้เผชิญกับสถานการณ์ปัญหาจริง หรือใกล้เคียงที่สุด กระบวนการแสวงหาความรู้

นี้จะนำผู้เรียนไปสู่การพัฒนาความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่ดี โดยผู้สอนมีบทบาทในการเรียนรู้ที่น้อยที่สุด

วาสนา ภูมิ(2555) ให้คำจำกัดความของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้จากปัญหาหรือสถานการณ์ที่สนใจซึ่งตัวปัญหาจะมีความสัมพันธ์กับชีวิตจริงและเป็นจุดตั้งต้นของกระบวนการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการการทำงานกลุ่ม การสืบค้นข้อมูล กระบวนการทำความเข้าใจและแก้ปัญหาด้วยเหตุผล โดยครูผู้สอนมีบทบาทเพียงแค่ออภัยให้คำแนะนำและจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้

กนก จันทรา (2556) ได้ให้ความหมายว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน คือ กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้สถานการณ์ปัญหาเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาโดยนำความรู้เดิมมาประกอบการตัดสินใจแก้ปัญหาจากการคิดวิเคราะห์ การสืบค้นและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีส่วนร่วมในการแสวงหาคำตอบที่น้อยที่สุด

รุสตา จะปะเกีย (2557) ให้ความหมายว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นวิธีการเรียนที่เริ่มต้นด้วยปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริงมาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจมีความต้องการอยากรู้ และนำความรู้ที่ได้มาอภิปรายร่วมกันในกลุ่ม ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิด การแก้ปัญหา ซึ่งผู้สอนเป็นเพียงผู้ให้คำแนะนำช่วยเหลือและสนับสนุนในการเรียน

จากความหมายข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผ่านการนำเสนอสถานการณ์ที่เป็นปัญหาใกล้ตัวและปัญหาในชีวิตประจำวัน เป็นเครื่องมือในการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและนำไปสู่การสืบค้นค้นคว้า แสวงหาความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อเข้าใจถึงปัญหา จนเกิดการพัฒนาทักษะที่จะนำไปสู่การแก้ปัญหาด้วยเหตุผล และเกิดภูมิคุ้มกันที่จะไม่สร้างปัญหานั้นอีก โดยที่ผู้เรียนมีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผ่านกระบวนการคิด และกระบวนการกลุ่ม ผู้สอนมีส่วนร่วมเพียงแค่ออภัยให้คำแนะนำ และจัดสภาพการณ์การเรียนรู้

3. ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

มณฑรา ธรรมบุศย์ (2545) ได้กล่าวกถึงลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานดังนี้

1. ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง(student-centered learning)
2. การเรียนรู้เกิดขึ้นในกลุ่มผู้เรียนที่มีขนาดเล็ก
3. ครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ (guide)
4. ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้

5. ปัญหาที่นำมาใช้มีลักษณะคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ปัญหา 1 ปัญหาอาจมีคำตอบได้หลายคำตอบหรือแก้ไขปัญหาได้หลายทาง (ill-structured problem)

6. ผู้เรียนเป็นคนแก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง (self-directed learning)

7. ประเมินผลจากสถานการณ์จริง โดยดูจากความสามารถในการปฏิบัติ (authentic assessment)

ทศนา แคมมณี (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยได้เสนอตัวบ่งชี้ไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน

2. ผู้สอนและผู้เรียนมีการออกไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริงหรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา

3. ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และหาสาเหตุของปัญหา

4. ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ปัญหาร่วมกัน

5. ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการแสวงหาแหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

6. ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง

7. ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลายและพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม

8. ผู้เรียนมีการลงมือแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และประเมินผล

9. ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน และให้คำปรึกษา

10. ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการ

ไพศาล สุวรรณน้อย (2559) รูปแบบของการจัดการเรียนรู้แบบการใช้ปัญหาเป็นฐาน หรือ PBL มีลักษณะสำคัญดังนี้

1. ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้อย่างแท้จริง (student-centered learning)

2. จัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ๆ ให้มีจำนวนกลุ่มละประมาณ 5-8 คน

3. ผู้สอนทำหน้าที่ เป็นผู้อำนวยความสะดวก (facilitator) หรือผู้ให้คำแนะนำ(guide)

4. ใช้ปัญหาเป็นตัวกระตุ้น (สิ่งเร้า) ให้เกิดการเรียนรู้

5. ลักษณะของปัญหาที่นำมาใช้ ต้องมีลักษณะคลุมเครือ ไม่ชัดเจน มีวิธีแก้ไขปัญหาได้ อย่างหลากหลาย อาจมีคำตอบได้หลายคำตอบ

6. ผู้เรียนเป็นผู้แก้ปัญหาโดยการแสวงหาข้อมูลใหม่ ๆ ด้วยตนเอง (self-directed learning)

7. การประเมินผล ใช้การประเมินผลจากสถานการณ์จริง (authentic assessment) ดูจากความสามารถในการปฏิบัติของผู้เรียนในขณะทำกิจกรรมการเรียนรู้ (Learning process) และพิจารณาจากผลงานที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ (Learning product)

ทิตินา แชมมณี (2545) ได้กล่าวถึงลักษณะที่สำคัญของการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยได้เสนอตัวบ่งชี้ไว้ 10 ประการ ดังนี้

1. ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันเลือกปัญหาที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของผู้เรียน
2. ผู้สอนและผู้เรียนมีการออกไปเผชิญสถานการณ์ปัญหาจริงหรือผู้สอนมีการจัดสภาพการณ์ให้ผู้เรียนเผชิญปัญหา
3. ผู้สอนและผู้เรียนมีการร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และหาสาเหตุของปัญหา
4. ผู้เรียนมีการวางแผนการแก้ปัญหาร่วมกัน
5. ผู้สอนมีการให้คำปรึกษาแนะนำและช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนในการแสวงหาแหล่งข้อมูล การศึกษาข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
6. ผู้เรียนมีการศึกษาค้นคว้า และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
7. ผู้สอนมีการกระตุ้นให้ผู้เรียนแสวงหาทางเลือกในการแก้ปัญหาที่หลากหลายและพิจารณาเลือกวิธีที่เหมาะสม
8. ผู้เรียนมีการลงมือแก้ปัญหา รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุป และประเมินผล
9. ผู้สอนมีการติดตามการปฏิบัติงานของผู้เรียน และให้คำปรึกษา
10. ผู้สอนมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งทางด้านผลงานและกระบวนการ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้สรุปลักษณะสำคัญของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) คือ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ต้องมีสถานการณ์ปัญหา และเริ่มต้นการจัดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการใช้ปัญหาเป็นเป็นตัวกระตุ้นให้เกิด กระบวนการเรียนรู้ และปัญหาที่นำมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้นั้นควรเป็นปัญหาที่พบได้ใน ชีวิตประจำวันของผู้เรียนเพื่อให้มองเห็นถึงประโยชน์อย่างแท้จริง ผู้เรียนค้นหาและแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนต้องมีความรับผิดชอบตนเอง กล่าวคือ ต้องรู้จักวางแผนการเรียนด้วยตนเอง มีการบริหารเวลารวมทั้งประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ผู้เรียนมีการเรียนรู้เป็นกลุ่มย่อยเพื่อร่วมกันค้นหาความรู้ ส่งเสริมให้เกิดทักษะการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ เชื่อถือได้ เรียนรู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลและฝึกควบคุมตนเองเพื่อพัฒนาความสามารถในการทำงานร่วมกัน เป็นทีมเนื่องจากความรู้มีหลากหลายมาก

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Base Learning : PBL) คือการเรียนรู้โดยเริ่มจากปัญหา เป็นการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยสถานการณ์ที่นำมาบรรยายจะต้องเป็นเหตุการณ์จริงที่พบในชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนได้หาความรู้โดยผ่านกระบวนการกลุ่มย่อย ความรู้ที่ได้มาจะเกิดจากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และการนำความรู้ไปใช้ในการบูรณาการแก้ปัญหา ซึ่งมีผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษา และผู้อำนวยความสะดวก

4. ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning) ได้มีนักการศึกษา และนักวิชาการได้นำเสนอขั้นตอนในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานไว้ดังนี้

Good (1973) ได้กล่าวถึงกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมี 7 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 กลุ่มผู้เรียนทำความเข้าใจคำศัพท์ ข้อความที่ปรากฏอยู่ในปัญหาให้ชัดเจน โดยอาศัยความรู้พื้นฐานของสมาชิกในกลุ่ม หรือการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำรา หรือสื่ออื่น ๆ

ขั้นตอนที่ 2 กลุ่มผู้เรียนระบุปัญหาหรือข้อมูลสำคัญร่วมกัน โดยทุกคนในกลุ่มเข้าใจปัญหา เหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ใดที่กล่าวถึงในปัญหานั้น

ขั้นตอนที่ 3 กลุ่มผู้เรียนระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหาต่าง ๆ อธิบายความเชื่อมโยงต่าง ๆ ของข้อมูลหรือปัญหา

ขั้นตอนที่ 4 กลุ่มผู้เรียนกำหนดและจัดลำดับความสำคัญของสมมติฐาน พยายามหาเหตุผลที่จะอธิบายปัญหาหรือข้อมูลที่พบ โดยใช้พื้นฐานความรู้เดิมของผู้เรียน การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล ตั้งสมมติฐานอย่างสมเหตุสมผลสำหรับปัญหานั้น

ขั้นตอนที่ 5 กลุ่มผู้เรียนกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้เพื่อค้นหาข้อมูลหรือความรู้ที่จะอธิบายหรือทดสอบสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้เรียนสามารถบอกได้ว่าความรู้ส่วนใดรู้แล้ว ส่วนใดต้องกลับไปทบทวน ส่วนใดยังไม่รู้หรือจำเป็นต้องไปค้นคว้าเพิ่มเติม

ขั้นตอนที่ 6 ผู้เรียนค้นคว้ารวบรวมสารสนเทศจากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้ด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 7 จากรายงานข้อมูลหรือสารสนเทศใหม่ที่ได้อ่าน กลุ่มผู้เรียนนำมาอภิปรายวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แล้วนำมาสรุปเป็นหลักการและประเมินผลการเรียนรู้

Dewey (1976) ได้เสนอวิธีการแก้ปัญหาเป็นขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ หมายถึง การรับรู้และเข้าใจปัญหาเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นผู้ประสบ ปัญหาจะต้องรับรู้เข้าใจตัวปัญหาก่อนว่าปัญหาที่แท้จริงของเหตุการณ์นั้นคืออะไร

2. ขั้นวิเคราะห์ปัญหา เป็นการพิจารณาว่าสิ่งใดบ้างเป็นสาเหตุที่สำคัญของปัญหา กล่าวคือ มีการระบุและแจกแจงลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้น จะมีลักษณะแตกต่างกันระดับความยากง่าย ที่จะแก้ไขต่างกัน โดยพิจารณาสิ่งต่อไปนี้

2.1 มีตัวแปรต้นหรือองค์ประกอบอะไรบ้าง

2.2 มีอะไรบ้างที่ต้องทำให้เกิดปัญหา

2.3 ขจัดการมองปัญหาในวงกว้างออกไป โดยให้มองเฉพาะสิ่งที่เกิดขึ้นเพื่อที่จะแก้ปัญหาไปที่ละขั้นตอน

2.4 รู้จักถามคำถามที่จะเป็นกุญแจนำไปสู่การแก้ปัญหา

2.5 พยายามดูเฉพาะสิ่งที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจริง ๆ

3. ขั้นเสนอแนวทางการแก้ปัญหา หมายถึง การหาวิธีการให้ตรงกับสาเหตุของปัญหา แล้วออกมาในรูปแบบของวิธีการรวบรวมข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหา เพื่อการตั้งสมมติฐาน

3.1 จะมีวิธีการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหาอย่างไร ใครเป็นผู้ให้ข้อมูลนั้น

3.2 สร้างสมมติฐาน หรือคำถามที่อาจเป็นไปได้เพื่อช่วยแก้ปัญหา

4. ขั้นตรวจสอบสมมติฐาน หมายถึง การเสนอเกณฑ์เพื่อการตรวจสอบผลลัพธ์ที่ได้จากการเสนอวิธีแก้ปัญหา ถ้าผลที่ได้รับไม่ถูกต้อง ก็เสนอวิธีแก้ปัญหาใหม่จนกว่าจะได้วิธีการที่ดีที่สุดหรือถูกต้องที่สุด

5. ขั้นการนำไปประยุกต์ใหม่ หมายถึง การนำวิธีแก้ปัญหานั้นไปใช้ในโอกาสข้างหน้าเมื่อพบกับเหตุการณ์คล้ายกับปัญหาที่เคยพบมาแล้ว

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) อธิบายขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มี 6 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นกำหนดปัญหา เป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและมองเห็นปัญหาสามารถกำหนดสิ่งที่เป็นปัญหาที่ผู้เรียนอยากรู้ อยากเรียนได้ และเกิดความสนใจที่จะค้นหาคำตอบ

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นทำความเข้าใจกับปัญหา เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจปัญหาที่ต้องการเรียนรู้ซึ่งผู้เรียนจะต้องสามารถอธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้

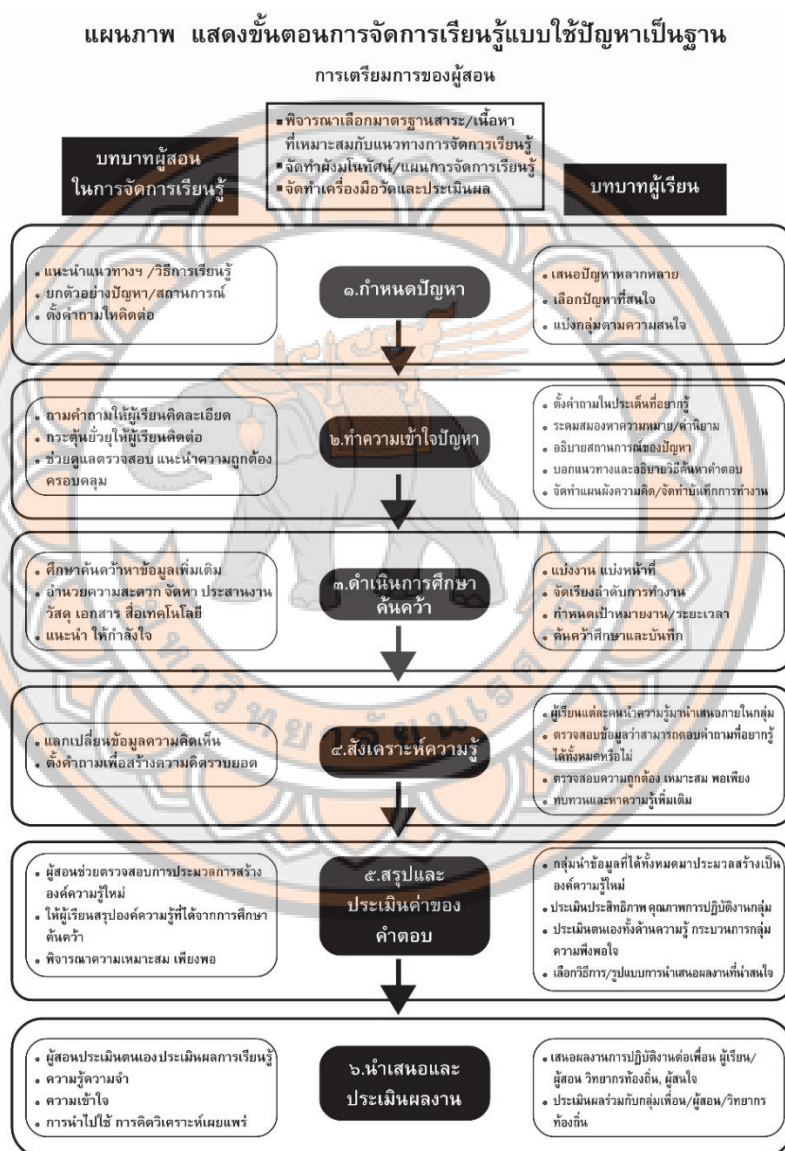
ขั้นตอนที่ 3 ขั้นดำเนินการศึกษาค้นคว้า เป็นขั้นที่ผู้เรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียน และดำเนินการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย

ขั้นตอนที่ 4 ขั้นสังเคราะห์ความรู้เป็นขั้น ที่ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้จากการค้นคว้ามา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันอภิปรายผลและสังเคราะห์ความรู้ที่ได้มามีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด

ขั้นตอนที่ 5 ขั้นสรุปและประเมินค่าของคำตอบ เป็นขั้นที่ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่ เพียงใด โดยพยายาม

ตรวจสอบแนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

ขั้นตอนที่ 6 ขั้นนำเสนอและประเมินผลงาน เป็นขั้นที่ผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มาจัดลำดับองค์ความรู้และนำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลายผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกันประเมินผลงาน

ภาพ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน

ที่มา: อนุชา โสมาบุตร, 2566

อานุกาฬ เลขะกุล (2554) ในการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จะจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อย ขนาดประมาณ 8-10 คน โดยมีครูหรือผู้สอนประจำกลุ่ม 1 คน ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนการเรียนรู้ (facilitator) กระบวนการจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

1. เมื่อผู้เรียนได้รับโจทย์ปัญหา ผู้เรียนจะทำความเข้าใจหรือทำความเข้าใจความกระจ่างในคำศัพท์ที่อยู่ในโจทย์ปัญหานั้น เพื่อให้เข้าใจตรงกัน
 2. การจับประเด็นข้อมูลที่สำคัญหรือระบุปัญหาในโจทย์
 3. ระดมสมองเพื่อวิเคราะห์ปัญหา อภิปรายหาคำอธิบาย แต่ละประเด็นปัญหาว่าเป็นอย่างไร เกิดขึ้นได้อย่างไร ความเป็นมาอย่างไร โดยอาศัยพื้นความรู้เดิมเท่าที่ผู้เรียนมีอยู่
 4. ตั้งสมมติฐานเพื่อหาตอบปัญหาประเด็นต่าง ๆ พร้อมจัดลำดับความสำคัญของสมมติฐานที่เป็นไปได้อย่างมีเหตุผล
 5. จากสมมติฐานที่ตั้งขึ้น ผู้เรียนจะประเมินว่าเรามีความรู้เรื่องอะไรบ้าง มีเรื่องอะไรที่ยังไม่รู้หรือขาดความรู้ และความรู้อะไรจำเป็นที่จะต้องใช้เพื่อพิสูจน์สมมติฐาน ซึ่งเชื่อมโยงกับโจทย์ปัญหาที่ได้ ขั้นตอนนี้กลุ่มจะกำหนดประเด็นการเรียนรู้ (learning issue) หรือวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (learning objective) เพื่อจะไปค้นคว้าหาข้อมูลต่อไป
 6. ค้นคว้าหาข้อมูลและศึกษาเพิ่มเติมจากทรัพยากรการเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น หนังสือตำรา วารสาร สื่อการเรียนสอนต่าง ๆ การศึกษาในห้องปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์ช่วยสอน อินเทอร์เน็ต หรือปรึกษาอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญในเนื้อหาสาขาเฉพาะ เป็นต้น พร้อมทั้งประเมินความถูกต้อง
 7. นำข้อมูลหรือความรู้ที่ได้มาสังเคราะห์ อธิบาย พิสูจน์สมมติฐานและประยุกต์ให้เหมาะสมกับโจทย์ปัญหา พร้อมสรุปเป็นแนวคิดหรือหลักการทั่วไป
- ขั้นตอนที่ 1-5 เป็นขั้นตอนภายในกระบวนการกลุ่มในห้องเรียน ขั้นตอนที่ 6 เป็นกิจกรรมของผู้เรียนรายบุคคลนอกห้องเรียน และขั้นตอนที่ 7 เป็นกิจกรรมที่กลับมาในกระบวนการกลุ่มอีกครั้ง

วิชัญญ์ ทศตะ (2557) เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem Based Learning; PBL) มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังนี้

1. ขั้นเสนอสถานการณ์ปัญหา
2. ขั้นระบุและวิเคราะห์ปัญหา
3. ขั้นตั้งสมมติฐานและกำหนดวิธีการเรียนรู้
4. ขั้นดำเนินการตามแผน
5. ขั้นนำเสนอผลงาน
6. ขั้นอภิปรายและร่วมกันสรุป
7. ขั้นประเมินผลการเรียนรู้

อรุณรุ่ง ปภาพลิษฐ์ (2561) กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้แบบ PBL เป็นกรอบในการ ออกแบบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหาเป็นขั้นที่ผู้สอนจัดสถานการณ์ต่าง ๆ กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความ สนใจและมองเห็นปัญหาสามารถกำหนดสิ่งที่ เป็นปัญหาที่ผู้เรียนอยากรู้อยากเรียนได้และเกิดความ สนใจที่ค้นหาคำตอบ

ขั้นที่ 2 ความเข้าใจกับปัญหาผู้เรียนทำความเข้าใจปัญหาที่ ต้องเรียนรู้ ซึ่งผู้เรียนจะต้อง อธิบายสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้

ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้าผู้เรียนกำหนดสิ่งที่ต้องเรียน ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ด้วยตนเองด้วยวิธีการหลากหลาย

ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้สรุปและประเมินค่าของคำตอบ ผู้เรียนแต่ละกลุ่มสรุปผลงาน ของกลุ่มตนเองและประเมินผลงานว่า ที่ศึกษาค้นคว้า ข้อมูลมีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใด

ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบผู้เรียนแต่ละกลุ่ม สรุปผลงานของกลุ่มตนเอง และประเมินผลงานว่าข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามีความเหมาะสมหรือไม่เพียงใดโดยพยายามตรวจสอบ แนวคิดภายในกลุ่มของตนเองอย่างอิสระทุกกลุ่มช่วยกันสรุปองค์ความรู้ในภาพรวมของปัญหาอีกครั้ง

ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงานผู้เรียนนำข้อมูลที่ได้มา จัดระบบองค์ความรู้และ นำเสนอเป็นผลงานในรูปแบบที่หลากหลาย ผู้เรียนทุกกลุ่มรวมทั้งผู้ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาร่วมกัน ประเมิน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

1. ความหมายของการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

Smith et al. (2008) นิยามว่า การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ คือ การกระทำที่ก้าวร้าวตั้งใจ ทำให้เกิดความทุกข์หรืออับอายผ่านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ข้อความ โซเชียลมีเดีย และ แพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ

Willard (2007) ให้ความหมายของ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ว่า การกระทำที่ใช้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อจงใจทำให้ผู้อื่นได้รับความทุกข์ทางอารมณ์หรือทางสังคม

สรานนท์ อินทนนท์ (2563) ให้ความหมายว่า การกลั่นแกล้ง รังแก หรือคุกคามโดย เจตนาผ่านสื่อดิจิทัลหรือสื่อออนไลน์ เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ และแท็บเล็ต ผู้ที่กลั่นแกล้งจะ ส่งข้อความหรือรูปภาพผ่าน SMS, กล่องข้อความ และแอปพลิเคชัน หรือส่งผ่านออนไลน์ในโซเชียล มีเดีย, กระดานสนทนาหรือเกมออนไลน์ที่ผู้ใช้สามารถเปิดดู มีส่วนร่วมหรือแบ่งปันเนื้อหาได้ การกลั่นแกล้งลักษณะนี้มักกระทำซ้ำ ๆ ไปยังเหยื่อหรือผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง โดยผู้รังแกจะเปิดเผย หรือ ปิดบังตัวตนก็ได้ วิธีการคือ ส่ง โพสต์ หรือแชร์ข้อมูลด้านลบ เป็นเท็จ หยาบคาย และทำร้ายจิตใจผู้อื่น

บางกรณีการกลั่นแกล้งบนโลกไซเบอร์อาจรวมถึงการแชร์ข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยมีเจตนาเพื่อที่จะทำให้เจ้าตัวอับอายหรือทำลายชื่อเสียง

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (2565) ได้กล่าวว่า การกลั่นแกล้ง ให้อับอาย รังเกียจ ระบายบนโลกอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นการโพสหรือพิมพ์คำว่ากล่าวแต่งเรื่องราวหลอกลวงให้ผู้อื่นเสียหาย หรือการตัดต่อภาพหรือคลิป VDO ที่สื่อถึงการเจตนาล้อเลียน รวมถึงการสวมรอยเป็นผู้อื่นบนโลกออนไลน์อีกด้วย

Unicef (2023) ได้ให้ความหมายว่า การกลั่นแกล้งกันโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้บนโซเชียลมีเดีย แอปแชท เกมออนไลน์ และข้อความทางโทรศัพท์มือถือ ไซเบอร์บูลลี่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรอยแผล ความโกรธ หรือความอับอายต่อผู้ที่เป่าหมาย ยกตัวอย่างเช่น

คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ (2566) ได้ให้ความหมายว่า เป็นพฤติกรรมการใช้เครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ในการคุกคาม ล่อลวง และรังแกผู้อื่นโดยเจตนา โดยมีการกระทำซ้ำ ๆ และผู้ถูกรังแกไม่สามารถแก้ตัวหรือปกป้องได้ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลมักสื่อสารด้วยความรุนแรงหรือก้าวร้าว โดยตั้งใจที่จะทำร้ายหรือสร้างความไม่สบายใจแก่ผู้อื่น

จากข้อความดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การกลั่นแกล้งกันโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้บนโซเชียลมีเดีย แอปแชท เกมออนไลน์ และข้อความทางโทรศัพท์มือถือ ไซเบอร์บูลลี่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรอยแผล ความโกรธ หรือความอับอายต่อผู้ที่เป่าหมาย

2. ผลกระทบจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

งานวิจัยหลายชิ้นศึกษาเรื่องผลกระทบของการมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยพบว่านักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ต้องเผชิญกับอารมณ์ความรู้สึกด้านลบหลายอย่าง เช่น ความเศร้า ความตื่นตระหนกและความกลัว อีกทั้งยังไม่สามารถตั้งสมาธิให้จดจ่ออยู่กับการเรียนได้ (Beran, & Li, 2005) ในขณะที่นักเรียนที่เป็นผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์มี แนวโน้มที่จะแหกกฎระเบียบของโรงเรียนและมีปัญหาเรื่องความก้าวร้าวรุนแรง (Ybarra et al., 2008) การมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ไม่ว่าจะเป็นในฐานะผู้กลั่นแกล้งหรือเหยื่อนั้นส่งผลกระทบต่อสุขภาพของวัยรุ่น ผลการวิจัยพบว่าผู้ที่กลั่นแกล้งคนอื่นทางไซเบอร์มีแนวโน้มที่จะใช้สารเสพติดมากขึ้น ในขณะที่ผู้ตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีแนวโน้มที่จะมีคุณภาพชีวิตที่แย่ลง (Blais, 2021) การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของมิชนาและคณะ (Mishna et al., 2012) ที่พบว่า นักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตมากกว่านักเรียนที่ไม่ได้เกี่ยวข้องกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ยังพบว่า การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ก่อให้เกิดผลกระทบที่ รุนแรงต่อผู้ถูก

กลั่นแกล้งมากกว่าการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม โดยพบว่าผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ บางคนมีการทำร้ายตัวเองและคิดที่จะฆ่าตัวตาย (Hay, Meldrum, & Mann, 2010) ในระหว่างการสัมภาษณ์นักเรียนที่มีประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นักวิจัยพบว่า นักเรียนที่ตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีการแสดงอารมณ์ความรู้สึกด้านลบต่าง ๆ เช่น ความรู้สึกไร้ที่พึ่งพิง ความโกรธ ความเศร้า ความกังวล ความโดดเดี่ยวและความคับข้องใจ ซึ่งเป็น ผลกระทบจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เด็กนักเรียนชายวัย 15 ปี คนหนึ่งบรรยายว่าตนเองนอนไม่หลับทั้งคืนและรู้สึกว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่น่ากลัว ในขณะที่เด็กนักเรียนหญิงวัย 14 ปี คนหนึ่งบรรยายความรู้สึกของตนเองหลังจากถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ว่า “หนูโกรธมากและก็รู้สึกแปลกแยกและโดดเดี่ยวมาก เหมือนเราเป็นคนนอก” การตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ถูกกลั่นแกล้ง แต่ยังส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้ถูกกลั่นแกล้งด้วย นักเรียนหญิงคนหนึ่งบอกว่าแม้เหตุการณ์ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์จะผ่านไปแล้วเป็นระยะเวลาหนึ่งปีครึ่ง แต่เธอก็ยังคงหลบเลี่ยงผู้กลั่นแกล้งทุกครั้ง เมื่อเห็นผู้กลั่นแกล้งเดินมาตามถนน (Slonje et al., 2013) รูปแบบของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และคุณสมบัติเฉพาะตัวบางอย่างของอินเทอร์เน็ตส่งผล กระทบต่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งแตกต่างกันออกไป ซึ่งงานวิจัยของสมิท และคณะ (Smith et al., 2008) พบว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยการใช้รูปภาพหรือคลิปวิดีโอก่อให้เกิดผลกระทบที่รุนแรงต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมากกว่าการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม ในขณะที่การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์โดยการส่งข้อความก่อให้เกิดผลกระทบต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อ เทียบเท่ากับการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม นอกจากนี้ งานวิจัยของออร์ทีกา และคณะ (Ortega-Ruiz et al., 2009) ยังพบว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์แต่ละรูปแบบก่อให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกที่แตกต่างกัน เช่น นักเรียนที่ได้รับข้อความกลั่นแกล้งทางโทรศัพท์มือถือเกิดความรู้สึกกังวล หดหู่และรู้สึกว่าตนเองอ่อนแอ ไม่สามารถปกป้องตัวเองได้มากกว่านักเรียนที่ถูกกลั่นแกล้งในอินเทอร์เน็ต คุณสมบัติเฉพาะตัวบางอย่างของอินเทอร์เน็ตส่งผลกระทบต่อผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้ง ทางไซเบอร์ด้วยเช่นเดียวกัน คุณสมบัติอย่างแรกคือ การมีผู้รับรู้จำนวนมากงานวิจัยพบว่ายังมีผู้รับรู้การ กลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นจำนวนมากเท่าไร ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งก็จะยิ่งรู้สึกแย่มากขึ้นเท่านั้นเพราะการมี ผู้รับรู้เหตุการณ์เยอะๆ ทำให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งเกิดความรู้สึกอับอาย คุณสมบัติ อย่างที่สองคือ การไม่เปิดเผยตัวตน เนื่องจากผู้กลั่นแกล้งไม่จำเป็นต้องเปิดเผยตัวตนในอินเทอร์เน็ต การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์จึงสามารถเกิดขึ้นได้ทุกที่ทุกเวลา ในงานวิจัยชิ้นหนึ่ง นักวิจัยถามผู้ให้ข้อมูลว่า ระหว่างการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์กับการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิมพวกเขาคิดว่าการกลั่นแกล้งแบบไหน อันตรายกว่ากัน ผู้ให้ข้อมูลที่ตอบว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อันตรายกว่าให้เหตุผลว่าเป็นเพราะการไม่เปิดเผยตัวตนของผู้กระทำ การไม่เปิดเผยตัวตนของผู้กระทำมี แนวโน้มที่จะส่งผลให้ผู้ตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เกิดความทุกข์ทางจิตใจและเห็นคุณค่าในตนเองต่ำเพราะไม่สามารถปกป้องตัวเองจากการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้ (Cénat et al., 2014)

จากข้อความดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อสุขภาวะของวัยรุ่นทั้งในเชิงอารมณ์ จิตใจ และพฤติกรรม โดยเหยื่อมีความเสี่ยงที่จะเกิดความเศร้า ความกังวล ความโดดเดี่ยว และคุณค่าในตนเองลดลง ขณะที่ผู้กระทำมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมก้าวร้าว และใช้สารเสพติด ลักษณะเฉพาะของอินเทอร์เน็ต เช่น การไม่เปิดเผยตัวตน และการรับรู้ของผู้คนจำนวนมาก ส่งผลให้การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์สร้างความทุกข์อย่างรุนแรงแก่เหยื่อมากกว่าการกลั่นแกล้งแบบดั้งเดิม

3. แนวทางการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ส่งผลกระทบต่อจิตใจของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เป็นอย่างมากและยังก่อให้เกิดผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสุขภาวะและพฤติกรรมของเหยื่อ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในบางกรณีส่งผลกระทบที่ร้ายแรงมากจนกระทั่งนำไปสู่ การสูญเสียชีวิต ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์จึงพยายามรับมือกับปัญหาด้วยวิธีการต่าง ๆ โดยมีเป้าหมายเพื่อบรรเทาความเครียดที่ได้รับจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และเพื่อป้องกัน ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นในระยะยาว เช่น ความเจ็บป่วยทางกายและการเปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรม การเผชิญปัญหาสามารถแบ่งออกได้หลายแนวทางโดยมีรายละเอียดที่แตกต่างกันไปตามแนวคิดเรื่อง การเผชิญปัญหาที่แตกต่างกัน โมเดลการเผชิญปัญหาที่มีชื่อเสียงมากที่สุด ได้แก่ Transactional Model of Stress and Coping ของ Lazarus and Folkman (1987 อ้างถึงใน สุวิพร ไฉไลสถาพร, 2560, น. 91) งานวิจัยหลายชิ้นได้ทำการศึกษาแนวทางการเผชิญปัญหาของเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ งานวิจัยของไพร์ และเดลกลิส (Price, & Dalgleish, 2010) พบว่าเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์เผชิญปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเล่าปัญหาให้เพื่อนและคุณครูที่โรงเรียน ฟังการงดใช้งานอินเทอร์เน็ต การเลิกเข้าเว็บไซต์หรือโปรแกรมที่มีผู้กลั่นแกล้งอยู่และการบล็อกผู้กลั่นแกล้ง ในปี 2012 พาร์ริส และคณะ (Parris et al., 2012) ได้ศึกษาแนวทางการเผชิญปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในกลุ่มนักเรียนมัธยมปลายและแบ่งแนวทางการเผชิญปัญหาที่พบออกเป็นสองประเภท ได้แก่ การเผชิญปัญหา แบบตอบโต้ (Reactive Coping) และการเผชิญปัญหาแบบป้องกัน (Preventive Coping) การเผชิญปัญหาแบบตอบโต้เน้นประกอบด้วย การหลีกเลี่ยง การยอมรับ การให้เหตุผลและการแสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคม ในขณะที่การเผชิญปัญหาแบบป้องกันประกอบด้วย การสื่อสารแบบเผชิญหน้าเพื่อ ป้องกันความเข้าใจผิดรวมถึงการป้องกันและการตระหนักรู้ที่เพิ่มขึ้น แนวทางการเผชิญปัญหาแบบ ป้องกันเป็นแนวทางที่มีจุดประสงค์เพื่อป้องกันหรือลดแนวโน้มการเกิดเหตุการณ์กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ งานวิจัยที่น่าสนใจอีกชิ้นหนึ่งคืองานวิจัยเชิงคุณภาพของสเลโกลวากับเชอร์นา (Sléglová, & Cerná, 2011) ที่ศึกษามุมมองการรับรู้และแนวทางการเผชิญปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของเด็กและเยาวชนที่มี อายุระหว่าง 14-18 ปี จำนวน 15 คน โดยใช้วิธีการ

สัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการเก็บข้อมูล ผลการศึกษาพบว่าเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์มีแนวทางการเผชิญปัญหาที่ หลากหลายโดยขึ้นอยู่กับบริบทลักษณะนิสัยส่วนตัวและพัฒนาการที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล โดยสามารถแบ่งแนวทางการเผชิญปัญหาออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

3.1 การป้องกันทางด้านเทคนิค (Technical Defence) งานวิจัยของสเลโกลวา กับ เซอร์นา (Sléglová, & Cerná, 2011) พบว่าเด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทาง ไซเบอร์ ใช้วิธีการป้องกันทางด้านเทคนิคในการรับมือกับปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์บ่อยที่สุดวิธีการป้องกันทางด้านเทคนิคที่ถูกนำมาใช้ ได้แก่ การรายงานการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์แก่ผู้ดูแลเว็บไซต์ การบล็อกผู้กลั่นแกล้งและการสื่อสารกับผู้กลั่นแกล้งผ่านบัญชีผู้ใช้งานใหม่ อย่างไรก็ตามวิธีการนี้ช่วยแก้ปัญหาได้เพียงชั่วคราวเท่านั้นและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอที่จะยุติการกลั่นแกล้งทาง ไซเบอร์โดยพบว่าสาเหตุหนึ่งเกิดจากการเพิกเฉยของผู้ดูแลเว็บไซต์ เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมงานวิจัย หลายคนแจ้งเว็บไซต์ที่ตนเองถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ว่าตนถูกผู้ใช้งานคนอื่นกลั่นแกล้งทางไซเบอร์แต่ ไม่ได้รับการติดต่อกลับหรือได้รับความช่วยเหลือจากผู้ดูแลเว็บไซต์ เด็กสาววัย 15 ปี คนหนึ่งถูกบุคคล นีรนามสร้างบัญชีผู้ใช้งานปลอมโดยการแอบอ้างชื่อของเธอ บุคคลดังกล่าวโพสต์ข้อความในแง่ลบและพยายามติดต่อพูดคุยกับผู้ใช้งานเพศหญิงคนอื่น ๆ เด็กสาวที่ตกเป็นเหยื่อแจ้งผู้ดูแลเว็บไซต์เกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นและขอให้ผู้ดูแลบัญชีผู้ใช้งานปลอมแต่เธอกลับไม่ได้รับความช่วยเหลือใด ๆ จากผู้ดูแลเว็บไซต์ ในบางกรณีผู้ดูแลเว็บไซต์ไม่เพียงแต่เพิกเฉยปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์แต่ยังมีส่วนร่วมในการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในทางอ้อมอย่างเช่นกรณีของเด็กหนุ่มวัย 17 ปี คนหนึ่งที่ถูกผู้หญิงใน ห้องแชทออนไลน์โจมตีด้วยถ้อยคำรุนแรงอย่างต่อเนื่อง ผู้ดูแลห้องแชทเพียงแค่ส่งข้อความเตือนผู้หญิง คนดังกล่าวโดยไม่เข้ามาช่วยจัดการปัญหา เด็กหนุ่มรู้สึกโกรธที่ตนเองถูกเพิกเฉยและเริ่มตอบโต้ด้วย ถ้อยคำรุนแรง สิ่งที่ผู้ดูแลห้องแชททำคือเตะเขาออกจากห้องแชทแทนที่จะจัดการกับผู้ที่โจมตีเขา การกระทำดังกล่าวถือเป็นการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ทางอ้อมรูปแบบหนึ่งโดยบุคคลที่ควรจะเป็นที่พึง ของผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ นอกจากความร่วมมือจากผู้ดูแลเว็บไซต์ข้อจำกัดอีกอย่าง หนึ่งของวิธีการป้องกันทางด้านเทคนิคคือการที่ผู้กลั่นแกล้งสามารถสร้างบัญชีผู้ใช้งานใหม่เพื่อกลั่นแกล้งเหยื่อทางไซเบอร์ต่อได้ทันทีหลังจากบัญชีผู้ใช้งานเก่าถูกบล็อกหรือลบ ด้วยเหตุนี้ การป้องกันทางด้านเทคนิคจึงเป็นวิธีการที่ช่วยแก้ปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้เพียงชั่วคราวโดยจะมีประสิทธิภาพมากเพียงใดนั้นก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือจากผู้ดูแลเว็บไซต์ ห้องแชทหรือโปรแกรมที่เกิดการ กลั่นแกล้งทางไซเบอร์

3.2 การตอบโต้ผู้กลั่นแกล้ง (Activity Directed at the Aggressor) การตอบโต้ผู้กลั่นแกล้งคือการแสดงปฏิกิริยาตอบสนองจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ต่อ ผู้กลั่นแกล้งโดยตรง งานวิจัยของสเลโกลวากับเซอร์นาแบ่งวิธีการตอบโต้ผู้กลั่นแกล้งของเด็กและ เยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อ การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

3.2.1 การขู่ผู้กลั่นแกล้ง เด็กและเยาวชนบางคนพยายามยุติการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยการขู่ผู้กลั่นแกล้งว่าจะแจ้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจถ้าหากไม่หยุดกลั่นแกล้งตนทางไซเบอร์

3.2.2 การขอให้ยุติการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ วิธีการนี้เป็นการแสดงเจตจำนงของผู้ถูกกลั่นแกล้งว่าไม่ต้องการให้ผู้กลั่นแกล้งยุ่งกับตนอีก การขอให้ยุติการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อาจอยู่ในรูปแบบของการขอร้อง การออกคำสั่งและการประกาศความต้องการของตนเอง

3.2.3 การแสดงความก้าวร้าว วิธีการนี้เป็นการแสดงออกถึงอารมณ์ความรู้สึกด้านลบที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งมีต่อผู้กลั่นแกล้ง โดยแบ่งเป็นการแสดงความก้าวร้าวโดยตรงและการแสดงความก้าวร้าว ทางอ้อม การแสดงความก้าวร้าวโดยตรงหมายถึงการสื่อสารอารมณ์ความรู้สึกด้านลบกับผู้กลั่นแกล้ง โดยตรงผ่านช่องทางที่เกิดการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ในขณะที่การแสดงความก้าวร้าวทางอ้อมหมายถึง การแสดงอารมณ์ความรู้สึกด้านลบที่มีต่อผู้กลั่นแกล้งกับบุคคลที่สาม เช่น การกล่าวถึงผู้กลั่นแกล้งด้วย ถ้อยคำรุนแรง ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์จะปลดปล่อยความโกรธ ความเครียด และความรู้สึกด้านลบต่าง ๆ ที่เกิดจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ผ่านการแสดงความก้าวร้าวทางอ้อม

3.3 การหลีกเลี่ยง (Avoidance) การหลีกเลี่ยงเป็นวิธีการเผชิญปัญหาแบบตั้งรับ งานวิจัยของสเลโกลวากับเซอร์นา พบว่า เด็กและเยาวชนที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ หลีกเลี่ยงผู้กลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ตโดยการ ไม่ตอบข้อความจากผู้กลั่นแกล้ง การลบหรือปิดการใช้งานช่องทางการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และการ สร้างบัญชีผู้ใช้งานใหม่ในช่องทางอื่นนอกจากการ หลีกเลี่ยงผู้กลั่นแกล้งทางอินเทอร์เน็ต ผู้ถูกกลั่นแกล้ง ยังหลีกเลี่ยงผู้กลั่นแกล้งในชีวิตจริงโดยการ หลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้กลั่นแกล้ง ยกตัวอย่าง เช่น กรณีของเด็กหญิงคนหนึ่งที่ถูกเพื่อนที่โรงเรียนกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เมื่ออยู่ที่โรงเรียน เธอจะพยายามหลีกเลี่ยงการอยู่เพียงลำพังกับผู้กลั่นแกล้ง นอกจากนี้ การหลีกเลี่ยงยังอาจอยู่ในรูปแบบ ของการไม่คิดถึงปัญหาการไม่แสดงปฏิกิริยาตอบโต้และการไม่ติดต่อผู้กลั่นแกล้ง

3.4 การป้องกัน (Defensive Strategies) เด็กและเยาวชนมีความพยายามในการเบี่ยงเบนความสนใจของตนเองจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยการทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การฟังเพลง การอ่านหนังสือ การเล่นเกม และแม้กระทั่งการบริโภคอาหารในปริมาณมาก การใช้เวลาและความสนใจในกิจกรรมเหล่านี้ ช่วยให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์สามารถหยุดคิดถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถลืมปัญหาดังกล่าวไปชั่วคราวได้

อีกทั้งยังช่วยให้ผู้ที่ตกเป็นเหยื่อมีวิธีการรับมือกับความกังวลที่เกิดจากผู้กลั่นแกล้งได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

3.5 การแสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคม (Social Support) ผู้เข้าร่วมการวิจัยของสเลโกลวาและเซอร์นา ส่วนใหญ่ใช้วิธีการแสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคมในการรับมือกับปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยการบอกเล่าปัญหาและขอความช่วยเหลือจากบุคคลรอบข้าง แรงสนับสนุนทางสังคมจะอยู่ในรูปแบบของการให้ความมั่นใจแก่ผู้ถูกกลั่นแกล้ง การให้ความช่วยเหลือในการรับมือกับผู้กลั่นแกล้ง การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ที่ไม่ดี เพื่อให้ผู้ถูกกลั่นแกล้งไม่รู้สึกว้าก้างเผชิญปัญหาเพียงลำพัง และการเปลี่ยนมุมมองของผู้ถูกกลั่นแกล้งต่อการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

บุคคลที่เด็กและเยาวชนเข้าไปขอความช่วยเหลือในการเผชิญปัญหา ได้แก่ ครอบครัวและเพื่อน โดยพบว่าส่วนใหญ่เลือกที่จะขอความช่วยเหลือจากเพื่อนมากกว่าครอบครัว เนื่องจากรู้สึกกังวลว่าพ่อแม่จะมีท่าทีหรือการตอบสนองอย่างไรหากรู้ว่าตนถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ กฎเกณฑ์และความสัมพันธ์ภายในครอบครัวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดความกังวลที่จะขอความช่วยเหลือจากครอบครัว

เด็กสาววัย 15 ปีคนหนึ่ง เล่าเรื่องที่ตนถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ให้เพื่อนฟัง เมื่อเพื่อนของเธอเล่าเรื่องดังกล่าวไปบอกแม่เลี้ยงของเธอ แม่เลี้ยงของเธอกลับไม่ใส่ใจและกล่าวหาว่าเธอสร้างเรื่องขึ้นเอง นอกจากความสัมพันธ์กับสมาชิกในครอบครัว ผู้เข้าร่วมการวิจัยบางคนให้เหตุผลที่ไม่ขอความช่วยเหลือจากครอบครัวว่า เป็นเพราะตนเองกลัวว่าพ่อแม่จะไม่เข้าใจหรือมีปฏิกิริยาที่รุนแรงเกินไปเมื่อรู้ว่าตนถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

ผู้เข้าร่วมการวิจัยคนหนึ่งเล่าให้ผู้วิจัยฟังว่า แม่ของเธอรีบไปสถานีตำรวจทันทีหลังจากที่รู้ว่าเธอได้รับข้อความคุกคามจากผู้ชายคนหนึ่งทางอินเทอร์เน็ต เธอรู้สึกว้าก้างสิ่งที่แม่ของเธอทำนั้นรุนแรงเกินไป เธอจึงตัดสินใจไม่เล่าปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ให้แม่ของเธอฟังอีก

แม้ว่าผู้เข้าร่วมการวิจัยส่วนใหญ่รู้สึกกังวลที่จะขอความช่วยเหลือจากครอบครัว แต่ก็ยังมีผู้เข้าร่วมการวิจัยบางส่วนที่มองการขอความช่วยเหลือจากครอบครัวในแง่บวกและได้รับความช่วยเหลือจากครอบครัวในการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เด็กหญิงคนหนึ่งเล่าให้ฟังว่าแม่ของเธอพยายามช่วยเธอแก้ปัญหาและให้กำลังใจเธอตลอดเวลา แม่คือบุคคลที่ทำให้เธอก้าวผ่านปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และปัญหาอื่นๆ ในชีวิตไปได้

สำหรับผู้เข้าร่วมการวิจัยคนอื่นๆ ที่ไม่ใช้วิธีการแสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคมในการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ พวกเขาให้เหตุผลว่าเป็นเพราะไม่อยากทำให้บุคคลรอบข้าง เช่น พ่อแม่ เพื่อนและแฟน ต้องรู้สึกเป็นกังวลไปด้วย นอกจากนี้ พวกเขายังคิดว่าบุคคลดังกล่าวอาจมีปฏิกิริยาตอบสนองที่รุนแรงเกินไปหากรู้ว่าพวกเขาตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจที่จะแสวงหาหรือไม่แสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคมของเด็กและเยาวชนที่พบในงานวิจัยของสเลโกลาและเซอร์นา ได้แก่ ลักษณะนิสัยของผู้ถูกกลั่นแกล้ง สภาพแวดล้อมที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งเติบโตมา ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ถูกกลั่นแกล้งกับบุคคลรอบข้าง และสังคมที่ผู้ถูกกลั่นแกล้งอยู่

จากข้อความดังกล่าวจึงสรุปได้ว่า การกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ส่งผลกระทบร้ายแรงต่อจิตใจ สุขภาวะ และพฤติกรรมของเหยื่อ ซึ่งบางกรณีอาจนำไปสู่การสูญเสียชีวิต เหยื่อมีแนวทางการเผชิญปัญหาหลากหลาย เช่น การป้องกันทางด้านเทคนิค การตอบโต้ผู้กลั่นแกล้ง และการหลีกเลี่ยง โดยผลสำเร็จขึ้นอยู่กับ การสนับสนุนจากชุมชนและบุคคลรอบข้าง นอกจากนี้ การแสวงหาแรงสนับสนุนทางสังคม เช่น การเล่าปัญหาให้เพื่อนหรือครอบครัวฟัง เป็นอีกแนวทางสำคัญที่ช่วยให้เหยื่อสามารถรับมือกับความเครียดได้ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความสัมพันธ์ครอบครัวและสภาพแวดล้อม มีผลต่อการตัดสินใจแสวงหาความช่วยเหลือของแต่ละบุคคล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการเผชิญปัญหา

1. ความหมายของทักษะการเผชิญปัญหา (Coping Skills)

โดยมีนักวิชาการได้ให้คำนิยามความหมายของทักษะการเผชิญปัญหา (Coping Skills) ไว้ดังนี้

Lazarus, & Folkman (1984) ได้ให้คำนิยามว่าเป็น "กระบวนการในการจัดการกับความต้องการที่มากเกินไปที่บุคคลจะรับมือได้ โดยใช้ความพยายามทางความคิดและพฤติกรรมเพื่อจัดการกับความเครียด โดยแบ่งวิธีการเผชิญปัญหาออกเป็น 2 ประเภทหลัก:

1. Problem-Focused Coping: การเผชิญปัญหาโดยเน้นการแก้ไขต้นตอของปัญหา
2. Emotion-Focused Coping: การจัดการกับอารมณ์ที่เกิดจากปัญหานั้น

Carver, Scheier, & Weintraub (1989) ระบุว่า Coping เป็นวิธีการที่บุคคลใช้เพื่อลดหรือควบคุมความเครียดที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ที่ทำให้เกิดความทุกข์ โดยอาจเป็นการพยายามปรับเปลี่ยนสถานการณ์หรือจัดการกับความรู้สึกของตนเองให้ดีขึ้น พวกเขายังได้พัฒนามาตรวัด COPE Inventory ซึ่งใช้วัดประเภทของการเผชิญปัญหาที่บุคคลใช้

Endler, & Parker (1990) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะการเผชิญปัญหาผ่านการพัฒนาแบบสอบถาม Coping Inventory for Stressful Situations (CISS) โดยแยกทักษะการเผชิญปัญหาออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่:

Task-Oriented Coping: การเผชิญปัญหาด้วยการมุ่งแก้ปัญหา

Emotion-Oriented Coping: การเผชิญปัญหาด้วยการจัดการอารมณ์

Avoidance-Oriented Coping: การหลีกเลี่ยงปัญหาโดยการเบี่ยงเบนความสนใจหรือหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า

Skinner, & Zimmer-Gembeck (2007) ได้นิยามคำว่า Coping ว่าเป็นการตอบสนองที่หลากหลายและปรับตัวได้เมื่อเผชิญกับความเครียด พวกเขาชี้ว่า Coping เป็นส่วนสำคัญของการพัฒนาและมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับอายุและประสบการณ์ของบุคคล

Aitken, & Crawford (2007) การเผชิญปัญหา คือ วิธีการทางด้านจิตใจและพฤติกรรมในการจัดการ บรรเทาลดเหตุการณ์ความเครียด ความไม่สบายใจที่เกิดขึ้น ด้วยวิธีการที่เน้นการแก้ปัญหาทางอารมณ์ซึ่งเป็นความพยายามที่จะควบคุมผลกระทบทางอารมณ์ของความเครียดหรือเหตุการณ์ที่อาจเกิดความเครียดขึ้นได้

ไหมไทย ไชยพันธุ์ (2556) การเผชิญปัญหา หมายถึงการตอบสนองทางความคิดและการกระทำของบุคคลที่ประเมิณต่อสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียดเพื่อควบคุมจัดการต่อสื่อบรรเทาความเครียดที่เกิดขึ้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า ความหมายของทักษะการเผชิญปัญหา (Coping Skills) คือ ทักษะที่ใช้ในการจัดการสถานการณ์ที่สร้างความเครียด หรือความกดดัน โดยทักษะนี้จะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัว และจัดการกับความเครียดได้ดีขึ้น โดยการเลือกวิธีที่เหมาะสมของลักษณะของปัญหา

2. ทฤษฎีเกี่ยวกับการเผชิญปัญหา

ในการศึกษาทักษะการเผชิญปัญหา มีโครงสร้างวิธีการที่ใช้กันอย่างแพร่หลายด้วยกัน 2 วิธี คือ การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหาและการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ ของ Lazarus, & Folkman (1987 อ้างถึงใน สุวิพร ไฉไล สถาพร, 2560, น. 27) เป็นที่ยอมรับและนิยมอย่างแพร่หลาย นอกจากนี้ในส่วนของวิธีการเผชิญปัญหายังสามารถจัดได้ตามกรอบแนวคิดที่ใช้กัน โดยทั่วไปในการเผชิญปัญหาได้แก่

วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา (Problem – Focused Coping) คือวิธีการเผชิญกับปัญหาแบบการลงมือทำการแก้ปัญหา มีการวางแผนการ หรือการเลิกกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับการชะลอการเกิดปัญหา การแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อหาสิ่งที่ช่วยเหลือและการไม่แสดงออกทางพฤติกรรมนั้น

วิธีการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์ (Emotion – Focused Coping) คือวิธีการเผชิญปัญหาแบบการแสวงหาการสนับสนุนทางสังคมเพื่อได้รับความกำลังใจ การตีความหมายใหม่ในทางบวกและการเจริญเติบโต การยอมรับ การพึ่งพาศาสนา การปฏิเสธ การระบายออกทางอารมณ์ การไม่เกี่ยวข้องกับความคิด และการใช้สุราหรือสารเสพติด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จาคอบ และคณะ (Jacobs et al., 2014) ศึกษาพฤติกรรมการเผชิญปัญหาช่วยในการลดความเครียดจากการถูกกลั่นแกล้งหรือเพื่อเป็นการป้องกันผลกระทบในระยะยาว ลักษณะของการแก้ไขปัญหานั้นได้เน้นไปที่การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับปัญหา การเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์และการเผชิญปัญหาด้วยวิธีหลีกเลี่ยงไปเลยโดยกลยุทธ์ทั่วไปที่ใช้กันคือการมุ่งจัดการกับปัญหาโดยใช้วิธีประเมินเหตุการณ์ในการเผชิญปัญหาด้วยตัวเอง หรือมองหาแหล่งสนับสนุนอื่นเข้ามาช่วยการเผชิญปัญหาแบบมุ่งจัดการกับอารมณ์นั้น เป็นการจัดการภายในตัวบุคคล จากความเครียดของเหตุการณ์การถูกกลั่นแกล้งบนพื้นที่ไซเบอร์ ในลักษณะที่ไม่มีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นและไม่ได้จัดการกับเหตุการณ์ภายนอกของตัวบุคคลสำหรับการเผชิญปัญหา ด้วยวิธีหลีกเลี่ยงจากเหตุการณ์ คือ การเดินออกมาหรือปิดการรับรู้จากเหตุการณ์นั้นๆ ทั้งทางด้านกายภาพ (การปิดรับข้อความ การปิดหน้าบัญชีบนเครือข่ายสังคมออนไลน์) และด้านความคิด (หยุดการคิดถึงเหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดความเครียด)

จิตติโสภณ บุญเชิด, และวาสนา กิรติจำเริญ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เปรียบเทียบ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานกับเกณฑ์ร้อยละ 70 และ 3) เปรียบเทียบความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 26 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนชำนาญพิทยาคม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน มีค่าความเหมาะสมเท่ากับ 4.64 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน มีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.88 แบบวัดความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ มีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 และค่าความเชื่อมั่น 0.83 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัย พบว่า 1) นักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 3) นักเรียน มีความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ริเดช พาหุยุทธ์ (2560) ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเผชิญปัญหาเชิงบวก (Positive Coping) ของนักเรียนวัยรุ่น โดยอาศัยแนวความคิดการให้คำปรึกษาเชิงรุกในการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนมุมมองความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อให้ นักเรียนได้ทบทวนตนเอง

พัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาเชิงบวก และมีแนวทางในการจัดการเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง การให้ความหมายที่มีคุณค่า ความยืดหยุ่นตัว การเผชิญปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา การมุ่งจัดการแก้ไขปัญหา การมองโลกในแง่ดี การกำหนดเป้าหมาย และการเผชิญปัญหาเชิงรุก โดยใช้เทคนิคและทักษะในการให้คำปรึกษากลุ่ม ได้แก่ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ทักษะการฟัง ทักษะการถาม ทักษะการตีความ ทักษะการสะท้อนเนื้อหาและความรู้สึก ทักษะการให้กำลังใจ และทักษะการสรุปความ รวมถึงการใช้กลยุทธ์การเผชิญชนที่อธิบายถึงสถานการณ์และเหตุการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ที่นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้จริงในการดำเนินชีวิต โดยทดลองกับนักเรียนที่มีคะแนนการเผชิญปัญหาเชิงบวกตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา มาทำกิจกรรม ทั้งหมด 12 ครั้ง ภายใน 3 สัปดาห์ จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีการมุ่งจัดการแก้ไขปัญหาลงขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาการเผชิญปัญหาเชิงบวกของวัยรุ่นในด้านการตั้งเป้าหมายที่มุ่งส่งเสริมให้วัยรุ่นตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดเป้าหมายในชีวิต เรียนรู้การกำหนดเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และเรียนรู้แนวทางในการปฏิบัติตนเองให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ยังส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีการตั้งเป้าหมาย ภายหลังการศึกษาสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีการเผชิญปัญหาเชิงบวกสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งในระยะหลังการทดลองและติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ มีการแบ่งขั้นตอนการดำเนินงานออกเป็น 2 ส่วนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

1. **กลุ่มครูผู้สอน** ได้แก่ ครูผู้สอนรายวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) เนื่องจากเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ มีความรู้ความเชี่ยวชาญ สามารถให้ข้อมูลได้อย่างลึกซึ้ง และสามารถบอกถึงสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนได้อย่างตรงจุด โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 เป็นครูผู้สอนสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หรือสอนในรายวิชาสังคมศึกษา

1.2 มีประสบการณ์การสอนมากกว่า 2 ปี

1.3 ต้องสอนอยู่ในโรงเรียนดังต่อไปนี้ โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส และโรงเรียนวัดโคกสลอด

2. กลุ่มผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ได้แก่

- 2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส จำนวน 5 คน
- 2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโคกสลด จำนวน 5 คน
- 2.3 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา จำนวน 5 คน
- 2.4 เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส โรงเรียนวัดโคกสลด กลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคำถามสำหรับครูผู้สอน เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจะประกอบไปด้วยแนวคำถามในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้

1.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อที่จะนำมาแบบแนวการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่

1.1.1 ครูในโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 2 จำนวน 2 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส และโรงเรียนวัดโคกสลด

1.2 สร้างแนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

- 1.2.1 ด้านหลักสูตร
- 1.2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้
- 1.2.3 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้
- 1.2.4 ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้
- 1.2.5 ด้านปัญหาในการเรียนรู้
- 1.2.6 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

1.3 นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

1.4 นำแนวคำถามที่สร้างเสร็จแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

2. แนวคำถามสำหรับผู้เรียนในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งจะประกอบไปด้วยแนวคำถามในการศึกษาสภาพปัจจุบัน และ ปัญหาของการจัดการเรียนรู้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มสาระสังคม ศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อที่จะนำมาแบบแนวการสร้างคำถามในการสัมภาษณ์ โดยมี กลุ่มเป้าหมายในการสัมภาษณ์ ได้แก่

2.1.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) ได้แก่

- 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส จำนวน 5 คน
- 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดโคกสลด จำนวน 5 คน
- 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา จำนวน 5 คน
- 4) เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2567 โรงเรียนประชา สรรค์วิทยา โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส และโรงเรียนวัดโคกสลด กลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัด พิษณุโลก

2.2 สร้างแนวคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้โดย ใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านหลักสูตร

2.2.2 ด้านการจัดการเรียนรู้

2.2.3 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

2.2.4 ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้

2.2.5 ด้านปัญหาในการเรียนรู้

2.2.6 ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้

2.3 นำแนวคำถามที่สร้างขึ้นไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบ ความถูกต้อง แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

2.4 นำแนวคำถามที่สร้างเสร็จแล้วไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายเพื่อดำเนินการสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำข้อมูลจากแนวคำถามมาวิเคราะห์ เพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของครูผู้สอน
2. นำข้อมูลที่ได้จากแนววางแผนการดำเนินงานวิจัยในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในวัตถุประสงค์ที่ 2

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุพบัญญัติ (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุพบัญญัติจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ตรวจสอบข้อมูล

ตรวจสอบข้อมูลจากวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกต การซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อเตรียมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษาวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก

ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน จำนวน 1 ห้องเรียน โดยการใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1. เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ตำบลบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก
2. เป็นนักเรียนที่เรียนในรายวิชาสังคมศึกษาฯ เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ
3. เป็นนักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ จากการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ผู้วิจัย ได้พัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ จำนวน 7 ชั่วโมง ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ 2) กิจกรรม Cyberbully 3) กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย 5) กิจกรรมเสียงของฉัน 6) กิจกรรม Social Support 7) กิจกรรม We Strong โดยผู้วิจัยนำสื่อนวัตกรรม มาปรับใช้เป็นสื่อการสอน และผู้วิจัยจึงพัฒนาคู่มือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying” เป็นสื่อการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า “Electronic book”

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนาการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ดำเนินการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. ผู้วิจัยทำการศึกษาเอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.1 วางแผนจัดทำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพเพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน จำนวน 17 คน ซึ่งประกอบด้วย 7 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ 2) กิจกรรม Cyberbully 3) กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย 5) กิจกรรมเสียงของฉัน 6) กิจกรรม Social Support 7) กิจกรรม We Strong

1.2 จัดทำคู่มือการจัดการกิจกรรมทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ จำนวน 1 เล่ม

1.3 จัดทำแนวคำถามสนทนากลุ่มเจตคติกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

ขั้นตอนที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ทดลองจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปทดลองใช้กับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน

ขั้นตอนที่ 3 การวัดและการประเมินผล

ผู้วิจัยประเมินผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำแนกผู้เรียนตามสภาพจริง (Authentic Assessment) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2546) มี 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านความรู้ (Knowledge) ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

ชิ้นงานจากกิจกรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ
- 2) กิจกรรม Cyberbully
- 3) กิจกรรม We Strong

2. ด้านทักษะ (Skill) ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

วัดผลด้านทักษะการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ตามองค์ประกอบ ดังนี้

- 1) ความคิดเชิงบวก จาก กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์
- 2) ทักษะการแก้ปัญหา จาก กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย
- 3) ทักษะการกล้าแสดงออก จาก กิจกรรมเสียงของฉัน
- 4) ทักษะการสนับสนุนจากสังคม จาก กิจกรรม Social Support

3. ด้านเจตคติ (Attitude) ใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

แบบสัมภาษณ์สนทนากลุ่มเจตคติกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อทักษะการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. นำกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพเพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไปใช้กับนักเรียน

2. นำข้อมูลที่ได้จากการดำเนินงานวิจัยในกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาวิเคราะห์และรายงานผลวิจัยในรูปแบบเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ และร่วม

แสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์

ตรวจสอบข้อมูล

การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Methodological Triangulation) จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกต การซักถามผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากแหล่งเอกสาร ตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลเพื่อเตรียมใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษา

ตาราง 1 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย (สภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ)

วัตถุประสงค์	เครื่องมือ	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และ ปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่	1. แนวคำถามสัมภาษณ์เชิงลึก สำหรับครูผู้สอน เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 2. แนวคำถามสำหรับผู้เรียนในการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1. กลุ่มครูผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอน รายวิชาหน้าที่พลเมือง ระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection) 2. กลุ่มผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียน กลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 3 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Criterion Based Selection)	ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกตสัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์	ทราบสภาพปัจจุบันและปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ในมุมมองความคิดเห็นของกลุ่มครูผู้สอน และกลุ่มผู้เรียน

ตาราง 2 แสดงวิธีการดำเนินการวิจัย (กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพเพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์)

วัตถุประสงค์	เครื่องมือ	ผู้ให้ข้อมูลหลัก	การวิเคราะห์ข้อมูล	ผลที่คาดว่าจะได้รับ
เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพเพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	1. จัดทำกิจกรรมการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying” ซึ่งประกอบด้วย 7 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ 2) กิจกรรม Cyberbully 3) กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย 5) กิจกรรมเสียงของฉัน 6) กิจกรรม Social Support 7) We Strong	นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ต. บ้านไร่ อ.บางกระพุ่ม จ.พิษณุโลก จำนวน 17 คน	ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) โดยการวิเคราะห์สรุปข้อมูลจากบันทึกภาคสนามที่เป็นส่วนบันทึกละเอียดแบบพรรณนา ซึ่งเป็นแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) ที่ได้จากการสังเกตสัมภาษณ์ และร่วมแสดงความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลหลักพร้อมสนทนาร่วมกันเพื่อนำข้อมูลวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ การวิจัย หลังจากนั้นจะนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์	กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพ	2. คู่มือการจัดกิจกรรมทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ จำนวน 1 เล่ม			
เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบของการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์	3. จัดทำแนวคำถามสนทนากลุ่ม เจตคติกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์			

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ซึ่งผู้วิจัยจะรายงานผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

1. กลุ่มครูผู้สอน

1.1 ด้านหลักสูตร จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระของวิชามากเกินไป ควรปรับให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงมากขึ้น ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...หลักสูตรควรเพิ่มเนื้อหาข้อมูลที่สามารถเชื่อมโยงกับชีวิตจริง และปลูกฝังผู้เรียนมากกว่านี้โดยยึดหลักสภาพสังคมในปัจจุบัน และควรปรับปรุงให้สอดคล้องกันมากขึ้น

(ครูผู้สอนคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลครูผู้สอนคนที่ 2

...หลักสูตรมีเนื้อหาสาระที่มากเกินไป จึงทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นความรู้ที่ไม่ลงลึกนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาต้องจำเนื้อหาการเรียนค่อนข้างมาก แต่ยังขาดการเชื่อมโยงกับการนำมาปฏิบัติในชีวิตจริง

(ครูผู้สอนคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

1.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า ครูผู้สอนเน้นการคิดวิเคราะห์กับนักเรียน โดยวิเคราะห์จากตัวนักเรียน เพื่อให้ช่วยต่อการทำความเข้าใจ นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ยังเน้นการบรรยาย และทฤษฎีโดยมีสื่อมาประกอบการสอน ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...เริ่มจากการให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ว่าสิทธิ และเสรีภาพในชีวิตประจำวันของนักเรียนมีอะไรบ้าง หรือจากสถานการณ์ใกล้ตัวนักเรียน เพื่อให้ช่วยต่อการเข้าใจของนักเรียน

(ครูผู้สอนคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลครูผู้สอนคนที่ 2

...การจัดการเรียนการสอนเป็นแบบบรรยายประกอบกับสื่อวีดิทัศน์ในการช่วยสอน เช่น การเปิดข่าว และใช้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในปัจจุบันให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์

(ครูผู้สอนคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

1.3 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า ครูควรจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เช่น การสวมบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา อีกทั้งควรให้อิสระทางความคิด และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พร้อมใช้สถานการณ์ปัจจุบันเป็นสื่อในการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตประจำวันเพื่อให้ใกล้ตัวนักเรียนมากขึ้น ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...ครูควรจัดสภาพแวดล้อมเพื่อกระตุ้นผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดความสนใจหรือการจัดการเรียนรู้ เช่น การสวมบทบาทเป็นตัวละคร นักเรียนจะต้องรู้บทบาทและหน้าที่ของตนเองก่อนจากนั้นและลองให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ว่าบทบาทนั้น ๆ มีสิทธิเสรีภาพอะไรบ้างเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกคิดแก้ปัญหา และเน้นการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน

(ครูผู้สอนคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลครูผู้สอนคนที่ 2

...การจัดการเรียนรู้ในเรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ครูควรต้องให้อิสระในการคิดและให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการคิดการตัดสินใจกับปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง อีกทั้งยังต้องคอยหาสถานการณ์ปัจจุบันมาเป็นสื่อที่ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน โดยสิ่งที่ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนคือนักเรียนมักคิดว่าเรื่องสิทธิและเสรีภาพนั้นเป็นเรื่องไกลตัว

(ครูผู้สอนคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

1.4 ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่าการสอนใช้วีดิทัศน์ในสื่อโซเซียลมีเดีย DLTV และกรณีตัวอย่างจากสถานการณ์ที่นักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...สื่อการสอนส่วนมากใช้การนำสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามข่าว และคลิปวิดีโอตามช่องทางโซเซียลมีเดียต่าง ๆ

(ครูผู้สอนคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลครูผู้สอนคนที่ 2

...ใช้สื่อการสอน Power point วิดีโอช่วยสอน DLTV และการใช้กรณีตัวอย่างจากโซเซียลมีเดีย โดยกรณีตัวอย่างที่ใช้ส่วนมากมักเป็นกรณีตัวอย่างที่สามารถเกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

(ครูผู้สอนคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

1.5 ด้านปัญหาในการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กคุณครูไม่เพียงพอ ครูผู้สอนจึงไม่ใช่ครูที่จบการศึกษาจากสาขาสังคมศึกษาเลยไม่สามารถให้ข้อมูลในบางส่วนกับนักเรียนได้ไม่เท่าที่ควร และต้องใช้เวลาในการศึกษาเนื้อหาวิชามากขึ้น ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...ครูผู้สอนไม่ได้จบเอกสังคมศึกษาโดยตรง เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ในบางกรณีของเนื้อหาวิชาจึงไม่สามารถให้ข้อเสนอแนะ หรือข้อมูลที่ครบถ้วนให้กับนักเรียน

(ครูผู้สอนคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลครูผู้สอนคนที่ 2

...นักเรียนยังไม่เข้าใจเนื้อหาการเรียนการสอนในบางส่วน และครูยังไม่สามารถอธิบายเนื้อหาข้อมูล เสนอแนะ รวมถึงให้คำแนะนำนักเรียนในเนื้อหาได้ดีเท่าที่ควร เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวนครูไม่เพียงพอต่อการสอนตามรายวิชาเอก ครูผู้สอนไม่ได้จบเอกวิชาสังคมศึกษา จึงทำให้ต้องศึกษาเนื้อหาวิชาเพิ่มขึ้นค่อนข้างมาก

(ครูผู้สอนคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

1.6 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ จากการสัมภาษณ์สามารถสรุปได้ว่า ครูผู้สอนใช้การวัดผลประเมินผลที่ค่อนข้างหลากหลายทั้งการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง การทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน การนำเสนอ และการเก็บคะแนนจากชิ้นงาน ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...ใช้การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง ผ่านการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน การประเมินผลจากชิ้นงานของนักเรียนทั้งงานเดี่ยว และงานกลุ่ม

(ครูผู้สอนคนที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลครูผู้สอนคนที่ 2

...ใช้การวัดผลก่อนเรียน - หลังเรียน ชิ้นงานนักเรียน และการเก็บคะแนนจากการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

(ครูผู้สอนคนที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มครูผู้สอน ในรายวิชาสังคมศึกษา พบว่า หลักสูตรการสอนมีเนื้อหามากเกินไป จึงควรปรับให้เหมาะกับบริบทปัจจุบันและการใช้งานในชีวิตจริง โดยครูเน้นให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อวีดิทัศน์และตัวอย่างเหตุการณ์จริง แต่ยังคงการสอนแบบบรรยายและเน้นทฤษฎี แนะนำให้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การสวมบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความเข้าใจในสิทธิและเสรีภาพ พร้อมเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสถานการณ์ปัจจุบันและชีวิตประจำวัน โรงเรียนขนาดเล็กยังประสบปัญหาครูไม่เพียงพอ และสอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่เรียนมา ทำให้คุณภาพการสอนอาจลดลง ครูต้องใช้เวลาเพิ่มเติม

ในการศึกษาเนื้อหาวิชา ขณะที่การวัดผลมีความหลากหลาย เช่น การประเมินตามสภาพจริง การทดสอบก่อน-หลังเรียน การนำเสนอ และคะแนนจากชิ้นงาน

2. กลุ่มนักเรียน

2.1 ด้านหลักสูตร จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ว่า หลักสูตรการจัดการเรียนการสอน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ มีความสำคัญในการใช้ชีวิตประจำวัน และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม อีกทั้งยังได้เรียนรู้สิทธิ และเสรีภาพ และป้องกันการถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...การเรียนการสอนเรื่องสิทธิ และเสรีภาพมีประโยชน์เพราะได้เรียนรู้สิทธิเสรีภาพที่เรา มี เพื่อป้องกันการถูกละเมิดสิทธิได้

(นักเรียนกลุ่มที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 2

...หลักสูตรนี้มีประโยชน์เพราะต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และไม่สร้างปัญหาให้กับคนอื่น เป็นเรื่องที่สำคัญในการใช้ชีวิตประจำวัน

(นักเรียนกลุ่มที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 3

...หลักสูตรนี้มีความจำเป็นในการใช้ชีวิตประจำวัน เพื่อให้รู้จักสิทธิ และเสรีภาพของตนเอง เพื่อให้ถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ

(นักเรียนกลุ่มที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2568)

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนเคยเรียน เรื่องสิทธิและเสรีภาพมาแล้วในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 นักเรียนเรียนรู้เรื่องดังกล่าวผ่านการดูคลิปวิดีโอ กรณีตัวอย่างจากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในสังคมผ่านข่าว และต้องการให้คุณครู กระชับเนื้อหาในการจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนนั้นจำเนื้อหาข้อมูลได้ง่ายยิ่งขึ้น ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...เคยเรียน เรื่องสิทธิและเสรีภาพมาแล้ว คุณครูสอนแบบมีกิจกรรมให้ทำจึงทำให้เข้าใจง่าย อยากให้คุณครูสอนแบบไม่ต้องเน้นข้อมูล หรือเนื้อหาเยอะ ๆ

(นักเรียนกลุ่มที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 2

...เคยเรียน เรื่องสิทธิเสรีภาพมาแล้ว จากในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 อยากให้คุณครูสอนโดยการยกตัวอย่างเหตุการณ์ต่าง ๆ ให้ฟัง และให้ดูข่าวในยูทูบ เพราะบางครั้งนึกเหตุการณ์ไม่ออก

(นักเรียนกลุ่มที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลครูผู้สอนคนที่ 3

...เคยเรียน เรื่องสิทธิเสรีภาพมาก่อนแล้ว คุณครูสอนโดยให้ทำกิจกรรมกับเพื่อนในห้องเรียน และดูข่าวในยูทูบ อยากให้ครูสอนในเนื้อหาที่ละเอียดมากขึ้นเพื่อจะใช้ในการทำข้อสอบ อยากได้เทคนิคในการจำ

(นักเรียนกลุ่มที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2568)

2.3 ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ว่ากลุ่มนักเรียนเคยถูกบูลลี่ทั้งต่อหน้า และในสื่อออนไลน์ ส่วนมากจะเป็นเรื่องรูปร่าง หน้าตา และทรงผมอีกทั้งการจัดการกับปัญหาก็มีลักษณะที่คล้าย ๆ กัน นั่นคือไม่สนใจคำพูด และเลือกที่จะปรึกษาเพื่อนคนอื่น ๆ คุณครู อีกทั้งนักเรียนบางกลุ่มยังเคยบูลลี่เพื่อน ๆ กลับเช่นกัน แต่ไม่ได้มีเจตนาร้ายรู้สึกว่าเป็นการล้อเล่นกันเฉย ๆ ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...เคยถูกล้อเลียนเรื่องหน้าตา และทรงผม มีวิธีจัดการปัญหาโดยการบล็อก ไม่สนใจคำพูด หรือคำล้อเลียนพวกนั้น ได้มีการบูลลี่เพื่อนกลับไปเช่นเดียวกันกับที่เพื่อนล้อเลียนเรา

(นักเรียนกลุ่มที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 2

...เคยถูกเพื่อนบูลลี่ว่าไม่สวย และเป็นเหา โดยการนำข้อความและภาพต่าง ๆ ไปโพสต์ในสื่อออนไลน์ เลยทำให้เพื่อน ๆ ไม่เล่นด้วยไปช่วงหนึ่ง วิธีการจัดการความรู้สึกตัวเอง โดยการสงบสติอารมณ์ ทำใจ ไม่สนใจคำพูด และไปเล่นกับเพื่อนคนอื่นแทน โดยไม่เคยบูลลี่เพื่อนกลับ

(นักเรียนกลุ่มที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 3

...เคยถูกเพื่อนบูลลี่เรื่องส่วนสูง หน้าตา และผมฟู มีวิธีการจัดการปัญหาโดยการไม่เข้าไปยุ่ง ไม่ตอบโต้ กลับมาทบทวนตัวเอง และปรึกษาคุณครู ซึ่งเคยบูลลี่เพื่อนคนอื่นเหมือนกันเรื่องกระเป๋าคาด แต่ไม่ได้ตั้งใจทำให้รู้สึกไม่ดีแค่รู้สึกว่าเป็นเพื่อนล้อเล่นกันเฉย ๆ

(นักเรียนกลุ่มที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2568)

2.4 ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ว่า สื่อการสอนที่ใช้ในการเรียนการสอนเป็นวิดีโอ ข่าว และตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่นเกม ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...คุณครูชอบให้ดูวิดีโอในยูทูบ หรือยกตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ฟัง

(นักเรียนกลุ่มที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 2

...ครูให้ดูวิดีโอ ทำกิจกรรมเล่นเกม เก็บคะแนน เพื่อล่ำรางวัล โดยส่วนใหญ่เป็นเกมตอบคำถาม และลงโทษกลุ่มที่แพ้

(นักเรียนกลุ่มที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 3

...เปิดวิดีโอ รูปภาพ และข่าว เป็นการยกตัวอย่างไปพร้อมกับการอธิบายเนื้อหาที่สอนมีการทำกิจกรรมไปด้วย

(นักเรียนกลุ่มที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2568)

2.5 ด้านปัญหาในการเรียนรู้ จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ว่า ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของเวลาในการทำกิจกรรมมีน้อย เวลาหมดก่อนที่กิจกรรมจะเสร็จ และนักเรียนบางคนไม่สามารถจำเนื้อหาสาระที่ครูสอนได้หมด เนื่องจากเนื้อหาค่อนข้างเยอะ ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...จำเนื้อหาบางเรื่องยังไม่ค่อยได้ เช่นเรื่องสิทธิบางอย่าง จำได้ไม่ครบ แต่ถ้าครูช่วยใบ้ก็จะตอบได้

(นักเรียนกลุ่มที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 2

...ไม่มีปัญหา ครูสอนเข้าใจดี บางครั้งเวลาหมดครูต้องไปสอนห้องอื่นเลยไม่ได้รางวัลเวลาชนะเกม

(นักเรียนกลุ่มที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 3

...บางครั้งเวลาทำกิจกรรมเวลาจะขอบหมดก่อน เลยทำให้ครูเร่งตอนท้าย ๆ

(นักเรียนกลุ่มที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2568)

2.6 ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ว่า ครูผู้สอนใช้การวัดผลประเมินผลจากการประเมินตามสภาพจริงเช่น การทำใบงาน การทำแบบฝึกหัด การทำแบบทดสอบ คะแนนจากการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในห้องเรียน เช่นการนำเสนอหน้าชั้นเรียน และการเล่นเกม ดังรายละเอียดจากการสัมภาษณ์ ดังนี้

...ครูให้ทำใบงาน แบบฝึกหัด และแบบทดสอบหลังเรียน

(นักเรียนกลุ่มที่ 1, ผู้ให้สัมภาษณ์, 24 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 2

...ครูให้ทำแบบฝึกหัด มีการนำเสนอหน้าห้อง และคะแนนจากการเล่นเกม

(นักเรียนกลุ่มที่ 2, ผู้ให้สัมภาษณ์, 28 มกราคม 2568)

สอดคล้องกับผู้ให้ข้อมูลนักเรียนกลุ่มที่ 3

...ครูให้ทำแบบทดสอบ คะแนนจากการทำกิจกรรมกลุ่มในห้อง คะแนนจากการนำเสนอหน้าห้องเรียน

(นักเรียนกลุ่มที่ 3, ผู้ให้สัมภาษณ์, 1 กุมภาพันธ์ 2568)

ดังนั้นจากการสนทนากลุ่มของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเรื่องสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากจะทำให้นักเรียนได้รับความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพแล้ว ยังช่วยป้องกันการถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพอีกด้วย นักเรียนเคยเรียนรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มาแล้ว การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูจะสอนผ่านการดูคลิปวิดีโอ กรณีตัวอย่างจากเหตุการณ์จริงในสังคมผ่านข่าว ทั้งนี้ นักเรียนต้องการให้ครูกระชับเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ให้จำได้ง่ายขึ้น ในด้านสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ของนักเรียน นักเรียนบางคนเคยถูกบูลลี่ทั้งต่อหน้าและในสื่อออนไลน์ ส่วนมากเป็นเรื่องรูปร่าง หน้าตา และทรงผม นักเรียนมักเลือกที่จะไม่สนใจคำพูดและปรึกษาเพื่อน ครู และนักเรียนบางกลุ่มเคยบูลลี่เพื่อนกลับเช่นกัน แต่ไม่ได้มีเจตนาร้าย มองว่าเป็นการล้อเล่น สื่อการสอนที่ใช้ประกอบด้วยวิดีโอ ข่าว และตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมกับกิจกรรมเช่นการเล่นเกม อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักคือเวลาที่จำกัดในการทำกิจกรรมและเนื้อหาสาระมากเกินไปทำให้นักเรียนบางคนจำไม่ได้ทั้งหมด การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ทำผ่านการประเมินตามสภาพจริง

ตาราง 3 แสดงผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้

ด้าน	กลุ่มครูผู้สอน	กลุ่มนักเรียน
ด้านหลักสูตร	หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระของวิชามากเกินไปควรปรับให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงมากขึ้น	หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเรื่องสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากนี้จะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพแล้วยังช่วยป้องกัน การถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ
ด้านการจัดการเรียนรู้	ครูผู้สอนเน้นการคิดวิเคราะห์กับนักเรียน โดยวิเคราะห์จากตัวนักเรียน เพื่อให้ช่วยต่อการทำความเข้าใจ นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ยังไม่เน้นการบรรยายและทฤษฎีโดยมีสื่อมาประกอบการสอน	นักเรียนเคยเรียนรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผ่านการดูคลิปวิดีโอ กรณีตัวอย่างจากเหตุการณ์จริงในสังคมผ่านข่าว ทั้งนี้ นักเรียนต้องการให้ครู กระชับเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ให้จำได้ง่ายขึ้น
ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้	ครูควรจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนผ่านกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เช่น การสวมบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา อีกทั้งควรให้อิสระทางความคิด และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พร้อมใช้สถานการณ์ปัจจุบันเป็นสื่อในการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตประจำวันเพื่อให้ใกล้ตัวนักเรียนมากขึ้น	นักเรียนบางคนเคยถูกบูลลี่ทั้งต่อหน้าและในสื่อออนไลน์ ส่วนมากเป็นเรื่องรูปร่าง หน้าตา และทรงผม นักเรียนมักเลือกที่จะไม่สนใจคำพูดและปรึกษาเพื่อน ครู และนักเรียนบางกลุ่มเคยบูลลี่เพื่อนกลับเช่นกัน แต่ไม่ได้มีเจตนาร้าย มองว่าเป็นการล้อเล่น
ด้านสื่อการเรียนรู้ และทรัพยากรการเรียนรู้	การสอนใช้วีดิทัศน์ในสื่อโซเชียลมีเดีย DLTV และกรณีตัวอย่างจากสถานการณ์ที่นักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้	สื่อการสอนที่ใช้ประกอบด้วยวิดีโอ ข่าว และตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมกับการทำกิจกรรม ปัญหาคือเวลาที่จำกัดในการทำกิจกรรม

ด้าน	กลุ่มครูผู้สอน	กลุ่มนักเรียน
ด้านปัญหาในการเรียนรู้	เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก คุณครูไม่เพียงพอ ครูผู้สอนจึงไม่ใช่ครูที่จบ การศึกษาจากสาขาสังคมศึกษา เลยไม่สามารถให้ข้อมูลในบางส่วนกับ นักเรียนได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร และต้องใช้เวลา ในการศึกษาเนื้อหาวิชามากขึ้น	เวลาในการทำกิจกรรมมีน้อย เวลาหมด ก่อนที่กิจกรรมจะเสร็จ และนักเรียนบางคน ไม่สามารถจำเนื้อหาสาระที่ครูสอนได้หมด เนื่องจากเนื้อหาค่อนข้างเยอะ
ด้านการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้	ครูผู้สอนใช้การวัดผลประเมินผลที่ ค่อนข้างหลากหลายทั้งการวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง การทดสอบก่อน เรียน – หลังเรียน การนำเสนอ และการ เก็บคะแนนจากชิ้นงาน	การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ทำผ่าน การประเมินตามสภาพจริง เช่น การทำใบ งาน แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และคะแนน จากการทำกิจกรรมในห้องเรียน เช่น การนำเสนอหน้าชั้นเรียนและการเล่นเกม

ดังนั้นจากการสัมภาษณ์กลุ่มครูผู้สอน และนักเรียนสามารถวิเคราะห์ได้ว่า การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายที่เกิดจากความไม่สอดคล้องกันของหลักสูตรและบริบทของชีวิตจริง เนื้อหาการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นทฤษฎีมากเกินไปอาจลดความสามารถของนักเรียนในการปรับตัว และใช้ความรู้ในสถานการณ์จริง ดังนั้น การปรับปรุงหลักสูตรให้เน้นเนื้อหาที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ไขปัญหาของนักเรียนอย่างยั่งยืน สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ครูควรใช้สื่อการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย และสนับสนุนให้นักเรียนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ การจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยลดปัญหาด้านการขาดแคลนทรัพยากรและการขาดแรงจูงใจของนักเรียน ปัญหาการเรียนรู้ยังคงพบได้ในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยเฉพาะการขาดครูที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งเนื้อหาและทักษะ นักเรียนต้องเผชิญกับข้อจำกัดด้านเวลา การวัดผลและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพควรมีการออกแบบให้ครอบคลุมทั้งในด้านการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในเชิงปฏิบัติของนักเรียน โดยเน้นการใช้กิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อสร้างความน่าสนใจและเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามผลสัมฤทธิ์ของการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

1. กระบวนการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพเพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

ผู้วิจัยสร้างกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ทั้ง 7 กิจกรรมภายใต้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา เชื่อมโยงความรู้ให้เข้ากับบริบทส่วนตัว แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่น ๆ เช่นเพื่อน คุณครู และนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ที่เหมาะสมกับตนเอง อีกทั้งผู้วิจัยยังผนวกให้เข้ากับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน 6 ขั้นตอน เพื่อศึกษาเรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อให้ นักเรียนได้เรียนรู้ เพื่อต่อยอดการพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ มีความคิดเชิงบวก มองปัญหา ความทุกข์เป็นเรื่องธรรมดาในชีวิต หาวิธีการวางแผนแก้ปัญหา รับมือกับการเผชิญปัญหา กล้าตัดสินใจมีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ ได้รับการสนับสนุนทางจิตใจจากบุคคลรอบข้าง และนำไปสู่การสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 17 คน ประกอบด้วย 7 กิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

ผู้วิจัยได้สร้างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying” ที่ประกอบด้วย 7 กิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ นักเรียนสามารถเรียนรู้เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานผ่านกิจกรรมดังต่อไปนี้

ภาพ 3 คู่มือกิจกรรมการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying”

1. **กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ** เป็นกิจกรรมที่สร้างให้นักเรียนรู้ และเข้าใจถึงความหมายรวมถึงความสำคัญของสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล อีกทั้งยังเชื่อมโยงเพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ผ่านการทำกิจกรรมการยกตัวอย่างสิทธิ เสรีภาพ และการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น
2. **กิจกรรมCyberbully** เป็นกิจกรรมที่พูดถึงประเด็นการถูกกลั่นแกล้งทางโลกไซเบอร์ เช่น การโดนล้อเลียน การพูดส่อเสียด การถูกกล่าวถึงในโลกไซเบอร์เชิงลบ และพฤติกรรมอื่น ๆ ที่อาศัยสื่อเทคโนโลยีทำให้ผู้ถูกระงับทำให้เกิดความเสียหาย ความโกรธและอับอาย โดยมีเป้าหมายให้เข้าใจความหมาย รูปแบบ และผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เพื่อสร้างความตระหนักในพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมในโลกออนไลน์
3. **กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์** เป็นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจเรื่องสิทธิ และเสรีภาพ และสร้างความคิดเชิงบวกที่ช่วยให้นักเรียนสามารถมองปัญหาในแง่สร้างสรรค์ และมองปัญหาในแง่บวก ผ่านสถานการณ์สมมติการได้รับข้อความปริศนา เพื่อให้นักเรียนได้คิดวิธีการตอบสนองเชิงบวก พร้อมข้อความให้กำลังใจผู้ถูกระงับทำร่วมกับกลุ่มเพื่อน
4. **กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย** เป็นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจเรื่องสิทธิและเสรีภาพในโลกไซเบอร์ เพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้เครื่องมือทางกฎหมายมาเป็นตัวช่วย ผ่านสถานการณ์จำลอง โดยให้ตัวแทนนักเรียนเขียนข้อความวิจารณ์เพื่อนในกลุ่มออนไลน์ โดยให้เด็กสะท้อนถึงสิทธิของบุคคลที่ถูกละเมิด และการเสนอทางออกโดยใช้วิธีการต่าง ๆ รวมถึงการใช้กฎหมายในการปกป้องสิทธิของตนเอง
5. **กิจกรรมเสียงของฉัน** เป็นกิจกรรมที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเรื่องสิทธิและเสรีภาพผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกในการแก้ปัญหาผ่านการเป็น

กระบอกเสียงของสังคมในการสร้างโปสเตอร์เพื่อสื่อถึงวิธีการปกป้องสิทธิของตนเองและเพื่อน ๆ ในสถานการณ์ที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยใช้คำพูดในการสร้างแรงบันดาลใจ

6. กิจกรรม Social Support เป็นกิจกรรมที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเรื่องสิทธิ และเสรีภาพในสังคม โดยสร้างความตระหนักถึงบทบาทของการช่วยเหลือเพื่อนในการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และเห็นคุณค่าของการสนับสนุนทางสังคม ผ่านกระบวนการกลุ่ม และการแสดงบทบาทสมมติ ในสถานการณ์จำลองว่าควรช่วยเหลือเพื่อนจากสถานการณ์ที่ยากลำบากได้อย่างไร และให้นักเรียนร่วมกันออกแบบเครือข่ายสังคมที่พร้อมให้ความช่วยเหลือนักเรียน

7. กิจกรรม We Strong เป็นกิจกรรมที่เด็กได้รวบรวมประสบการณ์จากทั้ง 6 กิจกรรมการเรียนรู้ข้างต้น ในรูปแบบของการนำเสนอข้อมูล และองค์ความรู้ที่ได้รับ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันระหว่างครู และนักเรียน ผ่านการสืบค้น การทำงานร่วมกัน การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำเสนอองค์ความรู้ร่วมกัน

โดยกระบวนการสร้างกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 7 กิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการคิดกำหนดปัญหา ทำความเข้าใจกับปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ การระดมความคิด ค้นคว้าข้อมูลและวิธีการ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ความรู้ สรุปเป็นแนวคิดและวิธีการของตนเอง และนำเสนอผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ

2. ผลการพัฒนากิจการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

ผู้วิจัยได้สรุปผลการพัฒนากิจการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skill) 3) ด้านเจตคติ (Attitude)

2.1 ด้านความรู้

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ โดยผู้วิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรม 3 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ 2) กิจกรรม Cyberbully และ 3) กิจกรรม We Strong ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตัวเอง เพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ อีกทั้งยังทำให้นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดจากการเรียนรู้ ผลการวิจัยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการ

ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 17 คน ในปีการศึกษา 2567 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ตำบลบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ภายใต้ชุดกิจกรรม “Stop Cyberbullying” ได้ผลการวิจัยดังนี้

1) กิจกรรมสิทธิ และเสรีภาพ เป็นกิจกรรมที่สร้างให้นักเรียนได้รู้ และเข้าใจถึงความหมายรวมถึงความสำคัญของสิทธิ และเสรีภาพของบุคคล อีกทั้งยังเชื่อมโยงเพื่อสร้างความตระหนักรู้ถึงการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ผ่านการทำกิจกรรมการยกตัวอย่างสิทธิ เสรีภาพ และการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น พบว่านักเรียนจำนวน 13 คนสามารถยกตัวอย่างได้ครบทั้ง 3 ประเด็นได้อย่างชัดเจน และตรงประเด็น คิดเป็นร้อยละ 76.48 นักเรียนจำนวน 2 คนสามารถยกตัวอย่างได้ครบทั้ง 3 ประเด็นแต่ยังไม่ชัดเจน คิดเป็นร้อยละ 11.77 และมีนักเรียนจำนวน 2 คนที่ยังไม่สามารถยกตัวอย่างได้ครบทั้ง 3 ประเด็น คิดเป็นร้อยละ 11.77

ภาพ 4 บรรยากาศกิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ

นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหาผ่านการดูคลิปวิดีโอ

ภาพ 5 บรรยากาศกิจกรรมสัทธิและเสรีภาพ

นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหาผ่านการดูคลิปวิดีโอ

ภาพ 6 บรรยากาศกิจกรรมสัทธิและเสรีภาพ

ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับคำว่าสิทธิ เสรีภาพ

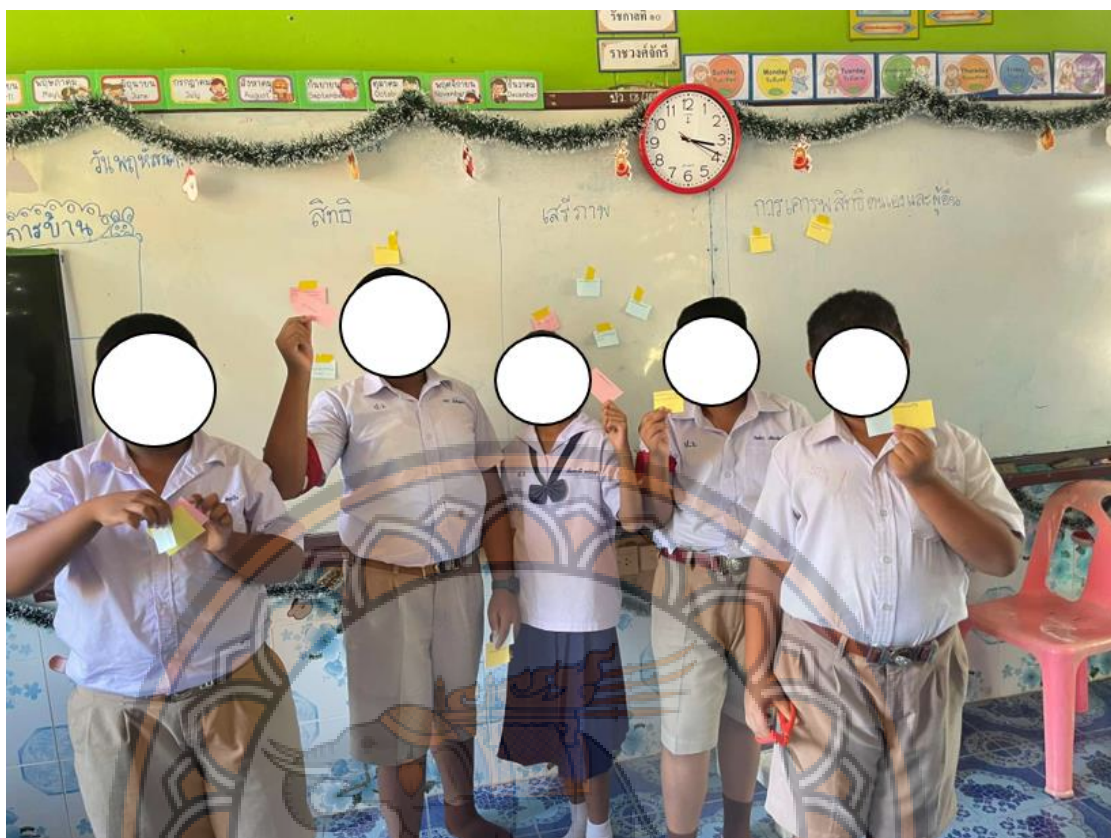
ภาพ 7 บรรยากาศกิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ

สังเคราะห์ความรู้ผ่านการยกตัวอย่างของคำว่าสิทธิ เสรีภาพและการเคารพสิทธิ
ของตนเองและผู้อื่น

ภาพ 8 บรรยากาศกิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ

สังเคราะห์ความรู้ผ่านการยกตัวอย่างของคำว่าสิทธิ เสรีภาพและการเคารพสิทธิ
ของตนเองและผู้อื่น

ภาพ 9 บรรยากาศกิจกรรมสันทิธิและเสรีภาพ

นำเสนอคำตอบของตนเองและแลกเปลี่ยนกับเพื่อนร่วมชั้น และครูผู้สอน

2) กิจกรรม Cyberbullying เป็นกิจกรรมที่พูดถึงประเด็นการถูกลั่นแกล้งทางโลกไซเบอร์ เช่น การโดนล้อเลียน การพูดส่อเสียด การถูกกล่าวถึงในโลกไซเบอร์เชิงลบ และพฤติกรรมอื่น ๆ ที่อาศัยสื่อเทคโนโลยีทำให้ผู้ถูกระงะทำให้เกิดความเสียหาย ความโกรธและอับอาย โดยมีเป้าหมายให้เข้าใจความหมาย รูปแบบ และผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ เพื่อสร้างความตระหนักในพฤติกรรมที่เหมาะสมและไม่เหมาะสมในโลกออนไลน์ จากการทำชิ้นงานจากการดูคลิปวิดีโอ พบว่านักเรียนจำนวน 15 คนสามารถตอบคำถามได้อย่างถูกต้องทั้ง 3 ข้อ อย่างมีเหตุผล คิดเป็นร้อยละ 88.24 และมีนักเรียนจำนวน 2 คนที่ยังไม่สามารถตอบคำถามได้ถูกต้องทั้ง 3 ข้อ คิดเป็นร้อยละ 11.76

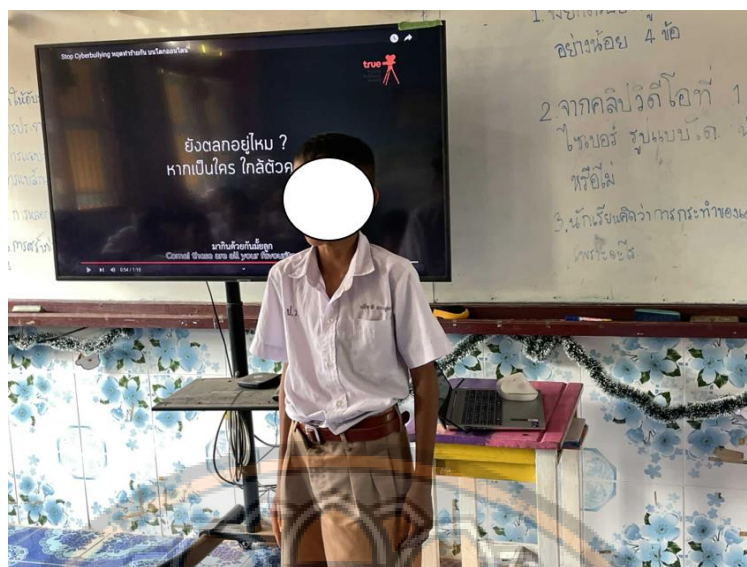
ภาพ 10 บรรยายทัศนกิจกรรม Cyberbully

นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการดูคลิปวิดีโอ เรื่อง Stop Cyberbullying หยุดทำร้ายกัน บนโลกออนไลน์

ภาพ 11 บรรยายทัศนกิจกรรม Cyberbully

ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับรูปแบบ และผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

ภาพ 12 บรรยายภาคกิจกรรม Cyberbully

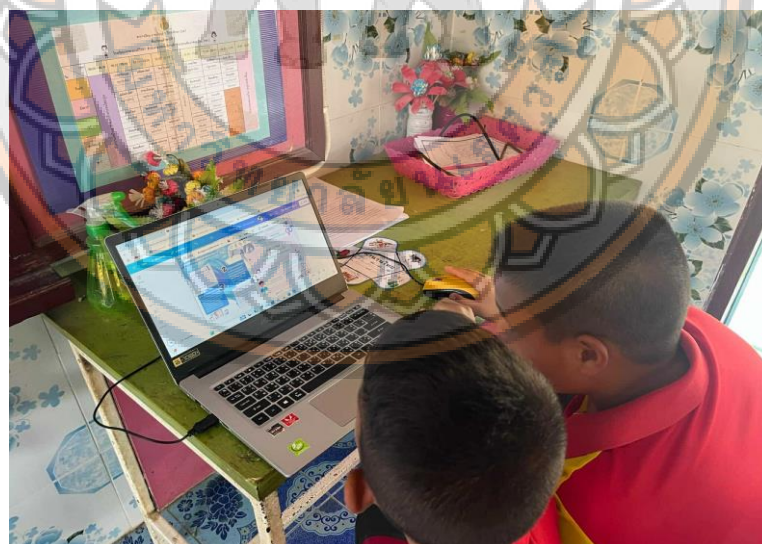
สรุปความรู้ และคำตอบของตนเองจากนั้นนำเสนอความคิดเห็นของตนเองต่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์หน้าชั้นเรียน

3) กิจกรรม We Strong เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้รวบรวมประสบการณ์จากทั้ง 6 กิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบของการนำเสนอข้อมูล และองค์ความรู้ที่ได้รับ เพื่อหาข้อสรุปร่วมกันระหว่างครู และนักเรียน ผ่านการสืบค้น การทำงานร่วมกัน การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการนำเสนอองค์ความรู้ร่วมกัน จากการทำโปสเตอร์ Infographic พบว่านักเรียน จำนวน 3 กลุ่มสามารถสรุปองค์ความรู้จากกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมก่อนหน้าออกมาเป็นโปสเตอร์เพื่อสรุปเรื่องราวและนำเสนอองค์ความรู้ได้อย่างครบถ้วน คิดเป็นร้อยละ 100

ภาพ 13 บรรยายกิจกรรม We Strong

จากการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ที่นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม 6 กิจกรรมที่ผ่านมาให้แก่นักเรียนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันว่าชอบกิจกรรมใดมากที่สุดเพราะเหตุใด

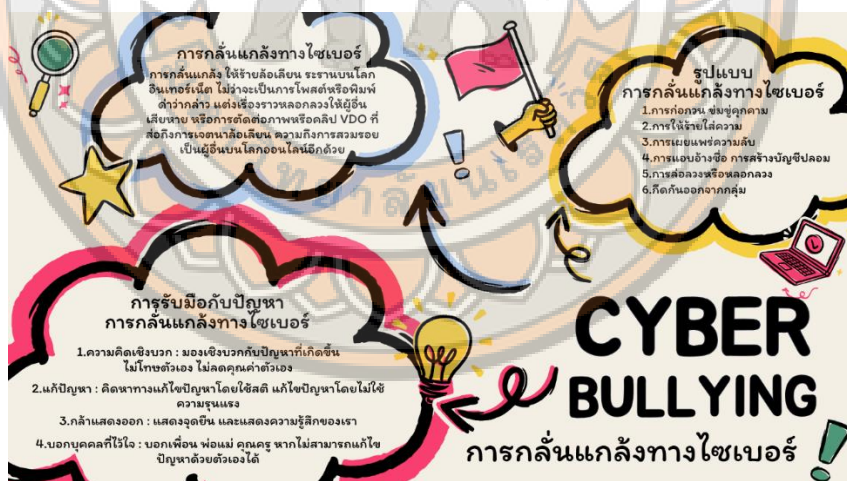
ภาพ 14 บรรยายกิจกรรม We Strong

นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อออกแบบ infographic ระดมความคิด และสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมที่ 1 – กิจกรรมที่ 6

ภาพ 15 บรรยายกิจกรรม We Strong

นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อออกแบบ infographic ระดมความคิด และสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมที่ 1 - กิจกรรมที่ 6

ภาพ 16 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม We Strong

ภาพ 17 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม We Strong

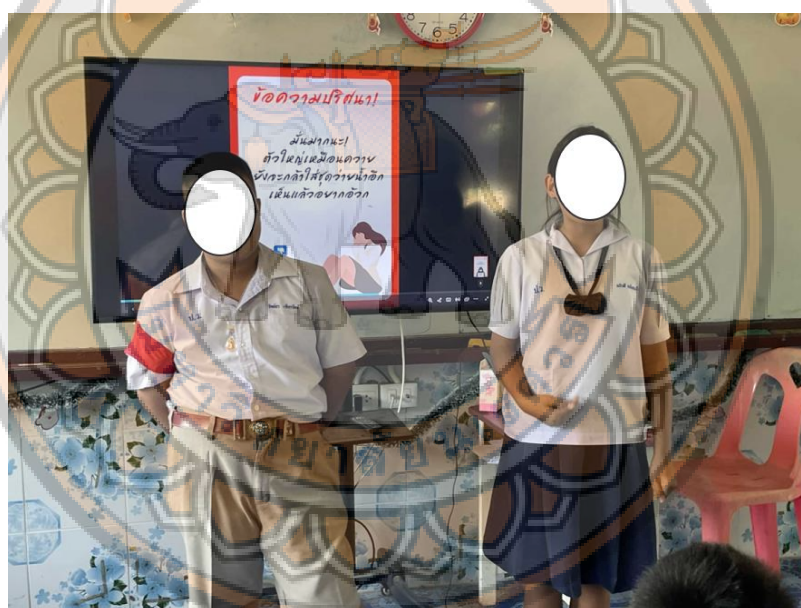
จากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานมีผลการจัดการเรียนรู้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ในระดับสูงทั้ง 3 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ กิจกรรม Cyberbully และกิจกรรม We Strong ซึ่งช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพช่วยให้นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจที่ชัดเจนในเรื่องสิทธิและเสรีภาพร้อยละ 76.48 กิจกรรม Cyberbully เพิ่มความตระหนักรู้ และพฤติกรรมที่เหมาะสมในโลกไซเบอร์ โดยนักเรียนส่วนใหญ่ตอบคำถามได้ถูกต้อง ร้อยละ 88.24 และกิจกรรม We Strong ช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้ผ่านการทำงานร่วมกันและสร้าง Infographic ได้อย่างครบถ้วน ร้อยละ 100

2.2 ด้านทักษะ

ผู้วิจัยได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ โดยผู้วิจัยผู้วิจัยได้ดำเนินกิจกรรม 5 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ และ 2) กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย 3) กิจกรรมเสียงของฉัน 4) กิจกรรม Social Support 5) กิจกรรม We Strong ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีมุ่งเน้นให้นักเรียนสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริงเพื่อแก้ไข และรับมือกับสถานการณ์การถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้อย่างมั่นใจและสร้างสรรค์ ผลการวิจัยการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

จำนวน 17 คน ในปีการศึกษา 2567 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ตำบลบ้านไร่ อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก เป็นการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ภายใต้ชุดกิจกรรม “Stop Cyberbullying” ได้ผลการวิจัยดังนี้

- 1) **ความคิดเชิงบวก** วัดผลจากการทำกิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจเรื่องสิทธิและเสรีภาพ และสร้างความคิดเชิงบวกที่ช่วยให้นักเรียนสามารถมองปัญหาในแง่สร้างสรรค์ และมองปัญหาในแง่บวก ผ่านสถานการณ์สมมติการได้รับข้อความปรีศนา เพื่อให้นักเรียนได้คิดวิธีการตอบสนองเชิงบวก พร้อมข้อความให้กำลังใจผู้ที่ถูกรกระทำ พบว่านักเรียนสามารถมองปัญหาในแง่บวก มีทัศนคติที่ดีต่อตนเอง ไม่ด้อยคุณค่าที่มีอยู่ของตนเอง อีกทั้งยังสามารถส่งต่อทัศนคติเชิงบวกเพื่อเป็นกำลังใจให้ผู้ถูกรกระทำได้

ภาพ 18 บรรยาการกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์

นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการอ่านสถานการณ์สมมติจากจดหมายที่จิงใจกล่าวกลั่นแกล้ง

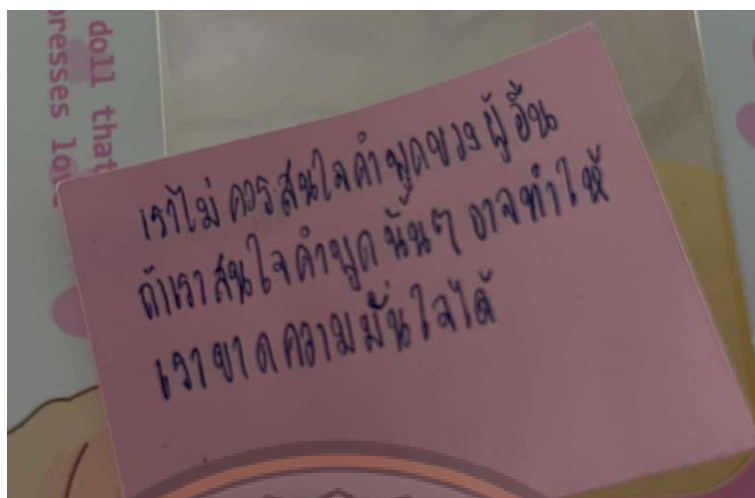
ภาพ 19 บรรยายกิจกรรม จัดหมายสร้างสรรค์

นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการอ่านสถานการณ์
สมมติจากจดหมายที่จูงใจแล้วกลั่นแกล้ง

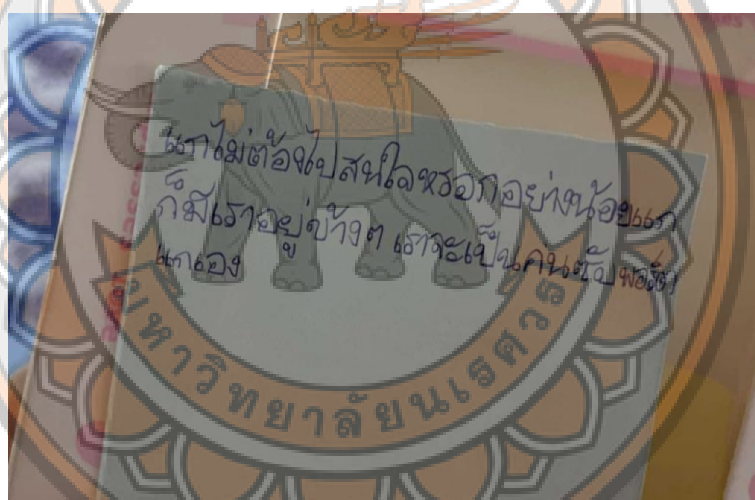

ภาพ 20 บรรยายกิจกรรม จัดหมายสร้างสรรค์

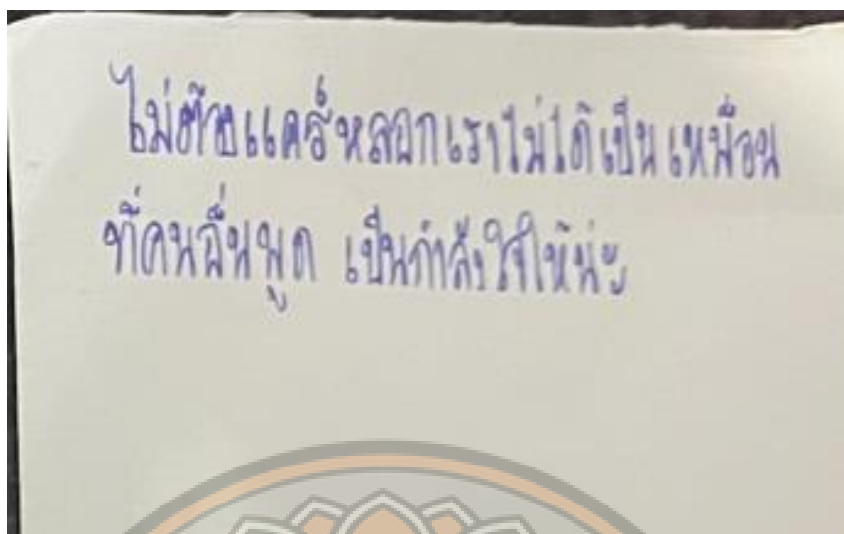
ร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และนำเสนอข้อความให้กำลังใจผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง

ภาพ 21 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์

ภาพ 22 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์

ภาพ 23 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์

2) ทักษะการแก้ปัญหา วัดผลจากการทำกิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมายเป็นกิจกรรมที่จะช่วยพัฒนาความเข้าใจเรื่องสิทธิ และเสรีภาพในโลกไซเบอร์ เพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้เครื่องมือทางกฎหมายมาเป็นตัวช่วย ผ่านสถานการณ์จำลอง โดยให้เด็กสะท้อนถึงสิทธิของบุคคลที่ถูกละเมิด และการเสนอทางออกโดยใช้วิธีการต่าง ๆ รวมถึงการใช้กฎหมายในการปกป้องสิทธิของตนเอง พบว่านักเรียนสามารถแก้ไขปัญหามาได้ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา นักเรียนสะท้อนถึงสิทธิของบุคคลที่ถูกละเมิดและวิเคราะห์สถานการณ์ วางแผนแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบการเสนอทางออกโดยใช้วิธีการต่าง ๆ รวมถึงการใช้กฎหมายที่จะช่วยให้นักเรียนเรียนรู้การวางแผนที่เป็นระบบ พิจารณาข้อดีข้อเสียของทางเลือกแต่ละทาง และเลือกวิธีการที่เหมาะสม รอบคอบ โดยเลือกใช้ และตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ และการยอมรับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำของตนได้

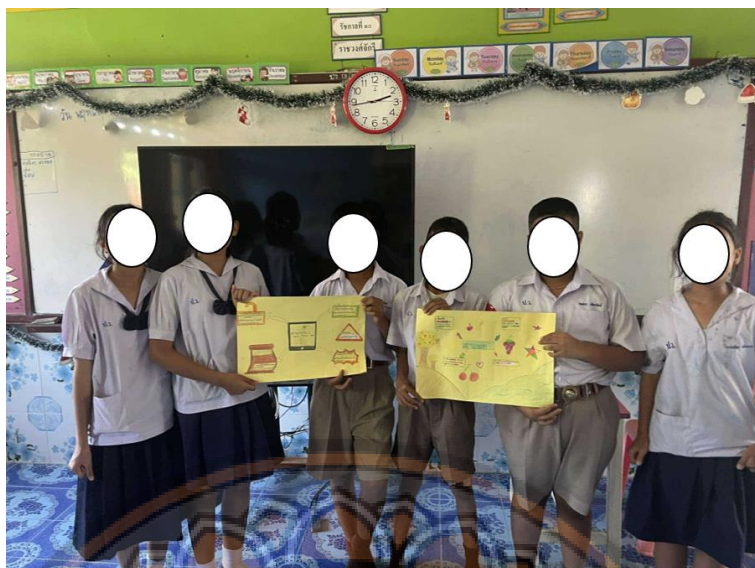
ภาพ 24 บรรยายภาคกิจกรรม เครื่องมือทางกฎหมาย

นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านสถานการณ์จำลอง

ภาพ 25 บรรยายภาคกิจกรรม เครื่องมือทางกฎหมาย

ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับสิทธิที่นักเรียนถูกละเมิดและวิธีการใช้กฎหมายในการปกป้องสิทธิของตนเอง

ภาพ 26 บรรยากาศกิจกรรม เครื่องมือทางกฎหมาย

ร่วมกันสังเคราะห์ความรู้ผ่านการตอบคำถามโดยสามารถสะท้อนสิทธิที่ถูกละเมิด วางแผนแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นระบบ การเลือกใช้ข้อมูลกฎหมายที่มีอยู่ในการแก้ปัญหาและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

ภาพ 27 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย

ภาพ 28 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย

3) ทักษะการกล้าแสดงออก วัดผลจากการทำกิจกรรมเสี่ยงของฉันทน์ เป็นกิจกรรมที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเรื่องสิทธิและเสรีภาพผ่านการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม โดยส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออกในการแก้ปัญหาผ่านการเป็นกระบอกเสียงของสังคมในการสร้างโปสเตอร์เพื่อสื่อถึงวิธีการปกป้องสิทธิของตนเองและเพื่อน ๆ ในสถานการณ์ที่ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยใช้คำพูดในการสร้างกำลังใจ พบว่าจากการให้นักเรียนสร้างโปสเตอร์ทำให้นักเรียนได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบโปสเตอร์เพื่อนำเสนอความคิด ความรู้สึกของตนเองอีกทั้งยังฝึกฝนการจัดระเบียบความคิดเพื่อให้ข้อความต่าง ๆ สามารถสื่อสารกับผู้อ่านได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการนำเสนอผลงานยังช่วยเสริมสร้างความกล้าแสดงออก กล้าคิด กล้าพูด และเสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียนได้

ภาพ 29 บรรยากาศกิจกรรม เสียงของฉัน

นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการดูคลิปวิดีโอ และตั้งคำถามกับนักเรียนว่า “หากคนในคลิปเป็นเพื่อนของนักเรียน นักเรียนจะช่วยอย่างไร”

ภาพ 30 บรรยากาศกิจกรรม เสียงของฉัน

นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการดูคลิปวิดีโอ และตั้งคำถามกับนักเรียนว่า “หากคนในคลิปเป็นเพื่อนของนักเรียน นักเรียนจะช่วยอย่างไร”

ภาพ 31 บรรยายภาคกิจกรรม เสียงของฉัน

นักเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมถึงการสื่อสารที่เหมาะสมในโลกออนไลน์
จากนั้นแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้กับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน

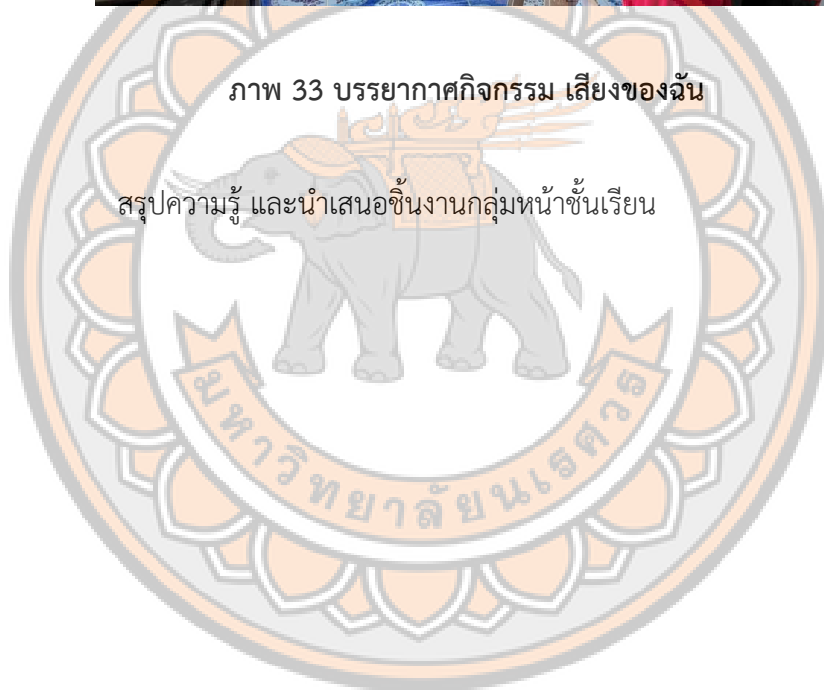
ภาพ 32 บรรยายภาคกิจกรรม เสียงของฉัน

นักเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมถึงการสื่อสารที่เหมาะสมในโลกออนไลน์
จากนั้นแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้กับเพื่อน ๆ ในชั้นเรียน

ภาพ 33 บรรยายภาคกิจกรรม เสียงของฉัน

สรุปความรู้ และนำเสนอชิ้นงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน

ภาพ 34 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรมเสียงของฉัน

วิธีปกป้องตนเองจาก Cyber Bullying

1

ไม่ตอบโต้

อย่าตอบสนองต่อข้อความหรือ
การกระทำที่กลั่นแกล้ง
เพราะจะทำให้สถานการณ์แย่ลง

2

บล็อก/ปิดกั้น

ปิดกั้นคนที่กลั่นแกล้งไม่ให้
สามารถติดต่อหรือโพสต์
ข้อความถึงเราได้อีก

3

แก้ปัญห

แก้ปัญหาด้วยสันติวิธีเพื่อลด
ความขัดแย้งที่อาจจะมากขึ้น

4

กล้าและไม่กลัว

กล้าพูดถึงความคิดเห็นของเรา
อย่างสุภาพ และไม่กลัวต่อการ
กระทำที่ไม่ถูกต้องไม่เป็นธรรม

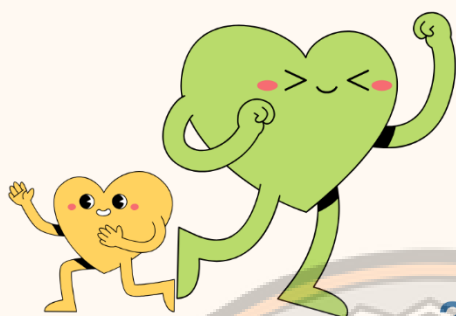
5

ขอความช่วยเหลือจากคนรอบข้าง

เราควรบอกปัญหาและสิ่งที่เจอให้กับคนรอบข้างที่เราไว้ใจ
เช่น พ่อ แม่ คุณครู และเพื่อนสนิท เพื่อให้พวกเขาช่วยเรา
หาทางออก

ภาพ 35 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรมเสียงของฉัน

ปกป้องตัวเองจากไซเบอร์บูลลี่

1. ตั้งสติและรู้ตัวอยู่เสมอ ว่ากำลังโดนรังแก

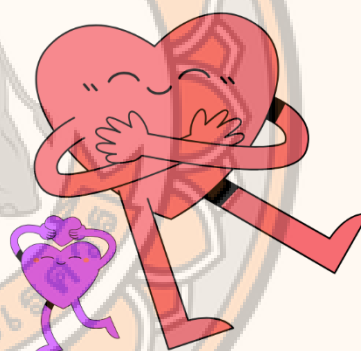
หากถูกรังแกให้ตั้งสติคิดทบทวนกับ
ปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาวิธีแก้ไข

2. มั่นใจและเห็นคุณค่า ในตัวเอง

ทบทวนสิ่งที่เกิดขึ้นว่าจริงหรือไม่
หากไม่ใช่เรื่องผิดก็ไม่ต้องกลัว

3. แก้ไขปัญหาสติ

เมื่อทราบปัญหาก็หาวิธีการแก้ไขด้วย
สันติวิธี เช่น การบล็อก การพูดคุยด้วย
เหตุผล หากยังไม่หยุดทำก็ใช้กฎหมาย

4. ปรึกษาคนที่ไว้ใจ

ปรึกษาและขอความช่วยเหลือจากบุคคล
ที่เราไว้ใจ เช่น เพื่อนสนิท พ่อแม่ คุณครู

#การกลั่นแกล้งไม่ถูกต้อง เราควรปกป้องตัวเองและคนรอบตัว#

4) การสนับสนุนทางสังคม วัตถุประสงค์จากการทำกิจกรรม Social Support กิจกรรมที่จะช่วยสร้างความเข้าใจเรื่องสิทธิ และเสรีภาพในสังคม โดยสร้างความตระหนักถึงบทบาทของการช่วยเหลือเพื่อนในการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์และเห็นคุณค่าของการสนับสนุนทางสังคม ผ่านกระบวนการกลุ่ม และการแสดงบทบาทสมมติ ในสถานการณ์จำลองว่าควรช่วยเหลือเพื่อนจากสถานการณ์ที่ยากลำบากได้อย่างไร และให้นักเรียนร่วมกันออกแบบเครือข่ายสังคมที่พร้อมให้ความช่วยเหลือนักเรียน พบว่านักเรียนสามารถใช้กระบวนการกลุ่มในการออกแบบ และเล่าเรื่องราวการจำลองสถานการณ์การถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ทำให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และยังส่งผลให้นักเรียนรับฟังความคิดเห็น ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสนับสนุนทางสังคม อีกทั้งการออกแบบเครือข่ายทางสังคมของนักเรียนทำให้นักเรียนนั้นรู้สึกว่ามันเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ไม่เพิกเฉยต่อการกระทำที่ไม่สมควร และรู้สึกเห็นคุณค่าในตัวเอง

ภาพ 37 บรรยากาศกิจกรรม Social Support

นักเรียนแบ่งกลุ่มและระดมความคิดแสดงบทบาทสมมติที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในปัจจุบัน และนำเสนอวิธีการช่วยเหลือเพื่อนจากสถานการณ์เหล่านั้น

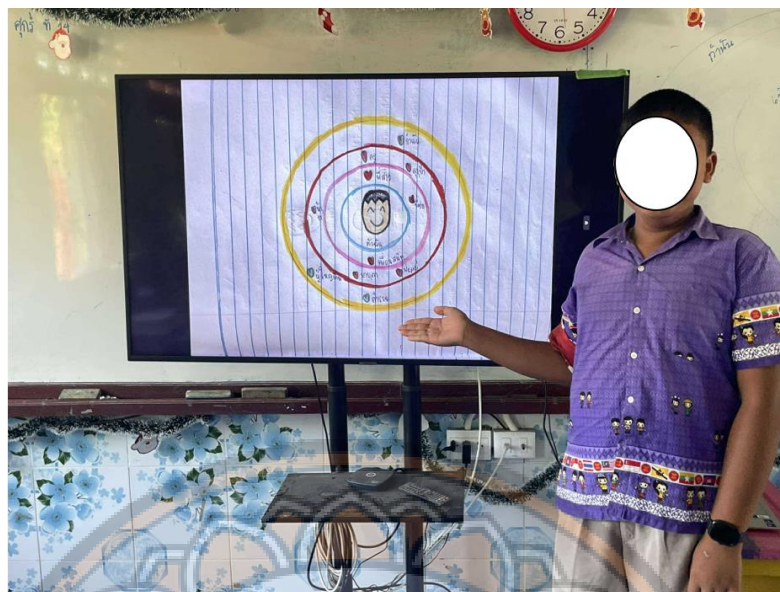
ภาพ 38 บรรยายภาคกิจกรรม Social Support

นักเรียนสังเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของนักเรียน ว่าหากนักเรียนเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินจะสามารถขอความช่วยเหลือจากใครได้บ้าง

ภาพ 39 บรรยายภาคกิจกรรม Social Support

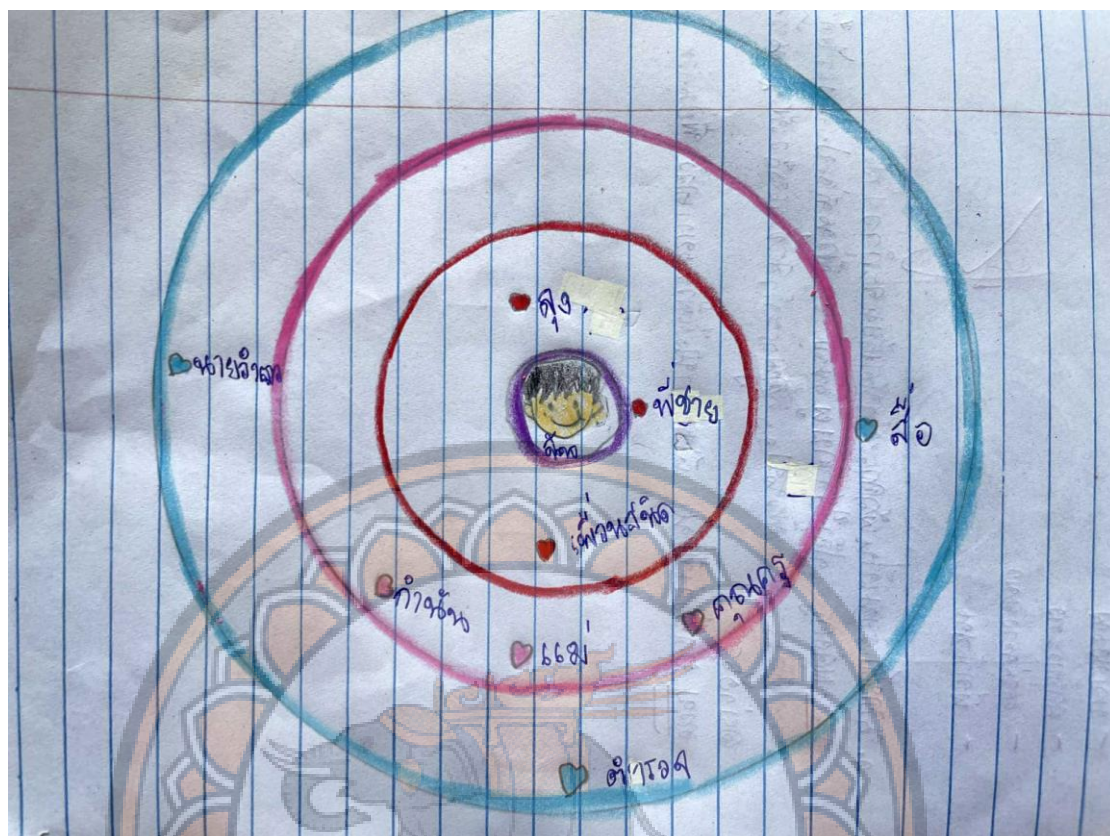
นำเสนอเครือข่ายทางสังคมที่นักเรียนร่วมกันระดมความคิดหน้าชั้นเรียน

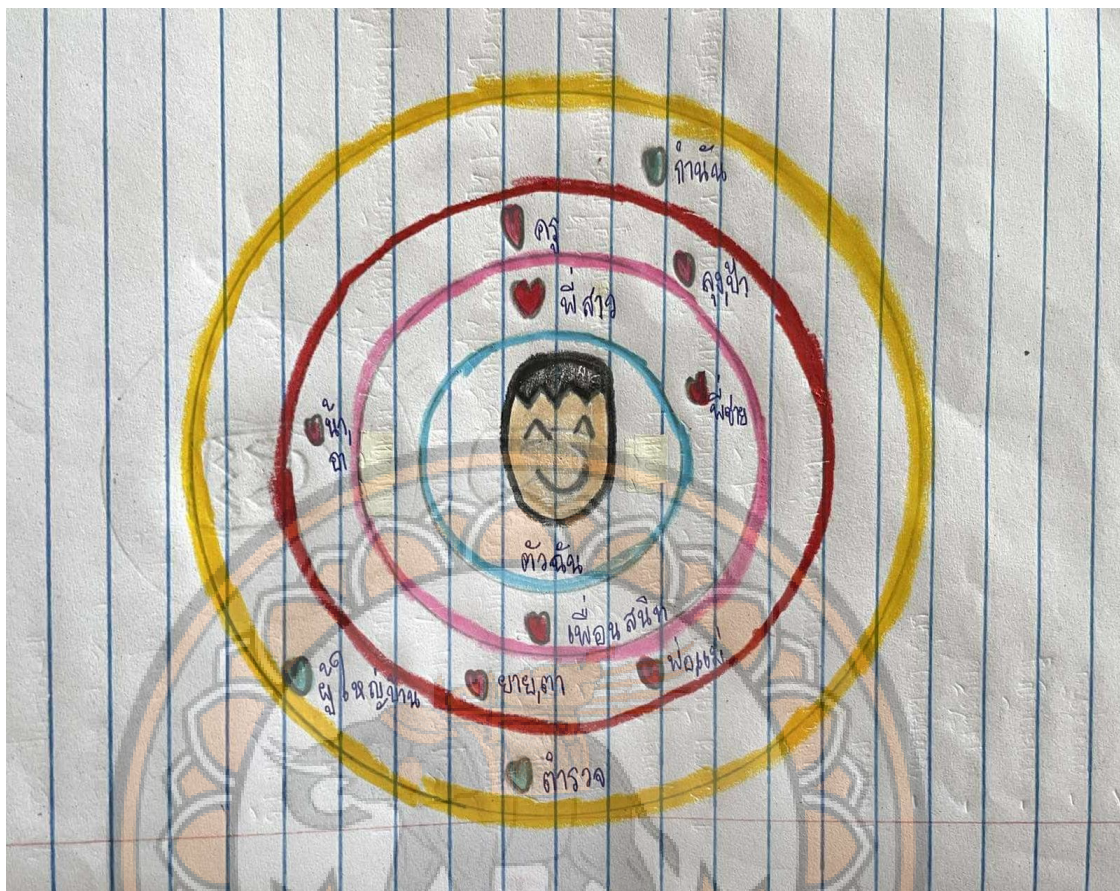
ภาพ 40 บรรยายกิจกรรม Social Support

นำเสนอเครือข่ายทางสังคมที่นักเรียนร่วมกันระดมความคิดเห็นนำขึ้นเรียน

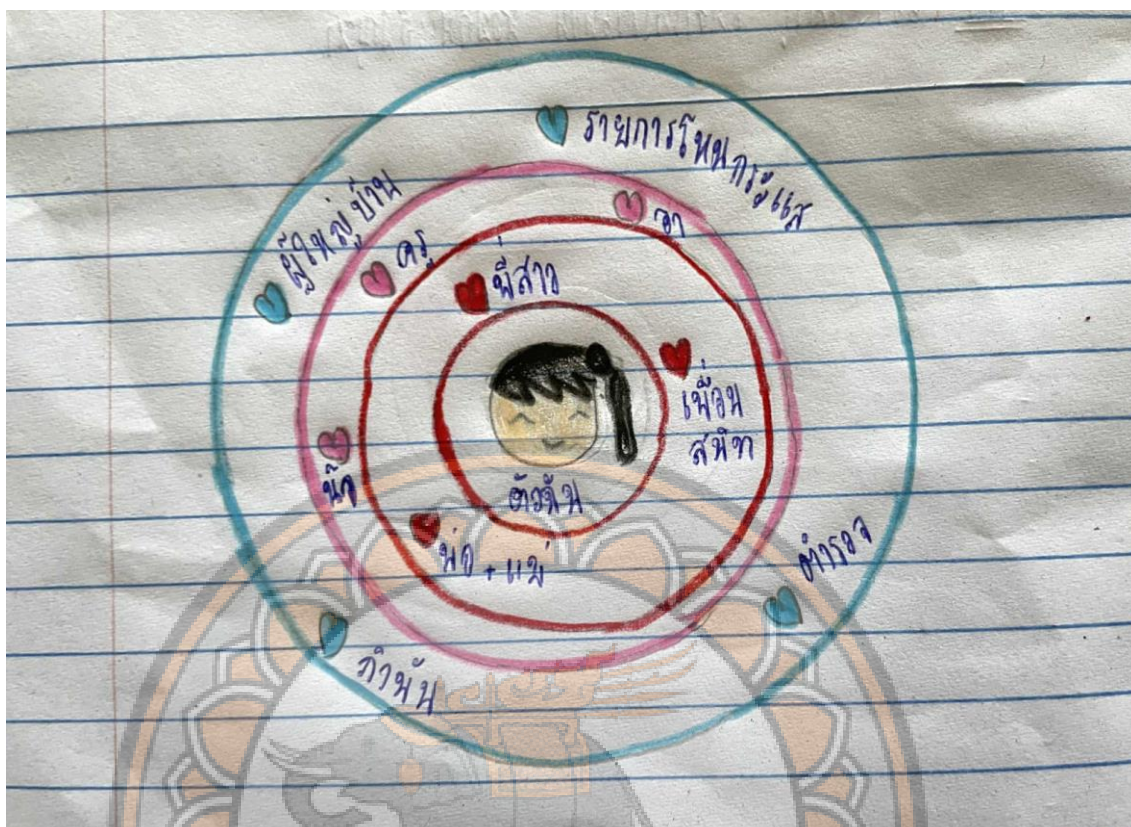

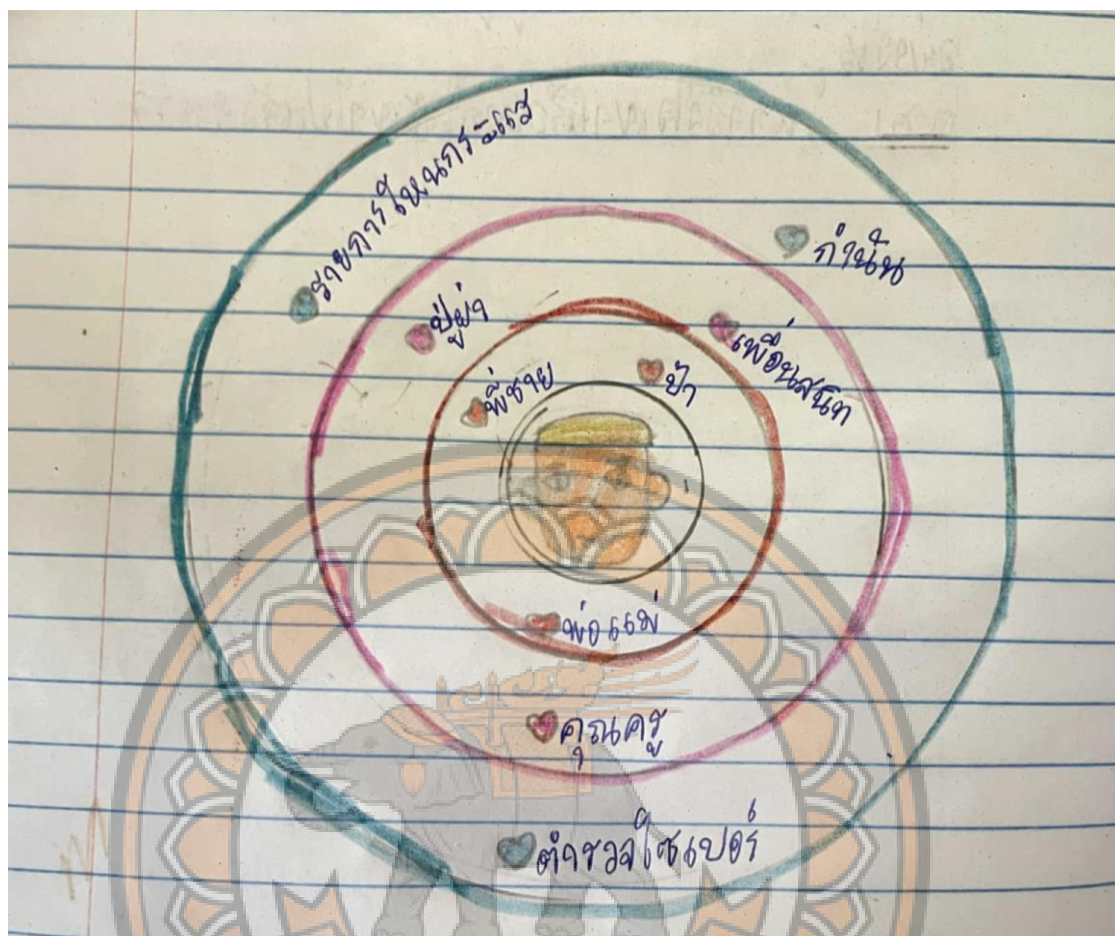
ภาพ 41 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support

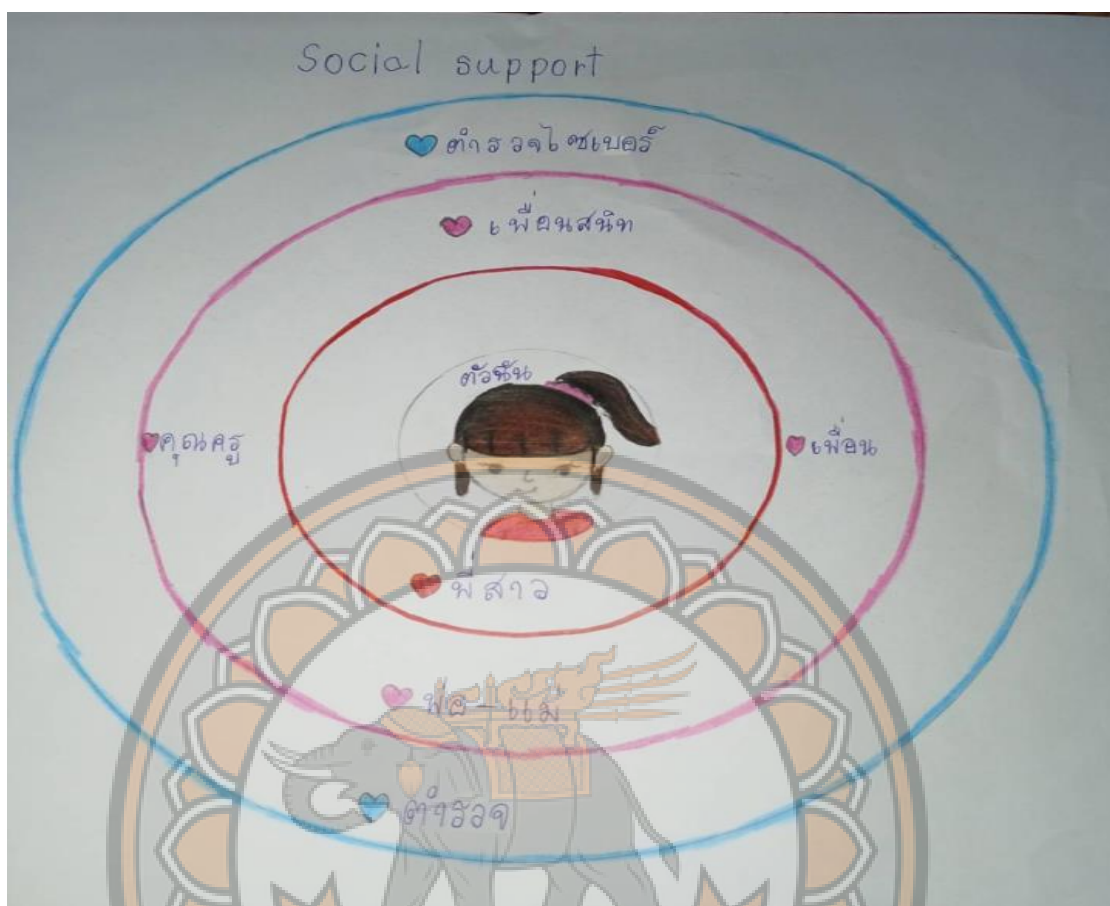
ภาพ 42 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support

ภาพ 43 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support

ภาพ 44 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support

ภาพ 45 ชิ้นงานนักเรียนจากกิจกรรม Social Support

2.3 ด้านเจตคติ (Attitude)

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์แบบการสนทนากลุ่ม (Focus Group) และให้นักเรียนสะท้อนกลับหลังการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ จำนวนนักเรียน 17 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยได้ข้อมูลดังนี้

...ทำให้เข้าใจสิทธิของตัวเอง และคนอื่นมากขึ้น ได้เห็นความคิดของคนที่ถูกกลั่นแกล้ง และคนที่แกล้งว่ามีความรู้สึกอะไร จึงไม่ยากแกล้งคนอื่นอีก และได้รู้ แนวทางที่จะสามารถแก้ไขปัญหากถูกคนอื่นกลั่นแกล้ง และรังแก

(นักเรียนกลุ่มที่ 1, โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2568)

...ทำให้มีวิธีคิดที่จะไม่สนใจเมื่อเราถูกกลั่นแกล้งหรือบูลลี่ เพื่อไม่ให้เราเก็บมาคิดมาก มีวิธีการจัดการความรู้สึกของตัวเอง ทำให้เรารู้ว่าเราสามารถปรึกษาใครได้บ้างหากเราเกิดเรื่องทุกข์ใจ ทำให้เราเห็นใจ และเคารพในสิทธิของคนอื่นมากขึ้น

(นักเรียนกลุ่มที่ 2, โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2568)

...รู้วิธีการปกป้องตัวเองจากการถูกกลั่นแกล้งทั้งต่อหน้า และในโลกโซเชียล เพื่อให้ไม่ให้อายคุณค่าของตัวเอง และได้รู้ว่ามีกฎหมายที่สามารถปกป้องตัวเองหากถูกกลั่นแกล้งได้

(นักเรียนกลุ่มที่ 3, โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา, ผู้ให้สัมภาษณ์, 20 มีนาคม 2568)

จากการสนทนากลุ่มสามารถสรุปได้ว่า นักเรียนแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเจตคติอย่างชัดเจน นักเรียนสามารถบอกได้ถึงการมีความเข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เห็นความสำคัญของการเคารพสิทธิ และเรียนรู้วิธีปฏิบัติเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะในโลกโซเชียล นักเรียนยังแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และพัฒนาวิธีการจัดการอารมณ์และความรู้สึกเชิงบวกเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก

บทที่ 5

บทสรุป

การวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ และเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1) นักเรียน ได้นำความรู้ และประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากการใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ และสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ 2) ครูผู้สอน ได้แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อนำไปประยุกต์ใช้กับการจัดการเรียนการสอนในวิชาสังคมศึกษา และวิชาอื่น ๆ ในสถานศึกษา 3) สถานศึกษา นำผลการวิจัยไปศึกษา และพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

การวิจัยครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 29 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ตามวัตถุประสงค์ การวิจัย คือ กลุ่มที่ 1 ประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนในรายวิชาสังคมศึกษาฯ ในโรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส และโรงเรียนวัดโคกสลด จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมเป็น 2 คน 2) นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 คน โรงเรียนวัดโคกสลด ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 คน และโรงเรียนประชาสรรค์วิทยา จำนวน 5 คน รวมเป็น 15 คน และกลุ่มที่ 2 ประกอบด้วย นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนประชาสรรค์วิทยา ตำบลบ้านไร่ อำเภอบางกระพุ่ม จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1 ห้องเรียน รวม 17 คน ทั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัยออกเป็น 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักสูตร 2) ด้านวิธีการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ 4) สื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ 5) ด้านปัญหาในการจัดการเรียนรู้ และ 6) ด้านการวัดผลและประเมินผล โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การตรวจสอบแบบสามเส้า และวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายเชิงพรรณนา

สรุปผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ของโรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ พบว่า

กลุ่มครูผู้สอน

ด้านหลักสูตร หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนมีเนื้อหาสาระของวิชามากเกินไป ควรปรับให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน และการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงมากขึ้น

ด้านการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนเน้นการคิดวิเคราะห์กับนักเรียน โดยวิเคราะห์จากตัวนักเรียน เพื่อให้่ายต่อการทำความเข้าใจ นอกจากนี้ยังมีการใช้สื่อวีดิทัศน์ในการเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากสถานการณ์จริงที่เกิดขึ้นในสังคม แต่ยังไม่เน้นการบรรยายและทฤษฎีโดยมีสื่อมาประกอบการสอน

ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ ครูควรจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน ผ่านกิจกรรมแบบมีส่วนร่วม เช่น การสวมบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ ตลอดจนสิทธิและเสรีภาพที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา อีกทั้งควรให้อิสระทางความคิด และเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พร้อมใช้สถานการณ์ปัจจุบันเป็นสื่อในการเชื่อมโยงการเรียนรู้กับชีวิตประจำวันเพื่อให้ใกล้ตัวนักเรียนมากขึ้น

ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ การสอนใช้วีดิทัศน์ในสื่อโซเชียลมีเดีย DLTV และกรณีตัวอย่างจากสถานการณ์ที่นักเรียนสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

ด้านปัญหาในการเรียนรู้ เนื่องจากโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็กคุณครูไม่เพียงพอครูผู้สอนจึงไม่ใช่ครูที่จบการศึกษาจากสาขาสังคมศึกษา เลยไม่สามารถให้ข้อมูลในบางส่วนกับนักเรียนได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควร และต้องใช้เวลาในการศึกษาเนื้อหาวิชามากขึ้น

ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ ครูผู้สอนใช้การวัดผลประเมินผลที่ค่อนข้างหลากหลายทั้งการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง การทดสอบก่อนเรียน – หลังเรียน การนำเสนอ และการเก็บคะแนนจากชิ้นงาน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกในกลุ่มครูผู้สอน ในรายวิชาสังคมศึกษา พบว่า หลักสูตรการสอนมีเนื้อหามากเกินไป จึงควรปรับให้เหมาะกับบริบทปัจจุบันและการใช้งานในชีวิตจริง โดยครูเน้นให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ผ่านสื่อวีดิทัศน์และตัวอย่างเหตุการณ์จริง แต่ยังคงการสอนแบบบรรยายและเน้นทฤษฎี แนะนำให้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การสวม

บทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความเข้าใจในสิทธิและเสรีภาพ พร้อมเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสถานการณ์ปัจจุบันและชีวิตประจำวัน โรงเรียนขนาดเล็กยังประสบปัญหาครูไม่เพียงพอ และสอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่เรียนมา ทำให้คุณภาพการสอนอาจลดลง ครูต้องใช้เวลาเพิ่มเติมในการศึกษาเนื้อหาวิชา ขณะที่การวัดผลมีความหลากหลาย เช่น การประเมินตามสภาพจริง การทดสอบก่อน-หลังเรียน การนำเสนอ และคะแนนจากชิ้นงาน

กลุ่มนักเรียน

ด้านหลักสูตร หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเรื่องสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพแล้ว ยังช่วยป้องกันการถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ

ด้านการจัดการเรียนรู้ นักเรียนเคยเรียนรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 โดยผ่านการดูคลิปวิดีโอ กรณีตัวอย่างจากเหตุการณ์จริงในสังคมผ่านข่าว ทั้งนี้ นักเรียนต้องการให้ครูกระชับเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ให้จำได้ง่ายขึ้น

ด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ นักเรียนบางคนเคยถูกบูลลี่ทั้งต่อหน้าและในสื่อออนไลน์ ส่วนมากเป็นเรื่องรูปร่าง หน้าตา และทรงผม นักเรียนมักเลือกที่จะไม่สนใจคำพูดและปรึกษาเพื่อน ครู และนักเรียนบางกลุ่มเคยบูลลี่เพื่อนกลับเช่นกัน แต่ไม่ได้มีเจตนาร้าย มองว่าเป็นการล้อเล่น

ด้านสื่อการเรียนรู้และทรัพยากรการเรียนรู้ สื่อการสอนที่ใช้ประกอบด้วยวิดีโอ ข่าว และตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมกับกิจกรรมเช่นการเล่นเกม อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักคือเวลาที่จำกัดในการทำกิจกรรมและเนื้อหาสาระมากเกินไปทำให้นักเรียนบางคนจำไม่ได้ทั้งหมด

ด้านปัญหาในการเรียนรู้ ส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของเวลาในการทำกิจกรรมมีน้อย เวลามาก่อนที่กิจกรรมจะเสร็จ และนักเรียนบางคนไม่สามารถจำเนื้อหาสาระที่ครูสอนได้หมด เนื่องจากเนื้อหาค่อนข้างเยอะ

ด้านการวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ทำผ่านการประเมินตามสภาพจริง เช่น การทำใบงาน แบบฝึกหัด แบบทดสอบ และคะแนนจากการทำกิจกรรมในห้องเรียน เช่น การนำเสนอหน้าชั้นเรียนและการเล่นเกม

จากการสนทนากลุ่มของกลุ่มนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเรื่องสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากจะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพแล้ว ยังช่วยป้องกันการถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพอีกด้วย นักเรียนเคยเรียนรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 มาแล้ว การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ครูจะสอนผ่านการดูคลิปวิดีโอ กรณีตัวอย่างจากเหตุการณ์จริงในสังคมผ่านข่าว ทั้งนี้ นักเรียนต้องการให้ครูกระชับเนื้อหาการจัดการเรียนรู้ให้จำได้ง่ายขึ้น ในด้านสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ของนักเรียน นักเรียนบางคนเคยถูกบูลลี่ทั้งต่อหน้าและในสื่อ

ออนไลน์ ส่วนมากเป็นเรื่องรูปร่าง หน้าตา และทรงผม นักเรียนมักเลือกที่จะไม่สนใจคำพูดและปรึกษาเพื่อน ครู และนักเรียนบางกลุ่มเคยบูลลี่เพื่อนกลับเช่นกัน แต่ไม่ได้มีเจตนาร้าย มองว่าเป็นการล้อเล่น สื่อการสอนที่ใช้ประกอบด้วยวิดีโอ ข่าว และตัวอย่างสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมกับกิจกรรมเช่นการเล่น เกม อย่างไรก็ตาม ปัญหาหลักคือเวลาที่จำกัดในการทำกิจกรรมและเนื้อหาสาระมากเกินไปทำให้นักเรียนบางคนจำไม่ได้ทั้งหมด การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการประเมินตามสภาพจริง

2. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

2.1 กระบวนการพัฒนาการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

โดยกระบวนการสร้างกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ทั้ง 6 กิจกรรมการเรียนรู้ภายใต้ ทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ฝึกการคิดในการกำหนดปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ การค้นหาข้อมูลเพื่อตอบคำถามข้อสงสัยและเพื่อให้ได้คำตอบที่มีที่มาจากแตกต่างกัน แต่มีความหมายเดียวกัน ได้นำเสนอข้อมูลที่มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกันจากกระบวนการการทำงานกลุ่ม สามารถนำไปสู่การแก้ปัญหาและการนำเสนอผลงานผ่านกระบวนการคิดอย่าง เป็นขั้นตอนโดยออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ดังนี้ 1) กิจกรรม สิทธิและเสรีภาพ 2) กิจกรรม Cyberbully 3) กิจกรรม จดหมายสร้างสรรค์ 4) กิจกรรม เครื่องมือทางกฎหมาย 5) กิจกรรม เสียงของฉัน 6) กิจกรรม Social Support และ 7) กิจกรรม We Strong และได้พัฒนาคู่มือกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying” เป็น Electronic book

2.2 ผลการพัฒนาการจัดการจัดการการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

ผู้วิจัยได้สรุปผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้ (Knowledge) 2) ด้านทักษะ (Skill) 3) ด้านเจตคติ (Attitude) ดังนี้

2.2.1 ด้านความรู้ (Knowledge) กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งสามรูปแบบออกแบบมา เพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และความเข้าใจในสิทธิ เสรีภาพ และการรับมือกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในสิทธิพื้นฐาน และความสำคัญของการเคารพ

สิทธิของตนเองและผู้อื่น โดยพบว่านักเรียนร้อยละ 76.48 สามารถอธิบายประเด็นเรื่องสิทธิได้อย่างถูกต้องและชัดเจน กิจกรรม Cyberbully เน้นการพัฒนาความตระหนักถึงรูปแบบ และผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางโลกไซเบอร์ นักเรียนร้อยละ 88.24 สามารถตอบคำถาม และวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องและมีเหตุผล กิจกรรม We Strong ช่วยให้นักเรียนสามารถสรุปองค์ความรู้จากการเรียนรู้ทั้งหมดผ่าน Infographic ได้อย่างครบถ้วนและสร้างสรรค์ โดยผลลัพธ์พบว่านักเรียนทุกกลุ่ม ร้อยละ 100 มีความสามารถในการนำเสนอองค์ความรู้ได้สำเร็จ

2.2.2 ด้านทักษะ (Skill) ผลการดำเนินกิจกรรมชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ได้แก่ ความคิดเชิงบวก ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการกล้าแสดงออก และการสนับสนุนทางสังคม ตัวอย่างเช่น กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ช่วยให้นักเรียนสามารถมองปัญหาในมุมมองเชิงบวก และส่งเสริมความมั่นใจในตัวเอง กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมายช่วยเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการวางแผนอย่างเป็นระบบและการใช้ข้อกฎหมายอย่างเหมาะสม กิจกรรมเสียงของฉันส่งเสริมการกล้าแสดงออกผ่านการออกแบบโปสเตอร์ และการนำเสนอผลงาน และกิจกรรม Social Support ช่วยสร้างความตระหนักถึงบทบาทของการช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์จำลอง รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายสังคมที่ส่งเสริมการสนับสนุนระหว่างกัน

2.2.3 ด้านเจตคติ (Attitude) จากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) นักเรียนแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเจตคติอย่างชัดเจน นักเรียนสามารถบอกได้ถึงการมีความเข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เห็นความสำคัญของการเคารพสิทธิ และเรียนรู้วิธีปฏิบัติเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะในโลกไซเบอร์ นักเรียนยังแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และพัฒนาวิธีการจัดการอารมณ์และความรู้สึกเชิงบวกเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก

อภิปรายผล

1. อภิปรายผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

ผลการศึกษา สภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพของกลุ่มผู้สอน พบว่าหลักสูตรการสอนมีเนื้อหามากเกินไป จึงควรปรับให้เหมาะกับบริบทปัจจุบันและการใช้งานในชีวิตจริง โดยครูเน้นการสอนแบบบรรยายและเน้นทฤษฎี แนะนำให้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น การสวมบทบาทสมมติ เพื่อพัฒนาการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และความเข้าใจในสิทธิและเสรีภาพ พร้อมเชื่อมโยงการเรียนรู้กับสถานการณ์ปัจจุบันและชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับจิตติมา วรณศรี (2557) ที่ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการ

เรียนการสอนที่ ยึดผู้เรียนเป็นตัวตั้ง โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ได้มีกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างตื่นตัว และใช้กระบวนการต่างๆ ที่จะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง โรงเรียนขนาดเล็กยังประสบปัญหาครูไม่เพียงพอ และสอนไม่ตรงกับวิชาเอกที่เรียนมา ทำให้คุณภาพการสอนอาจลดลง ครูต้องใช้เวลาเพิ่มเติมในการศึกษาเนื้อหาวิชา ขณะที่การวัดผลมีความหลากหลาย เช่น การประเมินตามสภาพจริง การทดสอบก่อน-หลังเรียน การนำเสนอ และคะแนนจากชิ้นงาน สอดคล้องกับธนพงศ์ ดีเลิศ (2564) ได้ศึกษาประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3พบว่า แนวทางสำหรับเสริมสร้างประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กที่สำคัญ คือ ควรส่งเสริมให้ครูได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อใช้ในการกิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดทำเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่หลากหลาย

ผลการศึกษา สภาพปัจจุบันของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ หลักสูตรการจัดการเรียนการสอนเรื่องสิทธิและเสรีภาพมีความสำคัญอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม นอกจากนี้จะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้เรื่องสิทธิและเสรีภาพแล้ว ยังช่วยป้องกันการถูกละเมิดสิทธิและเสรีภาพ ซึ่งสอดคล้องกับ (หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) ที่มีประเด็น บทบาท สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะและความสำคัญ การเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ มีความปรองดองสมานฉันท์ โดยแนวทางปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดี เสนอวิธีการปกป้องคุ้มครองตนเองหรือผู้อื่นจากการละเมิดสิทธิเด็ก โดยการจัดการเรียนการสอน และสื่อการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่จะสอนผ่านการดูคลิปวิดีโอ กรณีตัวอย่างจากเหตุการณ์จริงในสังคมผ่านข่าว ซึ่งสอดคล้องกับ (McKinney, 2008) ที่ได้เสนอตัวอย่างการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้แบบ Active Learning ได้ดี ได้แก่ การเรียนรู้แบบวิเคราะห์วิดีโอ (Analysis or reactions to videos) ในด้านสภาพแวดล้อมและประสบการณ์ของนักเรียน นักเรียนบางคนเคยถูกบูลลี่ทั้งต่อหน้าและในสื่อออนไลน์ ส่วนมากเป็นเรื่องรูปร่าง หน้าตา และทรงผม นักเรียนมักเลือกที่จะไม่สนใจคำพูดและปรึกษาเพื่อน ครู และนักเรียนบางกลุ่มเคยบูลลี่เพื่อนกลับเช่นกัน แต่ไม่ได้มีเจตนาร้าย มองว่าเป็นการล้อเล่น ซึ่งสอดคล้องกับ (ฤทัยชนนี สิทธิชัย, 2562) กล่าวว่า การประทุษร้ายบนโลกโซเชียล เป็นลักษณะของการข่มขู่และล่วงละเมิดผู้อื่น โดยการนินทาหรือด่าทอ การหมิ่นประมาท การแอบอ้างชื่อผู้อื่นในด้านลบ การนำความลับที่เป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลของผู้อื่นไปเปิดเผยและการลบหรือบล็อกผู้อื่นที่ไม่ชอบออกจากกลุ่มโดยการนำเทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์การสื่อสารที่ทันสมัย เช่น โทรศัพท์มือถือ คอมพิวเตอร์ โดยผ่านการใช้

อินเทอร์เน็ตหรือผ่านโปรแกรมประยุกต์หรือซอฟต์แวร์ แอปพลิเคชันต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบันมาเป็นเครื่องมือที่ใช้สำหรับรังแกผู้อื่นบนโลกไซเบอร์ และสอดคล้องกับ (สำนักข่าวอิศรา, 2564) ชีรยุทธ แก้วสิงห์ ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านพิทักษ์สิทธิและเสรีภาพ กล่าวว่า สถิติการกลั่นแกล้งทั่ว โลกตั้งแต่ปี 2561 จนถึงปัจจุบัน จาก 28 ประเทศทั่วโลก พบว่า 1 ใน 5 ถูกกลั่นแกล้งบนสื่อสังคม จำแนกเป็น เด็กอายุ 6-10 ปี ถูกกลั่นแกล้ง ร้อยละ 47.7 อายุ 11-13 ปี ถูกกลั่นแกล้ง ร้อยละ 56.4 อายุ 14-18 ปี ถูกกลั่นแกล้ง ร้อยละ 59.9 และอายุ 19 ปีขึ้นไปถูกกลั่นแกล้ง ร้อยละ 54.3 ซึ่งสะท้อนให้เห็นได้ว่าการถูกกลั่นแกล้งเริ่มเกิดขึ้น ในวัยเด็กที่มีอายุน้อยซึ่งโรงเรียนเป็นแหล่งบ่มเพาะการถูกกลั่นแกล้งเนื่องจากพบอัตราการกลั่นแกล้งมากถึง ร้อยละ 82.8 อีกทั้ง เด็กและเยาวชนไทย ร้อยละ 80 เคยถูกการคุกคาม และการถูกกลั่นแกล้งภายในโรงเรียน หรือ บนสื่อสังคมเป็นอันดับต้นๆ ของทวีปเอเชีย โดยเด็กและเยาวชน ร้อยละ 75 เข้าถึงระบบอินเทอร์เน็ต ซึ่งเด็ก กลุ่มอายุ 5-28 ปี ใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงถึงวันละ 8 ชั่วโมง ทั้งนี้จากการสำรวจเด็กและเยาวชนไทย พบว่า ร้อยละ 28 กล่าวว่า การกลั่นแกล้งเป็นเรื่องปกติ ในขณะที่ ร้อยละ 39 กล่าวว่า การกลั่นแกล้งเป็นเรื่องสนุก และร้อยละ 59 เคยถูกกลั่นแกล้ง อีกทั้งปัญหาหลักคือเวลาที่จำกัดในการทำกิจกรรมและเนื้อหาสาระมากเกินไป

2. การอภิปรายผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

จากผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ได้นำไปสู่ กระบวนการพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้ ที่สอดคล้อง กับทฤษฎีการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง (Constructivism) เป็นการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่นักเรียนได้ฝึกการคิดในการกำหนดปัญหาและสถานการณ์ต่าง ๆ การค้นหาข้อมูล เพื่อตอบคำถามและเพื่อให้ได้คำตอบที่มีที่มาจากแตกต่างกันแต่มีความหมายเดียวกัน ได้นำเสนอ ข้อมูลที่มีการวิเคราะห์และสังเคราะห์ร่วมกันจากกระบวนการการทำงานกลุ่ม สามารถนำไปสู่ การแก้ปัญหาและการนำเสนอผลงานผ่านกระบวนการคิดอย่างเป็นขั้นตอน และนำไปสู่ผลการศึกษา การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการศึกษา ผู้วิจัยได้สรุปผลการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่ ดังนี้

1) **ด้านความรู้ (Knowledge)** กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานทั้ง 3 กิจกรรมออกแบบมาเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้และความเข้าใจในสิทธิ เสรีภาพ และการรับมือกับการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจในสิทธิพื้นฐาน และความสำคัญของการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น จนทำให้ผลการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับที่สูง ซึ่งสอดคล้องกับ (นภสร เรือนโรจน์รุ่ง, 2558) ที่พบว่าการสอนโดยใช้ปัญหาเป็นฐานช่วยให้นักเรียนได้ฝึกการทำงานร่วมกับผู้อื่น เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทำให้ได้รับข้อมูลที่จะช่วย ในการตัดสินใจ แก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ ซึ่งครูจะมีบทบาทสำคัญในการออกแบบการเรียนรู้ อำนวยความสะดวก และสนับสนุนนักเรียนในด้านต่าง ๆ สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐานที่มีทฤษฎี สร้างสรรค์นิยมเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและสามารถพัฒนาความสามารถในการ รู้เท่าทันสื่อได้ เช่นเดียวกับของรัตน เกตุสม (2559) และ วาสนา กิริติจำเริญ (2563) ที่พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทาง ที่ระดับ 0.05

2) **ด้านทักษะ (Skill)** ผลการดำเนินกิจกรรมชี้ให้เห็นว่ากิจกรรมการเรียนรู้สามารถพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ได้แก่ ความคิดเชิงบวก ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการกล้าแสดงออก และการสนับสนุนทางสังคม ตัวอย่างเช่น กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ช่วยให้นักเรียนสามารถมองปัญหาในมุมมองเชิงบวก คิดว่าการนินทาเป็นเรื่องปกติ และส่งเสริมความมั่นใจในตัวเอง กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมายช่วยเสริมทักษะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยเน้นการวางแผนอย่างเป็นระบบและการใช้ข้อกฎหมายอย่างเหมาะสม กิจกรรมเสียงของฉันส่งเสริมการกล้าแสดงออกผ่านการออกแบบโปสเตอร์ และการนำเสนอผลงาน และกิจกรรม Social Support ช่วยสร้างความตระหนักถึงบทบาทของการช่วยเหลือผู้อื่นในสถานการณ์จำลอง รวมถึงการพัฒนาเครือข่ายสังคมที่ส่งเสริมการสนับสนุนระหว่างกัน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านนี้จะสามารถให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกัน และสามารถรับมือกับการเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้อย่างมีสติ และรอบคอบ จนนำมาซึ่งการยุติการกลั่นแกล้งกัน ในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Lazarus, & Folkman (1987 อ้างถึงใน สุวิพร ไฉไล สถาพร, 2560) ที่กล่าวว่าบุคคลจะประเมินความสามารถของตนเองในการรับมือกับสถานการณ์ที่อันตรายรวมทั้งแนวทางการเผชิญปัญหาและทรัพยากรที่ตนเองมีซึ่งจำเป็นต่อการเผชิญปัญหา หลังจากนั้นจะพยายามเผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ด้วยวิธีที่ตนเองประเมินไว้ แล้วสำเร็จผลสามารถทำให้ผู้กลั่นแกล้งทางไซเบอร์ตันกลับกลั่นแกล้งน้อยลงและยุติการกลั่นแกล้งในที่สุด นอกจากนี้ มิชนาและคณะ (Mishna et al., 2012) ได้กล่าวถึงผลการวิจัยว่า เด็กที่ขาดทักษะการเผชิญปัญหาสามารถตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้และจะส่งผลกระทบที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่ปลอดภัยในชีวิตมากกว่าเด็กที่ไม่ได้เกี่ยวข้องหรือเด็กที่ไม่ได้เผชิญปัญหาการถูกลั่นแกล้งทางไซเบอร์อย่างมีนัยสำคัญ

3) ด้านเจตคติ (Attitude) จากการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group)

นักเรียนแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงในเจตคติอย่างชัดเจน นักเรียนสามารถบอกได้ถึงการมีความเข้าใจในสิทธิของตนเองและผู้อื่นมากขึ้น เห็นความสำคัญของการเคารพสิทธิ และเรียนรู้วิธีปฏิบัติเพื่อปกป้องตนเองจากการถูกกลั่นแกล้ง โดยเฉพาะในโลกโซเชียล นักเรียนยังแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง และพัฒนาวิธีการจัดการอารมณ์และความรู้สึกเชิงบวกเพื่อรับมือกับสถานการณ์ที่ยากลำบาก ซึ่งสอดคล้องกับ ริเดช พาหุยุทธ์ (2560) ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมการเผชิญปัญหาเชิงบวก (Positive Coping) ของนักเรียนวัยรุ่น โดยอาศัยแนวความคิดการให้คำปรึกษาเชิงรุกในการเรียนรู้แลกเปลี่ยนมุมมองความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนได้ทบทวนตนเองพัฒนาความสามารถในการเผชิญปัญหาเชิงบวก และมีแนวทางในการจัดการเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้สำเร็จ โดยมีเป้าหมายในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการเผชิญปัญหาแบบการตอบสนอง การให้ความหมายที่มีคุณค่า ความยืดหยุ่น การเผชิญปัญหาที่กำลังจะเกิดขึ้น การรับรู้ความสามารถในการเผชิญปัญหา การมุ่งจัดการแก้ไขปัญหา การมองโลกในแง่ดี การกำหนดเป้าหมาย และการเผชิญปัญหาเชิงรุก โดยใช้เทคนิคและทักษะในการให้คำปรึกษากลุ่ม ได้แก่ การยอมรับอย่างไม่มีเงื่อนไข ทักษะการฟัง ทักษะการถาม ทักษะการตีความ ทักษะการสะท้อนเนื้อหาและความรู้สึก ทักษะการให้กำลังใจ และทักษะการสรุปความ รวมถึงการใช้กลยุทธ์การเชิญชวนที่อธิบายถึงสถานการณ์และเหตุการณ์พิเศษที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน ที่นักเรียนได้นำสิ่งที่เรียนรู้ไปปรับใช้จริงในการดำเนินชีวิต โดยทดลองกับนักเรียนที่มีคะแนนการเผชิญปัญหาเชิงบวกตั้งแต่เปอร์เซ็นต์ที่ 25 ลงมา มาทำกิจกรรม ทั้งหมด 12 ครั้ง ภายใน 3 สัปดาห์ จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีการมุ่งจัดการแก้ไขปัญหาลงขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาการเผชิญปัญหาเชิงบวกของวัยรุ่นในด้านการตั้งเป้าหมายที่มุ่งส่งเสริมให้วัยรุ่นตระหนักถึงความสำคัญของการกำหนดเป้าหมายในชีวิต เรียนรู้การกำหนดเป้าหมายทั้งในระยะสั้นและระยะยาว และเรียนรู้แนวทางในการปฏิบัติตนเองให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ยังส่งผลให้นักเรียนวัยรุ่นในกลุ่มทดลองมีการตั้งเป้าหมาย ภายหลังการศึกษาสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีการเผชิญปัญหาเชิงบวกสูงกว่ากลุ่มควบคุมทั้งในระยะหลังการทดลองและติดตามผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยสรุปข้อเสนอแนะของกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาน้ำที่พลเมือง ฯ ผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เพื่อทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ โดยใช้ปัญหาเป็นฐานนำมาประยุกต์ใช้การจัดการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน บนสภาพ

ปัญหาสังคมในปัจจุบัน ซึ่งครูผู้สอนในรายวิชาอื่น ๆ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับการจัดกิจกรรมและการบูรณาการกับเนื้อหาวิชาอื่นได้อย่างหลากหลาย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันโดยสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ควรมีการวางแผนและการกำหนดเวลาในแต่ละกิจกรรมให้เหมาะสม และกิจกรรมการเรียนรู้สามารถปรับกิจกรรมให้สอดคล้องและ บูรณาการให้เข้ากับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ได้

1.2 ครูผู้สอนนำสื่อการเรียนรู้ที่มีความทันสมัย มีความหลากหลาย และสื่อการเรียนรู้ควรเป็นสื่อที่มีความเหมาะสมกับวัยของนักเรียน และสภาพแวดล้อมที่ใกล้เคียงพื้นที่ในการทำวิจัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

2.1 กิจกรรมการเรียนรู้ควรมีนวัตกรรมที่มีความหลากหลาย การเข้าถึงระบบออนไลน์ ในขณะการทำกิจกรรมการเรียนรู้ กิจกรรมบนสื่อออนไลน์ และมีการเผยแพร่ชิ้นงานของนักเรียน

2.2 สื่อการเรียนรู้ให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติได้จริงอย่างทั่วถึง ใช้สื่อที่คิดค้นหรือให้นักเรียนติดต่อคลิปวิดีโอเพื่อเป็นสื่อการเรียนรู้ในชั้นเรียนหรือสามารถเผยแพร่ต่อไปได้

2.3 สำนวนเพิ่มเติมว่ากิจกรรมสามารถถูกนำไปปรับใช้กับระดับชั้นอื่นหรือบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ระดับมัธยมศึกษา หรือโรงเรียนที่มีปัจจัยสังคมที่ต่างออกไป

2.4 ออกแบบเครื่องมือวัดผลการเรียนรู้ที่ละเอียดมากยิ่งขึ้น เช่น แบบวัดความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพที่พัฒนาโดยผู้เชี่ยวชาญด้านสิทธิมนุษยชน หรือแบบทดสอบพฤติกรรม การเผชิญปัญหาที่สามารถสะท้อนความสามารถของนักเรียนได้ชัดเจนขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก จันทรา. (2556). ผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สังคมศึกษาโดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาและความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 5. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (27 มิถุนายน 2565). Cyberbullying คืออะไร... สืบค้น 18 พฤศจิกายน 2567, จาก <https://www.mhesi.go.th/index.php/all-media/infographic/7537-650627general2.html>
- กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. กรุงเทพฯ: กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 . กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะจิตวิทยา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์. (12 ตุลาคม 2566). การข่มเหงรังแกทางโลกไซเบอร์ – Cyberbullying. สืบค้น 18 มกราคม 2568 , จาก <https://www.psy.chula.ac.th/th/feature-articles/cyberbullying/>
- จิตติมา วรรณศรี. (2557). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา. พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.
- จิตต์ไศภณ บุญเขต และวาสนา กิรติจำเริญ. (2563). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 14(4), 251-263.
- ฉันทนา ปาปัดถา และนภาพร ภูเพ็ชร. (2562). การสังเคราะห์สาเหตุผลกระทบการป้องกันและการแก้ไขปัญหาการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ในกลุ่มวัยรุ่นไทย. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ครั้งที่ 11. สุพรรณบุรี: คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณบุรี.
- ดวงนภา ทาปลัด. (2565). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมือง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. มหาสารคาม: สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ทิตนา แฉมมณี. (2556). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ธนพงศ์ ดีเลิศ. (2564). ประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาชัยภูมิเขต 3 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). ชัยภูมิ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ชัยภูมิ.
- นฤมล หน่อนิล. (2554). ผลของการใช้โปรแกรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานที่มีต่อความสามารถใน
การทำงานเป็นทีมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา).
กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- นภสร เรือนโรจน์รุ่ง. (2558). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ
เรียนทักษะการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน และเจตคติต่อการเรียนวิชา
คณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 (คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
สืบค้น 2 มีนาคม 2566, จาก <http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/47689>
- บุหงา วัฒนะ. (2546). Active learning. วารสารวิชาการ, 10(9), 30 -34.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2548). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพฯ: 9119 เทคนิค พรินต์.
- ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2551). เอกสารประกอบการสอนรายวิชานวัตกรรม วิธีการสอนและ
การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.
- พรรณพร นามโนรินทร์. (2554). การพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา
เป็นฐาน (Problem-Based Learning) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้าน
หนองโก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3
(ปริญญาโทบริหารการศึกษา) ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พินา แสนใหม่. (2563). การรังแกทางไซเบอร์ผ่านสื่อออนไลน์ สาเหตุ และแนวทางการจัดการ
ปัญหา. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา) กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- พิมพ์วิทย์ บุญมงคล. (2551). เพศวิถีในสื่อนิยม : บริบทเสี่ยงและเสริมต่อสุขภาวะทางเพศ. กรุงเทพฯ:
มูลนิธิสร้างเสริมความเข้าใจเรื่องสุขภาพผู้หญิง สคส.
- ไพศาล สุวรรณน้อย. (2559). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-based Learning: PBL).
ใน เอกสารประกอบการบรรยายโครงการพัฒนาการเรียนการสอน สถาบันพัฒนาทรัพยากร
มนุษย์ ฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. สืบค้น 24 ธันวาคม 2567,
จาก <https://bit.ly/3u0mRQN>
- มณฑรา ธรรมบุศย์. (2545). การพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ โดยใช้ PBL (Problem Based
Learning). วารสารวิชาการ, 5(2), 11-17.
- ยูนิเซฟ. (2566). ไซเบอร์บูลลี่คืออะไร และจะยุติมันได้อย่างไร. สืบค้น 24 ธันวาคม 2567, จาก
<https://www.unicef.org/thailand/th/stories/ไซเบอร์บูลลี่คืออะไร-และจะยุติมันได้อย่างไร>

- รัตนา เกตุสม. (2559). การศึกษาผลการเรียนรู้ และทักษะการให้เหตุผลและการนำความรู้ไปใช้ เรื่อง ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- ริเดช พาหุยุทธ์. (2560). การศึกษาและพัฒนากาแฟเชิงปัญหาเชิงบวกของนักเรียนวัยรุ่น โดยการให้คำปรึกษากลุ่มเชิงรุก (ปริญาปริญญาคุุณบัณฑิต) กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- รุจิรา ธนสีลังกูร. (2549). ผลของสิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้บนเครือข่ายตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ 4 สำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาเทคโนโลยีทางการศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต) ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- รุตดา จะปะเกีย. (2558). ผลของการจัดการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชีววิทยา และความพึงพอใจในการจัดการเรียนรู้ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต). สงขลา: มหาสงขลานครินทร์
- วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และอชิป จิตตฤกษ์. (2556). ทักษะแห่งอนาคตใหม่การศึกษาเพื่อศตวรรษที่ 21: 21st Century skills: Rethinking how students learn. กรุงเทพฯ: โอเพ่นเวิร์ส.
- วรภรณ์ ศรีวิโรจน์. (2560). หลักการจัดการเรียนรู้. เพชรบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- วาสนา ภูมิ. (2555). ผลของการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) เรื่อง อัตราส่วนและร้อยละ ที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ และความสามารถในการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิจารณ์ พานิช. (2556). งานสำคัญของการศึกษาไทยสร้าง “ทักษะ” ให้กับผู้เรียนพร้อมศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วิชญ์ ทศะ. (2547). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ เรื่อง สิ่งแวดล้อม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นหลักและแบบสืบเสาะหาความรู้ (วิทยานิพนธ์ปริญามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิภาดา พิมล. (2560). แนวทางการจัดการเรียนรู้ของครูสังคมศึกษาในการพัฒนามโนทัศน์พื้นฐานทางเศรษฐศาสตร์สำหรับนักเรียน. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 17(1), 16-24.
- สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ และคณะ. (2556). ข้อเสนอเพื่อการปฏิรูปการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อสร้างมารับผิดชอบ (accountability). สืบค้น มีนาคม 10, 2556, จาก <http://tdri.or.th/priority-research/educational-reform-accountability>
- สรานนท์ อินทนนท์. (2563). ความฉลาดทางดิจิทัล (DQ Digital Intelligence) (พิมพ์ครั้งที่ 3). ปทุมธานี: วอลค์ ออน คลาวด์.

- สำนักข่าวอิสรา. (2564). ดิฉันอันดับต้นของเอเชีย! เด็กไทยกว่า 80% เคยเจอ‘การบูลลี่’ เกือบครึ่งมองเป็น เรื่องปกติ. สืบค้น 1 เมษายน 2565, จาก <https://www.isranews.org/article/isranews-article/105059-isranews-bullying.html>.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (ม.ป.ป.). แนวทางในการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). รูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถของเด็กในการอ่าน คิด วิเคราะห์ เขียน และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- สำนักงานสถิติแห่งชาติกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2565). สรุปผลที่สำคัญการใช้ไอซีทีของเด็กและเยาวชน พ.ศ.2565. กรุงเทพฯ: กองสถิติเศรษฐกิจสำนักงานสถิติแห่งชาติ.
- สุดใจ สุดชาติ. (2549). การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความคิดสร้างสรรค์ทางวิทยาศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะและพลังงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ระหว่างการสอนตามโมเดลการเรียนรู้แบบคอนสตรัคติวิสต์ (CLM) กับการสอนตามคู่มือครู สสวท (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา). สุรินทร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุมาลี ชัยเจริญ. (2551). เทคโนโลยีการศึกษา: หลักการทฤษฎีการปฏิบัติ. ขอนแก่น: ภาควิชาเทคโนโลยีการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุวิพร ไฉไลสภาพ. (2560). ประสบการณ์และแนวทางการเผชิญปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยที่ตกเป็นเหยื่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ EXPERIENCES AND GUIDELINES OF COPING IN YOUNG THAI VICTIMS OF CYBERBULLYING. วารสารวิจัยและพัฒนาหลักสูตร, 7(2), 216-234.
- ไหมไทย ไซพันธุ์. (2556). จิตวิทยา: แนวคิดทฤษฎีการศึกษาการปรับพฤติกรรมในชั้นเรียน. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 1(1), 21-33.
- อริวัฒน์ นิยมมีศรี. (2563, 10 มกราคม). เสวนาหัวข้อ “Bullying” กลั่นแกล้ง ความรุนแรงที่รอวันปะทุ. สืบค้น 18 มกราคม 2568, จาก <https://www.dmh.go.th>
- อรุณรุ่ง ปภาพสิษฐ์. (2561). การเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐาน. สืบค้น 11 ธันวาคม 2567, จาก www.pnru.ac.th/fac/tedu/upload-files/uploadfile/29.pdf

- อานุกาฬ เลขะกุล. (2554). การเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning). ใน *ฐานข้อมูลด้านแพทยศาสตรศึกษา* (น. 1-5). ม.ป.ท.: ม.ป.พ.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2553). *หลักการสอน (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- อุทัยทิพย์ คีรีนารถ. 2545. ผลของวิธีสอนโดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต). สงขลา: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อุทัยชนนี สิทธิชัย. (2562). *พฤติกรรมการณ์รบกวนบนโลกไซเบอร์ของวัยรุ่น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Aitken, & Crawford. (2007). Coping with stress: Dispositional coping strategies of project managers. *International Journal of Project Management*, 25, 666-673.
- Arends. (2001). *Learning to Teacher* (5th ed). Singapore.: McGraw-Hill Higher Education.
- Bonwell, C.C.; & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creative Excitement in the Classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Reports No. 1. Washington, D.C
- Beran & Li. (2005). Cyber-Harassment: A Study of a New Method for an Old Behavior. *Journal of Educational Computing Research*, 32, 265-277.
- Blais. (2021). *CHATTING, BEFRIENDING, AND BULLYING: ADOLESCENT INTERNET EXPERIENCES AND ASSOCIATED PSYCHOSOCIAL OUTCOMES. (the degree of Doctor of Philosophy)*. Queen's University, Kingston, Ontario, Canada. (the Department of Psychology in conformity).
- Bonwell, & Eison. (1991). *Active Learning: Creative Excitement in the Classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Reports No. 1. Washington, D.C.
- Cénat. (2014). Cyberbullying, psychological distress and self-esteem among youth in Quebec Schools. *Journal of Affective Disorders*, 169, 7-9.
- Dewey. (1976). *Moral Principle in Education*. Boston: Houghton Mifflin.
- Endler, & Parker. (1990). Multidimensional assessment of coping: a critical evaluation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58, 844– 854.
- Finkle, & Torp. (1995). *Introductory Documents*. Illinois Math and Science Academy. Aurora, Illinois.

- Gallagher. (1997). Problem Based Learning: Where Did It Come from, What Does It Do, and Where Is It Going?. *Journal for the Education of the Gifted*, 20(4), 332-362.
- Good. (1973). *Dictionary of education*. New York: Mc Graw-hill Book.
- Hay, Meldrum, & Mann. (2010). Traditional Bullying, Cyber Bullying, and Deviance: A General Strain Theory Approach. *Journal of Contemporary Criminal Justice*, 26, 130-147
- Jacobs. (2014). Determinants of adolescents' ineffective and improved coping with cyberbullying: A Delphi study. *Journal of Adolescence*, 37(4), 373-385.
- Larrañaga, Yubero, Navarro, & Ovejero. (2018). *From traditional bullying to cyberbullying Cyberbullying at University in International Contexts*. London: Routledge.
- Lazarus & Folkman. (1984). *Transactional theory and research on emotions and coping*. New York: European Journal of Personality.
- Mckinney, S. E. (2008, January). "Developing teachers for high-poverty schools: The role of the internship experience," *Urban Education*, 43(1), 68-82.
- Meyers, C.; & Jones, T. B. (1993). *Promoting Active Learning: Strategies for the College Classroom*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Mishna et al., (2012). Risk factors or involvement in cyber bullying: Victims, bullies and bully-victims. *Children and Youth Services Review - CHILD YOUTH SERV REV*, 34.
- Ortega-Ruiz. (2009). The Emotional Impact on Victims of Traditional Bullying and Cyberbullying A Study of Spanish Adolescents. *Zeitschrift für Psychologie*, 217, 197-204.
- Parris. (2012). High School Students' Perceptions of Coping With Cyberbullying. *Youth & society*, 44(2), 284-306.
- Price, & Dalgleish. (2010). Cyberbullying: Experiences, impacts and coping strategies as described by Australian young people. *Youth Studies Australia*, 29, 51-59.
- Rasoal. (2011). Toward conceptualization of ethnocultural empathy. *Journal of Social, Evolutionary, and Cultural Psychology*, 5, 1-13.

- Silberman, M. (1996). *Active Learning: 101 Strategies to Teach Any Subject*. Boston: Allyn and Bacon.
- Sléglová, & Cerná. (2011). *Cyberbullying in adolescent victims: Perception and coping*.
- Slonje. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 26-32.
- Smith. (2008). Cyberbullying: Its nature and impact in secondary school pupils. *Journal of child psychology and psychiatry, and allied disciplines*, 49, 376-385.
- Tailor. (2021). *Cyberbullying 50 Wellbeing Lessons for the Diverse Primary Classroom*. London: Routledge.
- Tokunaga, (2010). Following you home from school: A critical review and synthesis of research on cyberbullying victimization. *Computers in Human Behavior*, 26(3), 277-287.
- Willard. (2007). *Cyberbullying and cyberthreats: Responding to the challenge of online social aggression, threats, and distress*. Research Press.
- Wong, Chen, & Cheng. (2014). Cyberbullying Perpetration and Victimization among Adolescents in Hong Kong. *Children and Youth Services Review*, 36, 133140.
- Wongsawan Sittijan. (2017). *Problem-based Learning: PBL*. Retrieved November 3, 2024, from <http://www.ires.or.th/?p=801>
- Ybarra. (2008). The Co-occurrence of Internet Harassment and Unwanted Sexual Solicitation Victimization and Perpetration: Associations with Psychosocial Indicators. *The Journal of adolescent health: official publication of the Society for Adolescent Medicine*, 41, 31-41.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่
2. แนวคำถามในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกสำหรับครูผู้สอน

เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ใช้สัมภาษณ์

ชื่อ – นามสกุล

ตำแหน่ง โรงเรียน :

วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์..... เวลา.....

แนวคำถามการสัมภาษณ์

1. หลักสูตรในการจัดการเรียนรู้ในสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.1 ท่านคิดว่าเนื้อหาของหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในปัจจุบันเหมาะสมกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

2. การจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนเรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 ท่านใช้วิธีการจัดการเรียนสอนแบบใดในการถ่ายทอดเนื้อหาสาระวิชาสังคมศึกษา เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

.....

.....

.....

3. สภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.1 ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ควรเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3.2 ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ สิ่งใดเป็นสิ่งที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

.....

.....

.....

.....

3.3 ท่านคิดว่าสภาพแวดล้อมในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ สิ่งใดเป็นสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดการเรียนรู้

.....

.....

.....

.....

4. สื่อการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

4.1 ท่านใช้สื่อการสอนหรือทรัพยากรการเรียนรู้ใดบ้าง ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

.....

.....

.....

.....

5. การวัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของบทบาทของครูผู้สอน ในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

5.1 ท่านประเมินความเข้าใจและการเรียนรู้ของนักเรียน เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยวิธีการใด อย่างไร

.....

.....

.....

6. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

6.1 ท่านพบปัญหาหรืออุปสรรคใดบ้างในการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

.....

.....

.....

.....

แนวคำถามในการสนทนากลุ่มสำหรับผู้เรียน

เรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจง แบบสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหาของการจัดการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนกลุ่มบ้านไร่

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ใช้สัมภาษณ์

นักเรียนชั้น..... โรงเรียน :
วัน/เดือน/ปี ที่สัมภาษณ์..... เวลา.....

แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม

1. หลักสูตรในการเรียนรู้ในสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1.1 นักเรียนคิดว่าเนื้อหาเรื่องสิทธิและเสรีภาพ ที่ได้เรียนนั้นมีประโยชน์กับนักเรียน หรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

.....

2. การจัดการเรียนรู้เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2.1 นักเรียนเคยเรียน หรือศึกษา เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ มาก่อนหรือไม่ เพราะอะไร

.....

.....

.....

2.2 นักเรียนมีความต้องการให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอน เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ อย่างไร

.....

.....

.....

3. สภาพแวดล้อมและประสบการณ์การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ของนักเรียน

3.1 นักเรียนเคยถูกบูลลี่ โดนล้อจากคนรอบข้าง หรือการถูกกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์หรือไม่ และโดนบูลลี่ โดนล้อ หรือถูกกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์เรื่องอะไร

.....

.....

.....

.....

3.2 นักเรียนมีวิธีการจัดการกับช่วงเวลาที่ถูกบูลลี่ โดนล้อจากคนรอบข้าง หรือการถูกกลั่นแกล้งทางโลกออนไลน์อย่างไร

.....

.....

.....

.....

3.3 นักเรียนเคยบูลลี่ผู้อื่น ล้อเลียนผู้อื่น หรือกลั่นแกล้งผู้อื่นทางโลกออนไลน์หรือไม่ และขณะกระทำนั้นมีความรู้สึกอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. ด้านสื่อการสอน

5.1 นักเรียนอยากให้ครูผู้สอนใช้สื่อการสอนแบบใด ในการจัดการเรียนรู้เรื่อง สิทธิและเสรีภาพ ให้แก่นักเรียน

.....

.....

.....

.....

6. ปัญหาในการจัดการเรียนรู้

6.1 นักเรียนพบปัญหา หรืออุปสรรคใดบ้างในการเรียนรู้ เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ หรือไม่

.....

.....

ภาคผนวก ข รายชื่อผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์

1. นางสาวณิกานต์ พนมสุข ตำแหน่ง ครูอัตราจ้าง ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวัดโคกสลอด
2. ว่าที่ร้อยตรีหญิงทักษพร สีสุธรรม ตำแหน่ง ครูชำนาญการ ครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนวัดสิริสุทธาวาส

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๖๓

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน คุณณิษกานต์ พนมสุข

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวณัฏฐณางค์ พุฒามปิอก รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๙๑๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหา การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕” เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาบุตรกุล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๙๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวณัฏฐณางค์ พุฒามปิอก

โทร. ๐๙-๖๘๖๘-๕๙๘๙

ที่ อว ๐๖๐๓.๐๒/ว ๐๑๖๓

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร
อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก ๖๕๐๐๐

๑๖ มกราคม ๒๕๖๘

เรื่อง ขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

เรียน ว่าที่ร้อยตรีหญิงทักษพร สีสรรรม

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล จำนวน.....ฉบับ

ด้วย นางสาวนุชนางค์ พุฒามบ็อก รหัสประจำตัว ๖๖๐๗๐๔๑๕ นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาสังคมศึกษา สังกัดบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้ทำการค้นคว้าอิสระ เรื่อง "กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เรื่อง สิทธิ และเสรีภาพ เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหา การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ ๕" เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต โดยมี รองศาสตราจารย์ ดร.วศิน ปัญญาวุธตระกูล เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

ในการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องนี้ จำเป็นต้องเก็บข้อมูลจากท่าน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่าน โปรดอนุญาตให้นิสิตดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าอิสระซึ่งเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาให้ความอนุเคราะห์

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.พงศ์พันธ์ กิจสนาโยธิน)
รองคณบดีฝ่ายบริหาร ปฏิบัติราชการแทน
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร

๑. งานวิชาการ บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๕๕๙๖-๘๘๔๐

โทรสาร ๐-๕๕๙๖-๘๘๒๖

๒. นางสาวนุชนางค์ พุฒามบ็อก

โทร. ๐๙-๖๘๖๘-๕๙๘๙

ภาคผนวก ค คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying”

1. ตัวอย่างคู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying”

คำนำ

คู่มือการจัดการเรียนรู้ “Stop Cyberbullying” สำหรับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อประกอบการค้นคว้าอิสระ เรื่อง สിทิ และเสรีภาพ ผ่านการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน

คู่มือฉบับนี้พัฒนาโดยใช้หลักการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน(PBL) เพื่อพัฒนาทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ประกอบด้วย 7 กิจกรรม ดังนี้

- 1) กิจกรรมสิทธิและเสรีภาพ 2) กิจกรรม Cyberbully
- 3) กิจกรรมจดหมายสร้างสรรค์ 4) กิจกรรมเครื่องมือทางกฎหมาย
- 5) กิจกรรมเสียงของฉัน 6) กิจกรรม Social Support
- 7) We Strong

ทั้งนี้ ผู้จัดทำหวังเป็นอย่างยิ่งว่าคู่มือฉบับนี้จะช่วยก่อให้เกิดประโยชน์ต่อครูผู้เรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องในการนำไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไป

นางสาวนุชนางค์ นุสามป็อก
ผู้จัดทำ

BLAH
BLAH!!
BLAH

**PROBLEM BASED
LEARNING**

ตารางกิจกรรม

01

สิทธิและเสรีภาพ

02

CYBERBULLY

03

จดหมายสร้างสรรค์

04

เครื่องมือทางกฎหมาย

05

เสียงของฉัน

06

Social Support

07

We Strong

การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน PROBLEM BASE LEARNING

คือวิธีการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนได้นำความรู้มาประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ซึ่งจะเป็นการพัฒนาการกระบวนการคิดขั้นสูงในการเรียนรู้แบบ case-based learning ผู้เรียนจะต้องทำความเข้าใจสถานการณ์ วิเคราะห์ปัญหา เสนอแนวทางแก้ไขปัญหา ตัดสินใจ รวมถึงการสะท้อนคิดจากผลของทางเลือก ในขณะที่ผู้สอนมีหน้าที่ในการเตรียมกรณีศึกษารวมถึงมุมมองและแนวทางแก้ไขปัญหามากมายซึ่งมีพื้นฐานมาจากความรู้ทางทฤษฎี ตัวอย่างที่เกี่ยวข้อง และมีข้อเสนอแนะต่อวิธีการแก้ปัญหา ลักษณะของกรณีศึกษาจะต้องประกอบไปด้วยปัญหา และวิธีการแก้ไขที่เชื่อมโยงกับความเป็นจริง มีเทคนิคในการเล่าเรื่องและมุมมองที่แตกต่างรวมถึงประเด็นขัดแย้ง

โดยมี 6 ขั้นตอน ดังนี้

- ขั้นที่ 1 กำหนดปัญหา
- ขั้นที่ 2 ทำความเข้าใจกับปัญหา
- ขั้นที่ 3 ดำเนินการศึกษาค้นคว้า
- ขั้นที่ 4 สังเคราะห์ความรู้
- ขั้นที่ 5 สรุปและประเมินค่าของคำตอบ
- ขั้นที่ 6 นำเสนอและประเมินผลงาน

การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ CYBERBULLYING

การกลั่นแกล้งกันโดยอาศัยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งอาจจะเกิดขึ้นได้บนโซเชียลมีเดีย แอปแชท เกมออนไลน์ และข้อความทางโทรศัพท์มือถือ ไซเบอร์บูลลี่เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างรอยแผล ความโกรธ หรือความอับอาย ต่อผู้ที่เป็นเป้าหมาย ได้แก่

1. **การปะทะคารม (Flaming)** คือ การโต้เถียงไปมาระหว่างบุคคล จนก่อให้เกิดความรุนแรง มีการใช้ถ้อยคำที่ก้าวร้าว และมีการถูกเหยียดหยาม มักเกิดขึ้นในพื้นที่สาธารณะ (เช่น ตามกระต๊อบบอร์ดสนทนา) มากกว่าพื้นที่ส่วนตัว (เช่น อีเมล)
2. **การก่อกวน (Harassment)** คือ การใช้ถ้อยคำหรือการกระทำใดๆ ที่สร้างความรำคาญใจ และความทุกข์ใจต่อบุคคลหนึ่งโดยเจตนา โดยกระทำซ้ำๆ ส่วนใหญ่จะเกิดขึ้นในพื้นที่ส่วนตัว เช่น ช่องสนทนาทาง Facebook
3. **การใส่ร้ายป้ายสี (Denigration)** คือ การส่งต่อข้อมูลของบุคคลที่ไม่เป็นความจริง ผู้ส่งอาจนำข้อมูลไปเผยแพร่ในพื้นที่สาธารณะตามเว็บไซต์ต่าง ๆ รวมไปถึงพื้นที่ส่วนตัว
4. **การปลอมตัวเป็นบุคคลอื่น (Impersonation)** คือ การแอบอ้างเป็นบุคคลหนึ่งและกระทำการที่สร้างความเสียหายให้กับบุคคลนั้น เช่น ใช้ถ้อยคำหยาบคายด่าว่ากล่าวผู้อื่น เผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสมให้กับผู้อื่น ข่มเหงรังแกบุคคลอื่น เป็นต้น การปลอมตัวเป็นบุคคลอื่นสามารถทำได้โดยการสร้างตัวตนเลียนแบบบุคคลนั้นขึ้นมาใหม่ หรือขโมยรหัสผ่านของบุคคลนั้นเพื่อใช้ตัวตนบนโลกออนไลน์ของบุคคลนั้นทำสิ่งที่ไม่เหมาะสม

การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ CYBERBULLYING

5. การเผยแพร่รูปภาพหรือข้อมูลส่วนตัว (Outing and trickery) คือ การเผยแพร่รูปภาพหรือข้อมูลส่วนตัวที่โดยส่วนใหญ่เป็นข้อมูลที่ก่อให้เกิดความอับอายของบุคคลหนึ่งแก่ผู้อื่น

6. การขับออกจากกลุ่มหรือการคว่ำบาตร (Exclusion / ostracism) คือ การขับบุคคลหนึ่งออกจากกลุ่มในโลกออนไลน์ เช่น การไม่ตอบสนองข้อความใดๆ ก็ตามที่บุคคลส่ง หรือลบบุคคลออกจากกลุ่มใน Facebook หรือ Line และกีดกันไม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม หรือการพูดคุยต่าง ๆ ในโลกออนไลน์

7. การเฝ้าติดตามทางอินเทอร์เน็ต (Cyberstalking) คือ การกระทำที่มุ่งร้าย ก่อความ สร้างความรำคาญให้กับบุคคลหนึ่งอย่างมาก ผ่านทางไซเบอร์ทั้งทางโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต จนทำให้เหยื่อรู้สึกกลัวว่าจะถูกทำร้ายหรือถูกทำอะไรที่ผิดกฎหมายทั้งต่อตัวเองและครอบครัว

8. การถ่ายคลิปวิดีโอและนำไปเผยแพร่ลงบนอินเทอร์เน็ต (Video recording of assaults) คือ การนำคลิปวิดีโอไปเผยแพร่ตามที่ต่าง ๆ บนอินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างความอับอายให้บุคคลนั้น

9. การส่งสิ่งที่มีความอ่อนแอทางเพศ (Sexting) คือ การส่งข้อความ รูปเปลือย หรือรูปกึ่งเปลือยที่มีความอ่อนแอทางเพศให้กับผู้อื่น

ทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ CYBERBULLYING COPING SKILLS

หมายถึง ความสามารถในการรับมือ หรือจัดการกับสถานการณ์ที่ถูกคุกคามในโลกไซเบอร์ ไม่ว่าจะเป็นการถูกโจมตีหรือทำร้ายจากบุคคลอื่นด้วยการถูกต่อว่า ถูก ล้อเลียน ส่อเสียด หรือมีการเผยแพร่ภาพ คลิปวิดีโอ หรือข้อมูลส่วนตัวของผู้อื่นโดยไม่ได้รับอนุญาตลงบนพื้นที่สาธารณะ โดยการกระทำเหล่านี้อาจจะมาจากบุคคลจริง การปลอมตัวเป็นผู้อื่น หรือการไม่แสดงตัวตน โดยบุคคลจะมีการแสดงออกเพื่อให้สถานการณ์การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์นั้นคลี่คลายลงได้ มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่

- 1) **ความคิดเชิงบวก หมายถึง** ความสามารถของนักเรียนในการรับรู้ และคิดไปในทิศทางที่ดีต่อสิ่งที่เกิดจากการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ด้วยความเป็นเหตุเป็นผล ไม่หลีกเลี่ยงปัญหาขอรับความจริงที่เกิดขึ้น มองสิ่งต่าง ๆ อย่างเข้าใจ ยอมรับได้ในด้านลบ มองปัญหา ความทุกข์ ความไม่ราบรื่นในชีวิตเป็นเรื่องธรรมดา
- 2) **ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง** ความสามารถในการแสวงหาข้อมูล วิเคราะห์สถานการณ์และหาแนวทางปฏิบัติเพื่อจัดการและแก้ไขปัญหการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ มีการวิเคราะห์ เปรียบเทียบทางเลือกกับความต้องการของตนเองและเลือกวางแผนแก้ไขปัญหามีความสามารถนำสิ่งที่เรียนรู้ไปแก้ไขในสถานการณ์การถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ได้อย่างเหมาะสม

ทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ CYBERBULLYING COPING SKILLS

3) **ทักษะการกล้าแสดงออก** หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการแสดงความคิด ความรู้สึกต่าง ๆ ออกมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านภาษา ท่าทาง ใบหน้า น้ำเสียง รวมไปถึงการประสานสายตากับผู้อื่นที่สนทนาด้วย อย่างเหมาะสม กล้าตัดสินใจและเป็นธรรมชาติโดยปราศจากความวิตกกังวล ความเสียใจ ความกลัว และสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

4) **การสนับสนุนทางสังคม** หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการเปิดรับและเข้าถึงการสนับสนุนด้านจิตใจจากเพื่อน ครอบครัว คนใกล้ชิด แหล่งช่วยเหลือทางสังคม รวมทั้งมีความสามารถในการแสวงหาและเข้าถึงข้อมูลความรู้ที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาตนเอง

กิจกรรมที่ 1

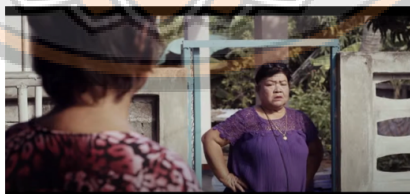
สิทธิและเสรีภาพ

วัตถุประสงค์

เข้าใจในความหมาย และความสำคัญของ
สิทธิและเสรีภาพของบุคคล

สื่อการสอนที่ใช้ในกิจกรรม

1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้น ป.5
2. แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมอื่นๆ
3. คลิปวิดีโอ เรื่อง “เข้าใจสิทธิหน้าที่ของ
ตนเองและผู้อื่น “สิทธิของฉัน””

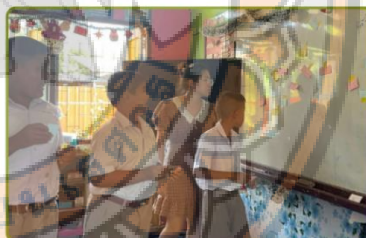
กิจกรรมที่ 1 สิทธิและเสรีภาพ

1. ให้นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหาผ่านการดูคลิปวิดีโอ

2. ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับคำว่าสิทธิ เสรีภาพ

3. อธิบายความรู้ผ่านการยกตัวอย่างของคำว่าสิทธิ เสรีภาพ และการเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

4. นำเสนอคำตอบของตนเองและแลกเปลี่ยนกับเพื่อนร่วมชั้น และครูผู้สอน

กิจกรรมที่ 2

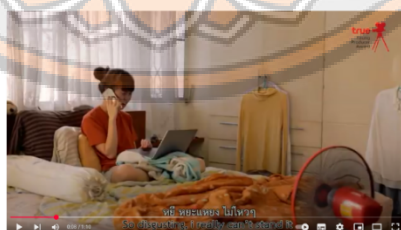
CYBERBULLY

วัตถุประสงค์

เข้าใจความหมาย รูปแบบ และผลกระทบ
ของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

สื่อการสอนที่ใช้ในกิจกรรม

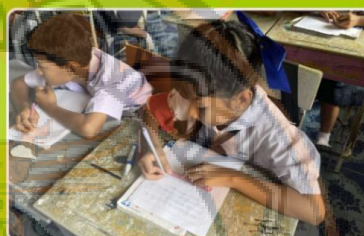
1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้น ป.5
2. แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมอื่นๆ
3. คลิปวิดีโอ เรื่อง “Stop Cyberbullying
หยุดทำร้ายกัน บนโลกออนไลน์”

กิจกรรมที่ 2 CYBERBULLY

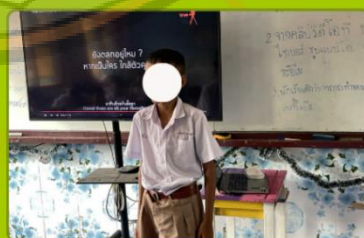
ให้นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการดูคลิปวิดีโอ เรื่อง Stop Cyberbullying หุุดทำร้ายกัน บนโลกออนไลน์

2. ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับรูปแบบ และผลกระทบของการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

3. สังเคราะห์ความรู้ผ่านการตอบคำถามหลังจากการดูคลิปวิดีโอ

4. สรุปความรู้ และคำตอบของตนเองจากนั้นนำเสนอความคิดเห็นของตนเอง ต่อการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์หน้าชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 3

จดหมายสร้างสรรค์

วัตถุประสงค์

เกิดความคิดเชิงบวกที่ และมองปัญหา
ในแง่บวก

สื่อการสอนที่ใช้ในกิจกรรม

1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้น ป.5
2. แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมอื่นๆ
3. ข้อความปริศนา

ข้อความปริศนา!

มันน่าทึ่ง!
ตัวในชุดเสื้อแดง
นำกระดาษใส่ข้อความนี้ออก
เส้นแฉกขาวๆ

ข้อความปริศนา!

นี่คือผมหรอ?
มาลงตัวบนเว็บปีศาจนี่

ข้อความปริศนา!

เป็นเด็กกลัวความ
กระสับกระส่ายทำใจ

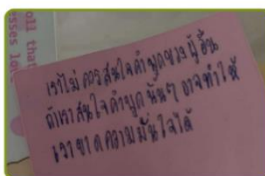
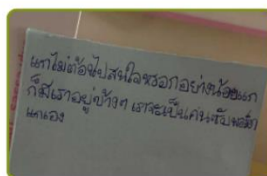
กิจกรรมที่ 3 จดหมายสร้างสรรค์

1. ให้นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการอ่าน สถานการณ์สมมติจากจดหมายที่จูงใจว่าคนอื่นแก้อัง

2. ให้นักเรียนจับคู่เพื่อดำเนินการศึกษาค้นคว้าและร่วมกันคิดวิธีการตอบสนองข้อความดังกล่าวในเชิงบวก

3. ร่วมกันสังเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ และนำเสนอข้อความให้กำลังใจผู้ที่ถูกคนอื่นแก้อัง

กิจกรรมที่ 4 เครื่องมือทางกฎหมาย

สถานการณ์ 1

มีเด็กผู้หญิง ๒ คน อายุ ๑๑ ปี เธอไปเล่นเน็ตที่ร้านเกมชื่อ สิบสองเจดีย์ เปิดคอมพิวเตอร์ใช้เพื่อดูคลิปวิดีโอไปโพสต์ในโซเชียลมีเดียเกี่ยวกับบริการทางเพศ ประมาณว่า 'สาวฮอตสวยเปรก ส่องไปเคยเสียสาว สบใจติดต่อด่วนอินอกเฟสบุ๊คนี้' ด้วยความที่เด็กไม่รู้อะไร พอลบคอมเมนต์จากคนอื่นก็ลบเลย คือเด็กตัวนี้เขาเองไม่ได้คิดที่จะลบหรือลบใครสักคนเลย เขาแค่คิดว่าเขามีอำนาจเพื่อบอกรายละเอียด แสดงว่าเขาเป็น

จิ๋มบ่บ่าร์ ที่นี้มาจากตัวส่วนของน้องเป็นผู้ใช้โซเชียลความหมาย

เด็กบอกว่าตอนแรกก็ดูดี อยู่และ ไปสักพักก็ถามว่า อยู่

ที่ไหน เคยมีเรื่องอะไรติดต่อกับน้อง จะมันจิ้นคือ เด็กก็

กลัว กลัวมาก

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหาผ่านสถานการณ์จำลอง

2. ดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม เกี่ยวกับสิทธิที่นักเรียนถูกละเมิด และวิธีการใช้กฎหมายในการปกป้องสิทธิของตนเอง

3. ร่วมกันสังเคราะห์ความรู้ผ่านการตอบคำถามโดยสามารถสะท้อนสิทธิที่ถูกละเมิดวางแผนแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบ การเลือกใช้กฎหมายที่มีอยู่ในการแก้ปัญหาและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 5

เสียงของวัน

วัตถุประสงค์

ส่งเสริมให้นักเรียนกล้าแสดงออก
ในสิ่งที่ถูกต้อง

สื่อการสอนที่ใช้ในกิจกรรม

1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้น ป.5
2. แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมอื่นๆ
3. คลิปวิดีโอ เรื่อง “Cyberbullying เป็นเรื่องปกติหรือ?”

กิจกรรมที่ 5 เสียงของฉัน

1. ให้นักเรียนกำหนดปัญหา และทำความเข้าใจกับปัญหา ผ่านการดูคลิปวิดีโอ และตั้งคำถามกับนักเรียนว่า “หากคนในคลิปเป็นเพื่อนของนักเรียน นักเรียนจะช่วยเหลืออย่างไร”

2. ให้นักเรียนดำเนินการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมถึงการสื่อสารที่เหมาะสมในโลกออนไลน์ จากนั้นแลกเปลี่ยนความรู้ที่ได้กับเพื่อนๆ ในชั้นเรียน

3. สังเคราะห์ความรู้โดยการรวมกลุ่มจัดทำโปสเตอร์เพื่อบอกถึงวิธีการปกป้องสิทธิของตนเอง และการใช้คำพูดให้กำลังใจผู้คนที่ถูกกั่นแกล้ง

4. สรุปความรู้ และนำเสนอชิ้นงานกลุ่มหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 6

Social Support

วัตถุประสงค์

ตระหนักถึงบทบาทของการช่วยเหลือเพื่อน
ในการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์
และเห็นคุณค่าของการสนับสนุนทางสังคม

สื่อการสอนที่ใช้ในกิจกรรม

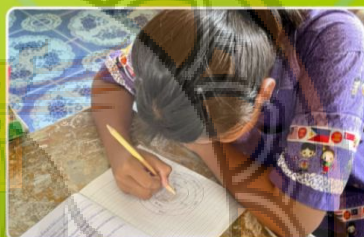
1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้น ป.5
2. แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมอื่นๆ

กิจกรรมที่ 6 Social Support

1. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มและระดมความคิดแสดงบทบาทสมมติที่เกี่ยวกับปัญหาการถูกล้อแก๊งทางไซเบอร์ในปัจจุบัน และนำเสนอวิธีการช่วยเหลือเพื่อนจากสถานการณ์เหล่านั้น

2. สังเคราะห์เครือข่ายทางสังคมของนักเรียน ว่าหากนักเรียนเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินจะสามารถขอความช่วยเหลือจากใครได้บ้าง

3. นำเสนอเครือข่ายทางสังคมที่นักเรียนร่วมกันระดมความคิดหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 7

WE STRONG

วัตถุประสงค์

สร้างองค์ความรู้เรื่องสิทธิ และเสรีภาพ เชื่อมโยงกับทักษะการเผชิญปัญหาการถูกกลั่นแกล้งทางไซเบอร์

สื่อการสอนที่ใช้ในกิจกรรม

1. หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาชั้น ป.5
2. แหล่งการเรียนรู้เพิ่มเติมอื่นๆ

กิจกรรมที่ 7 WE STRONG

1. จากการเรียนรู้ เรื่องสิทธิและเสรีภาพ ที่นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรม 6 กิจกรรมที่ผ่านมา ให้นักเรียนแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันว่าชอบกิจกรรมใดมากที่สุดเพราะเหตุใด

2. ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มเพื่อออกแบบ infographic ระดมความคิด และสรุปองค์ความรู้ที่ได้จากกิจกรรมที่ 1 – กิจกรรมที่ 6

3. นักเรียนออกมานำเสนอชิ้นงานของกลุ่มตนเองหน้าชั้นเรียน

